

MIRCEA TOMUȘ

– 75 de ani –

„Dar nu în număr stă ceea ce suntem noi; nu suntem așa cum suntem, pentru că suntem mulți sau puțini. Noi suntem așa cum suntem noi pentru că noi suntem făcuți de bunul Dumnezeu din pământ și viața noastră cu pământul este mestecată, de când venim pe lume până murim; și după ce murim. Mumele noastre ne fac pe noi adeseori pe brazdă, abia lăsând lucrul, ori pe pământul de lângă casă, ori de lângă ocolul vitelor și rămânem înfrățiți cu de tot ce ne înconjoară, cu pământul și tot ce crește pe el, flori, și iarbă, și bucate, și păduri, și cu apa din tăuri, și cu peștii ei; și cu aerul care ne învelește și de la care ne vine căldura și frigul, vântul moale și înghețul, norii, cu ploaia și furtunile, și cu soarele și cu umbra, cu noaptea, cu stelele și luna. Și truda noastră cu pământul este, pe el îl lucrăm noi și cu el ne mestecăm noi, el ne învăluie, cât mai suntem încă în viață, înglodându-ne în tină și în tină ne învelim când ne coboară în groapă, după ce ne-am petrecut...”

Aripile demonului

SUMAR

Răsfoiri

Mihai EMINESCU – Istorie. Geografie. Biografie2

Centenar Eugen Ionescu

Autorul și problemele sale3

B. ELVIN – Unitate și continuitate5

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

Eugen BARBU – Praznic domnesc7

Corneliu LUPEȘ – Bucureștii lui Eminescu10

Patrimoniu15

ISTORIA CĂRȚII

GIOVANNI BOCCACCIO – *VIAȚA LUI DANTE* 14

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Ștefan DIMITRIU – Balada puiului de toamnă16

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Claudia LUX – „De ce își iubesc bibliotecarii meseria?”22

Congresul Mondial al Bibliotecilor și Informației, Québec, 2008

– Cuvântul de deschidere al președintelui IFLA, Claudia Lux.....23

– Discursul de deschidere al guvernatorului general al Canadei, Michaëlle Jean24

Roswitha POLL, Peter te BOEKHOST – Măsurarea calității. Măsurarea performanțelor în biblioteci (IV)26

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

Eminescu, poetul nepereche29

Unirea Principatelor Române29

După Spania, a urmat Italia30

Sergiu GĂBUREAC – Una bibliotecă vera30

Orizonturi

Maria VIERU-IȘAEV – Basarabia anului 1917 în memorialistica ardeleanului Romulus Cioflec32

Catalog36

Repere

Gabriela TOMA – PARADIGMA38

Calendar39

Răsfoiri**Istorie. Geografie. Biografie**

Mihai EMINESCU

Cum că oamenii știu istoria fără să-nvețe nimic de la ea e un semn că istoria este voință și nu teorie, că se poate învăța și-alle non discutur. Inteligența este condamnată a juca rolul de salahor al voinței, cum se vede aceasta în jurnale și în opinia publică în genere. Ea este într-adevăr: l'avocat du diable, pre când toată filosofia istoriei e concentrată în fraza latină: Stat pro ratione voluntas. De aceea în genere toată literatura politică, toată istoria optimistă, toată, toată filosofia, care rezumă în sine starea de bucurie sau neplăcere a unei epoci și e expresia fizionomiei ei, nu sunt decât tot atâtea pagini ale opusului l'avocat du diable. De aceea și este de un timp zisă, de altul dezisă – este vină în ele, este interes, este voință. Adevărat nemuritoare, inocente în felul lor sunt numai acele produse născute dintr-o mare superfluență a creierului care a paralizat sau cel puțin s-a eliberat pe deplin de voință. În van vei spune că istoria învață, că rezboaie, ură, nedreptăți, răutate nu duc decât la o existență efemeră, va să zică la nimic, căci într-un timp nemărginit un secol e o clipă suspendată.

Cine va vrea să facă istoria unei epoci sau a unui mișcămint oarecare, înainte de toate va trebui să facă a se simți legea continuității acestui mișcămint. El va trebui să caute punctul de purcedere, de ajungere, și apoi *seria termenelor intermediare prin cari se află unite aceste două termine extreme*. El va trebui încă să se silească a arăta duplul mecanism de repulsiune și asimilațiune, pe care l-am indicat și prin mijlocul căruia el s-a efectuat.

Istoricul se va atașa de-o idee și această idee el o va urma de la originea sa pînă la ultimul termin al dezvoltării sale, cum s-ar zice prin mijlocul aventurilor ei celor mai diverse; ea va fi personajul și eroul cărții. Sistemele, la cari va fi fost baza și fundamentul, vor fi ca învelitorile exterioare, ca fazele diverse a dezvoltării sale; oamenii mari ce vor fi exprimat-o, nu vor fi decât organe; personalitatea lor se va nimici în personalitatea ideei. Astfel vom avea într-adevăr istoria cutărui sau cutărui mișcămint, nu a cutărei sau cutărei fapte izolate, cari nu sunt decât pe atâtea episoade.

Ș-apoi, dacă aceasta nu va fi numai cutare sau cutare idee al cărei curs istoricu-l va cerceta în modul acesta, dacă asta va fi ideea în ea însăși, se va putea vedea în germenele său, tot atît ca și în succesiunea, în simultaneitatea, tot [atît ca și] în vremea continuității sale toată dezvoltarea istorică. Vom ceti c-o singură aruncătură de ochi, toată opera istoriei.

În istorie cată să constatăm valoarea termenilor. Pentru a măsura rezistența unui popor în contra unui atac sau a unei cuceriri trebuie să știm ce putere reprezenta acel atac sau acea tentativă de cucerire. Ștefan cel Mare s-a luptat în contra turcilor sub Mohamed II (culmea) în contra ungurilor sub Matei I (culmea), va să zică rezistența care-a trebuit s-o opui acestora este egală dacă nu superioară atacului intervenit. Ștefan V.[odă] e mare. Tot astfel Mircea I s-a luptat în contra lui Murad I, în contra lui Baiazid Fulgerul.

Mircea I e mare. Mihai Vodă s-a luptat în contra turcilor în decadență, în contra ungurilor în decadență. El era relativ mai mare decât aceștia, însă în realitate mic. Starea de mizerie din vremea lui.

Condițiunea absolută a unei istorii naționale, ca să fie cont de mișcările sufletești a[le] unei națiuni, de toată unirea impresiunilor pe care le produc împrejurări și

întîmplări în sufletul ei. Firul cel roșu, antiteza împrejurărilor de dinafară e individualitatea caracteristică și internă a poporului însuși. Aceasta trebuie să fie călăuză în labirintul istoriei, numai că individualitatea aceasta trebuie înțeleasă, și trebuie înțeles totodată că toate combinările sale cu întîmplările timpului sunt organice și conforme cu individualitatea însăși. O recepțiune fără ca partea caracterizatoare a faptelor să fie individualitatea națională nici nu se poate cugeta măcar.

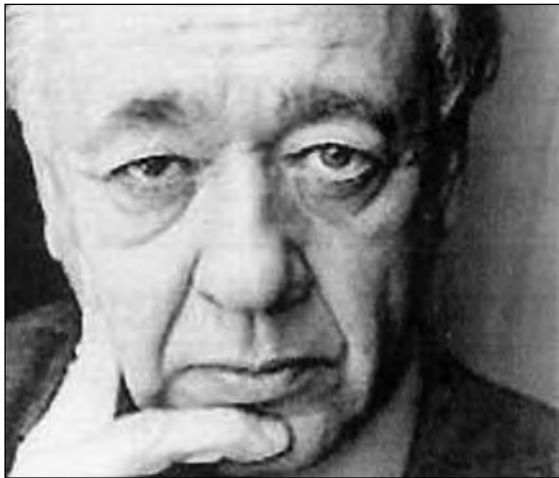
Dar dacă timpul nostru este epitropist, nu ne trebuie epitrop sufletului nostru nicăiri, căci acel epitrop e sentimentul conservațiunii noastre ca popor, e Dumnezeu din inima noastră.

Interesul întovărășit de minte (sub forma minciunei) interesul fără minte (sub forma magiei) interesul bine înțeles față cu cel rău înțeles, iată cele două părți a unui ș-aceluiasi simbur, ce mișcă istoria: egoismul. Cu cea mai mare luare aminte trebuie cercetate așa-numitele acte de devotament, de curaj, de abnegațiune. Cel puțin 90 din 100 sunt flori istorice, însă nu adevăruri.

Și când strănepoții vor citi odată despre luptele naționale, reflectate nu în lumina nouă a teoriei, care o preface într-o luptă de interese, ci în lumina viorie a simțămîntului, cu toată bogăția de colori, de pasiune, de înamorare specifică în fetișurile naționalismului –, citirea acestor fapte va face asupra lor impresia romantică, care asupra noastră o face rezelul cruciaților și cavalerismul de atuncea...

M. Eminescu, *Fragmentarium*,
ediție după manuscrise, cu variante, note,
addenda și indici de Magdalena D. Vatamaniuc,
Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981

Centenar Eugen Ionescu**Autorul și problemele sale**

De ce scrieți?“ – este întrebat adesea scriitorul. „Ar trebui să știți de ce“, le-ar putea răspunde scriitorul celor care pun întrebarea. „Ar trebui să știți de vreme ce ne citiți, căci dacă ne citiți și continuați să ne citiți, e pentru că ați găsit în scrierile noastre ce să citiți, ceva ca un fel de hrană, ceva care răspunde nevoii dumneavoastră. De ce aveți, așadar, această nevoie și ce fel de hrană sîntem noi? Dacă eu sînt scriitor, de ce sînteți dumneavoastră cititorul meu? Răspunsul la întrebarea pe care mi-o puneți îl găsiți în dumneavoastră înșivă“. Cititorul sau spectatorul va răspunde, schematic, că se duce la un spectacol ca să se instruiască sau ca să se distreze. În mare, acestea sînt cele două feluri de răspunsuri posibile. A se instrui: adică a ști ce este cel care scrie și ceea ce scrie; sau, poate că modestul va spune că o face pentru a găsi răspunsuri la niște întrebări la care el nu e în stare să răspundă. Cel care vrea să se distreze, adică să uite de grijile zilei, să se bucure de frumusețea celor citite sau privite, vă va reproșa că-l plictisiți cînd el socotește că păreți a-l instrui ori a-i da o lecție. Cel ce vrea să se instruiască va putea, dacă i se pare că vreți să-l amuzați pe socoteala lui și să-l distrați, să vă reproșeze că nu dați răspuns tuturor problemelor pe care el însuși nu le poate rezolva. De îndată ce cineva a scris un sonet, un vodevil, un cîntec, un roman, o tragedie, ziaristiții se năpustesc asupra lui ca să știe ce crede autorul cîntecului sau al tragediei despre socialism, despre capitalism, despre bine, despre rău, despre matematici, despre astronautică, despre teoria cuantelor, despre dragoste, despre fotbal, despre bucătărie, despre șeful statului. „Care e concepția dumneavoastră despre viață și despre moarte?“ – mă întreba un ziarist sud-american pe cînd coboram pasarella vaporului cu valizele în mînă. Îmi pusei jos valizele, îmi ștersei sudoarea de pe frunte și îl rugai să-mi acorde douăzeci de ani ca să cuget asupra întrebării, fără să-l pot totuși asigura că va avea răspunsul. „Tocmai asta mă întreb, îi spusei, și scriu ca să mă întreb“. Îmi reluai valizele gîndindu-mă totuși că l-am dezamăgit. Nu toată lumea are cheia universului în buzunarul sau în valiza lui. Dacă un scriitor, un autor m-ar întreba pe mine, unul, de ce citesc, de ce mă duc la un spectacol, aș răspunde că mă duc nu pentru a avea răspunsuri, ci ca să am alte întrebări, nu pentru a dobîndi cunoștința, ci, pur și simplu, pentru a face cunoștința cu acel ceva, cu acel cineva care este o operă. Curiozitatea mea de a ști se adresează științei și savanților. Curiozitatea care mă îndreaptă spre teatru, spre muzeu, spre raionul de literatură al librarului este de o altă natură. Vreau să cunosc chipul și inima cuiva pe care l-aș iubi sau nu l-aș iubi.

Scriitorul e pus în încurcătură de întrebările ce i se adresează, pentru că și le pune el însuși și pentru că-și pune multe altele, pentru că presimte de asemenea că există alte întrebări pe care ar putea să și le pună, dar pe care nu va reuși niciodată să și le pună și cu atît mai puțin să le găsească răspuns.

În singurătatea lui, departe de ziaristiții ori de sergenții de recrutare, fiecare om, și scriitorul de asemenea, respiră. Cîteodată se întreabă, cîteodată nu se întreabă de ce respiră. Fie că se întreabă sau nu el nu se poate împiedica să respire. Scriitorul nu numai că respiră, ci, întrucît e scriitor, scrie. Doar atunci cînd a

Eugen Ionescu (Eugène Ionesco): n. 26 nov. 1909, Slatina – d. 28 mart. 1994, Paris. Își ia licența în franceză la București. Debutează în 1927 la Revista literară a liceului „Sf. Sava“; debut editorial cu volumul de versuri Elegii pentru ființe mici, 1931, București. Se stabilește în Franța în 1941. În 1950, premiera primei piese La Cantatrice chauve (Cîntăreața cheală). În 1970 este ales membru al Academiei Franceze.

Este creatorul, de notorietate internațională, al teatrului absurdului.

OPERA: Lucrări în limba română – Elegii pentru ființe mici, 1931; Nu, 1934, volum premiat pentru critică literară; un foarte mare număr de articole în principalele reviste literare ale vremii. Lucrări în limba franceză – La Editura Gallimard, începînd cu anul 1950, îi apar șase volume de teatru, după care continuă să i se publice reeditări și noi volume de teatru pînă în 1981. Dintre piesele cele mai cunoscute cităm: La Cantatrice chauve (Cîntăreața cheală), La leçon (Lecția), Jacques ou la Soumission (Jacques sau Supunerea), Les Chaises (Scaunele), Tueur sans gages (Ucișag fără simbrie), Rhinocéros (Rinocerii), Le Roi se meurt (Regele moare), La Soif et la Faim (Setea și Foamea), La Lacune (Lacuna), Jeux de massacre (Jocul de-a măcelul), Macbett (Macbett), Ce formidable bordel! (Ce nemaipomenită harababură), Voyages chez les morts (Călătorii la cei morți).

Proză, eseuri, memorialistică: Notes et contre-notes (Note și contra-note), 1962 (eseuri); La Photo du Colonel (Fotografia Colonelului), 1962 (nuvele); Journal en miettes (Jurnal în fărîme), 1957 (jurnal); Présent passé, passé présent (Prezent trecut, trecut prezent), 1968 (jurnal); Entre la vie et le rêve (Între viață și vis), 1966, Convorbiri cu Claude Bonnefoy; Le Solitaire (Însinguratul), 1973 (roman); Antidotes (Antidoturi), 1977 (eseuri); Un homme en question (Sub semnul întrebării), 1979 (eseuri); Une guêpe intermittente (Căutarea intermitentă), 1967 (jurnal).

Două volume de desene și reflexii asupra actului de a picta: Découvertes (Descoperiri), 1969, și Le Noir et le Blanc (Negrul și Albul), 1981.

început să scrie, se întreabă cu privire la scopul și motivul a ceea ce face. Se întreabă, așadar, vorbind cu sine (și continuând să-și facă treaba, ca un ebenist ce-ar aduna materialele ca să facă un dulap gândindu-se în același timp la grijile lui, sau chiar la ceea ce este un dulap, dar pe care grijile nu l-ar întrerupe din construirea dulapului): De ce scriu? Care e rostul a ceea ce fac? Am oare ceva mai mult de spus decât alții? Vreau oare să mă afirm, adică să-mi justific existența? Mi-e frică, oare, de moarte și doresc să continui să trăiesc în ceilalți după moartea mea fizică? Fac asta ca să salvez lumea? Ca să mă mîntuiesc pe mine însumi? Ca să-l laud pe Dumnezeu ori să proslăvesc universul? Ca să încerc să văd mai limpede în mine însumi, să mă explorez, să mă înțeleg, să mă explic? Pentru că nu mă înțeleg și cer lămuririle celorlalți? Fiindcă mă simt singur și pentru că vreau să rup singurătatea asta și să comunic ori să mă înfrățesc cu semenii mei? Sînt, oare, false toate motivele pe care tocmai le-am enumerat? Și oare alte motive ascunse mă împing să fac un lucru pe care motivele aparente nu-l cunosc și care nu fac decât să mascheze, voit sau nu, motivul profund? O fac oare pentru că doresc să înțeleg lumea, pentru că vreau să pun măcar pentru mine puțină ordine în acest haos imens și pentru că scrisul, arta, este o formă de gândire în mișcare? Ori pur și simplu fiindcă creația este o necesitate instinctivă, extraconștientă; fiindcă a imagina, a inventa, a descoperi, a crea este o funcție tot atît de firească precum respirația? Fac asta pentru că vreau să mă joc, și atunci care e semnificația acestui joc?

Oare autorul însuși știe bine ce face? Am impresia că el însuși e păcălit. El are niște intenții conștiente, bineînțeles. Se străduiește, de pildă, să dovedească ceva. Își închipuie că ceea ce vrea să dovedească este partea esențială a operei sale. Apoi își dă seama, sau bagă de seamă alții, că afabulația e mai importantă decât ceea ce socotea el că este esențial, că ceea ce dorea el să dovedească nu interesează și că interesează doar felul în care

voia să dovedească, sau construcția. Vrea autorul să construiască pur și simplu un fel de edificiu care n-ar face decât să materializeze și să arate legile construcției literare sau teatrale, tot așa cum constructorul nu face, la urma urmelor, decât să materializeze, să realizeze legile arhitecturii? Din templul dezafectat, atunci cînd nu mai este un loc de cult, se poate face un spital, un comisariat, poate fi lăsat gol, însă el rămîne în esență el însuși, un edificiu, arhitectură, nu un templu; de fapt, el n-a fost niciodată templu, a *servit* drept templu, tot așa cum o operă poetică, dramatică etc., poate fi folosită o vreme ca instrument de propagandă, operă de educare, de reeducare politică etc. Autoritățile vor face din ea ce vor; n-o vor împiedica însă să fie ceea ce este: edificiu viu, creație. Se întîmplă ca opera scriitorului să fie îndopată de probleme, de intenții de toate soiurile, de idei preconcepute, să fie o critică a societății, a condiției umane. Autorul credea, de asemenea, că nu vorbește despre sine, dar, fără voia lui, el se descoperă. Iar calitatea esențială a operei o vor constitui tocmai mărturisirile ce-i vor fi scăpat. Înseși aceste mărturisiri vor fi interpretate în mod contradictoriu, răstălmăcite, desigur. Vor fi întoarse poate împotriva autorului, dar asta e de acum altceva...

Eugène Ionesco, *Note și contranote*,
traducere și cuvînt introductiv de Ion Pop,
Editura Humanitas, 1992

Biserica Sărindar

BUCUREȘTI

550 de ani de atestare documentară

Ilustrații aniversare în paginile

4, 6, 9, 21, 28

Unitate și continuitate

B. ELVIN

La început a fost poetul. Stelele îi vorbeau, pietrele îi șopteau rugător să nu le lovească. Era frate bun cu lucrurile și clipele, căuta să descifreze „semnele lungi“ ale arborilor, recepta criptograma vântului, asculta mesajul frunzelor veștede și pe chipul său se putea citi „o lacrimă pentru durerea fiecărui om“. Privirea lui Eugen Ionescu semăna cu a lui Perrault sau Andersen. Anima inanimatul, lăsându-se fascinat de necunoscut, de necuvântător. Observator emoționat al minusculului, îl învăluia într-un surîs.

Desenele naive ale copiilor, unde dispărea distincția dintre „piatră, pasăre sau duh“, figurile de carton, păpușile, jucăriile închipuiau o lume care-l ispita prin prospețimea ei fragilă, iar această lume participa la aventura noastră luminând-o puțin trist, puțin grotesc. Ori de câte ori se îndrepta spre tărîmurile ei gingașe, avea sentimentul că pleacă spre sursele prime ale lumii. Când revenea din sacrul său pelerinaj, versul era constelat de puritate, și din inima lui porneau efluvii de iubire...

Cîțiva ani mai tîrziu, criticul împinge în umbră poetul. Eugen Ionescu practică exercițiul criticii punînd infinit mai mult preț pe vehemența intelectuală decît pe rigorile judecării de valoare. Cărțile și scriitorii devin de aceea, sub condeiiul său, un prilej de a schimba nenumărate focuri de polemică. Polemică îndreptată împotriva autorilor, a exegeților și în cele din urmă împotriva lui însuși. În acest război, aceleași opere literare sînt uneori elogiare și alteori supuse reprobării. De fiecare dată cu aceeași convingere și la fel de argumentat. Fluctuații de opinie? Evident, nu. Acest mod de a trata literatura are alte semnificații și e consecința unei gândiri care recunoaște în ideea de libertate una din problemele ei centrale. Prin critică, Eugen Ionescu refuză să înțeleagă un simplu instrument de observație artistică și năzuiește să realizeze un fel de tehnică intelectuală care-i permite să ia cunoștință fără orbire de datele unei chestiuni și s-o cerceteze din unghiuri diverse, acceptînd coexistența mai multor poziții contrare și aparent deopotrivă de legitime. Eugen Ionescu nu este în critica literară un amator de cărți, ci un spirit în căutarea unei discipline a supleții, care să-i îngăduie să privească aceleași realități în manifestările lor complementare.

De altfel încă din primele sale articole (vezi *Revista Liceului Sf. Sava*, 1927-1928) se simțea în Eugen Ionescu un promotor al libertății spirituale căruia îi place să surprindă cititorul și să izbească indiferența lui, devalorizînd gloriile consacrate, răsturnînd ierarhiile, căutînd pretutindeni negativul afirmațiilor curente și al locurilor comune. Nimic mai străin de acest temperament iconoclast decît formulele mecanice ale respectului, bigotismului cultural. Această atitudine se va preciza foarte curînd, dobîndindu-și chiar un suport teoretic. Într-o cronică din 1930 el va vorbi de „metoda insuficientă a istoriei literare“ făcînd procesul unei științe pe care o considera „superficială și inoperantă“...

Volumul *Nu* conține, în germene, o trăsătură decisivă a operei sale, adîncită desigur de experiențele ulterioare, dar păstrată cu îndrjire în tot ce ea avea esențial. Și anume, un amestec de volubilitate nervoasă și de extremă oboseală, o permanentă pendulare între vitalitate și descurajare, o continuă oscilație între veselia explozivă și mari spaime lăuntrice,

tregeri de la dramă la grimasă, de la sinceritate la poză...

Dacă înainte a scris poezie, dacă acum face critică, e în primul rînd pentru a deschide o fereastră unor așteptări sufocate, unor visuri neterminate, unor adversități continui, pornite toate din conștiința opunerii dintre „eu“ și lume.

Și totuși acest scriitor nu crede în eficiența literaturii, nu consideră cuvîntul un instrument de acțiune, și-și face un merit din a dezvoltă neputințele artei, acuzînd-o că adăpostește prea multe certitudini și limpezimi pentru un timp nesigur și învălmășit: „Sîntem niște copii caraghioși, părăsiți în această lume, în această imensă casă care se dărîmă“...

Cînd, șaisprezece ani mai tîrziu, Eugen Ionescu debutează la Paris pe podiumul de la Théâtre des Noctambules cu piesa *Cîntăreața cheală*, poziția scriitorului pare fără nici o legătură cu operele precedente. Impresia aceasta e însă eronată. Nu numai că n-a existat sincopă în creația autorului, dar a ființat o conexiune sistematică de gânduri și pe care o putem urmări în puținele articole publicate între 1934 și 1950. Așa de pildă, convingerea că civilizația occidentală trăiește o tristă agonie, că instituțiile și valorile ei s-au dezumanizat, devenind un mecanism gol, lipsit de-un substrat viu, va fi afirmată nu numai o dată: „Ideea de fraternitate și justiție au pierdut valoarea lor de viață, au devenit mecanisme“. Scriitorul e preocupat de deformările suferite de marile idealuri ale umanității, de imaginea unei lumi unde prea multe noțiuni s-au abstractizat și s-au artificializat, devenind simboluri vagi și neîncăpătoare ale unei realități pe care n-o mai acoperă. „Oamenii se caută unii pe alții în noapte și nu se regăsesc decît ca să nu se recunoască, și să se lovească“, notează el, și e cu neputință să nu identificăm în aceste rînduri vechea și mereu actuala lui spaimă în fața haosului și a confuziei unei lumi amenințate de fatale dezagregări.

Piesa prezentată la 11 mai 1950 nu contrazice și nu reneagă nimic din ceea ce știm că este Eugen Ionescu, acest scriitor care a socotit totdeauna că a fi credincios ție însuși nu înseamnă să fii credincios ideii pe care și-o fac alții despre tine. În *Cîntăreața cheală* regăsim spiritul polemic, dinamitar, torturat al celui ce – încă din primele sale scrieri – considera că ne aflăm veșnic alături de ce se întîmplă, că trăim în tranzații comice, pîndite de echivoc, cu realitatea și pentru care literatura constituia, în primul rînd, o formă de opoziție, supapa răzvrătirilor intime...

Cîntăreața cheală deține un loc privilegiat în opera lui Eugen Ionescu și în literatura contemporană nu numai prin calitatea operei, ci și prin faptul că reprezintă o placă turnantă în evoluția scenei, pentru că aici teatrul ia cunoș-

tință de sine într-un fel nou. În această farsă tragică și „discurs asupra metodei“, un dramaturg și un critic se revoltă împotriva insuficiențelor teatrului, transformându-le în calități. Eugen Ionescu pornește, pe de o parte, de la „grosolăniile” unei arte făcute din tranziții bruște, din schimbări subite și interzicând nuanța și, pe de altă parte, de la duplicitatea ei structurală, care-o silește să fie, în același timp, ceremonie și repetiție, adevăr și ficțiune...

Teatrul lui Eugen Ionescu reprezintă un pamflet împotriva teatrului „vocal“. El urmărește să instaureze în locul hegemoniei verbului hegemonia imaginii. A imaginii cuprinzând esența unei situații ireductibilă numai prin cuvânt și ale cărei înțelesuri „dialogul“ nu le poate istovi, fiindcă lunecă la suprafață, lăsându-i neatinsse misterele. Pentru dezlegarea acestor taine e nevoie de o artă care să convertească plastic enigmele existenței.

E ceea ce Eugen Ionescu va dovedi în *Scaunele*, piesă prin excelență vizuală și unde pălăvrăgeala celor doi eroi spune infinit mai puțin decât frenetica lor agitație, care seamănă atât de bine cu neputința și spaima, unde conversația e infinit mai puțin elocventă decât lumina provenind difuză ca sub povara unor veacuri suprapuse, sau decât nenumăratele uși deschise spre nicăieri, și unde în locul unei demonstrații avem de-a face cu o prospecție onirică a universului. În adevăr, *Scaunele* reprezintă, în esență, o imagine născută pe scena aceluia teatru în care noi înșine sîntem – cum zice Jung – actorii, drama și criticii, și care se numește vis...

Unitatea și continuitatea de material, de teme, de mijloace a creației lui Eugen Ionescu a putut fi înțeleasă abia tîrziu și, așa cum nu s-a insistat destul asupra relației dintre poet și dramaturg, tot așa nu s-a stăruit îndeajuns asupra legăturii dintre primele piese și *Ucișă fără simbrie*, *Rinocerii*, *Regele*

moare, *Pietonul văzduhului*, *Setea și foamea*. Izbiți de faptul că aceste lucrări abandonau o anume violență a expresiei (fenomen explicabil de vreme ce suflul exploziv al primelor pagini deschisese ușile și nu avea nici un rost ca scriitorul să le forțeze încă o dată și încă o dată), o seamă de critici s-au grăbit să descopere o segmentare a operei sale teatrale...

Numai excesiva atenție acordată procedurilor dramatice ale lui Eugen Ionescu, asociată cu nemulțumirea față de ultimele piese de o construcție aproape clasică, a putut duce la o asemenea concluzie ce nu ține seama de ceea ce-i esențial, și anume de ideile, de viziunea scriitorului. Socotesc teatrul lui Eugen Ionescu un tot indivizibil, în care descoperim, desigur, o adolescență și o maturitate, dar nu și schimbări de concluzie și perspectivă...

Temperament vulcanic și inteligență severă, năzuind să depășească imediatul și să cuprindă dimensiunea cosmică a existenței, dar întorcîndu-se la adevărurile prime ale lumii, Eugen Ionescu a realizat o operă deplin consecventă prin concentrarea mereu mai aprofundată, chiar dacă într-o succesiune învâlmășită, asupra aceluiași preocupări și credințe, valorificate adesea la o scară amărîtoare...

Toată opera lui Eugen Ionescu constituie o dublă acuzare, un virulent și înduioșat act de acuzare al condiției umane. Mai exact spus, atât al destinului, cît și al individului...

Eugen Ionescu, *Teatru*, vol. I,
traduceri de Marcel Aderca, Dinu Bondi,
Radu Popescu, Elena Vianu,
studiu introductiv de B. Elvin,

Editura pentru Literatură Universală, București, 1968

Pod peste Bucureștioara, la 1869

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

Praznic domnesc

Eugen BARBU

Într-o seară din primăvara următoare, Principele chemase pe comisul Velea și-i ceruse să-i pună caii la trăsură, c-ar fi avut așa pohtă să se primble puțin prin Bucuresci, să mai lase cele saloane și cămări și să vadă singur cum își dorm supușii somnul. Orașul zăcea sub grădinile lui grele de frunziș, se răcorise vremea și dinspre marginile sale veneau arome necunoscute. Pe masalagii îi lăsase, carța era păzită doar de doi arnăuți și de surugii înarmați. Era târziu, când toți dormeau și praful se așternuse în scocurile lui, doar gârlele gârâiau moale pe sub podurile de lemn, cernind timpul într-o tăcută, neștiută, măcinare.

– Să mergeți domol, spusese monarhul, trăgându-și mai bine hainele pre el, înfundându-și fața aspră în gulerul de samur. Remizele, grajdurile și curțile păreau pustii. Trecuse și ceasul slujbelor de seară, ȧiganii robi se mistuiseră sub acoperișuri. În preajma bisericii despre Doamna, mai ardeau opaițe moi, cu o lumină jucăușe și se auzea un glas pustiu, de femeie. Casa domnească, pe stâlpi scunzi de piatră, răsuciți, părea că e părăsită. Pe acoperișurile ridicate din șapte și din nouă, șindrila strălucea în pișcătura lunii. Prin deschizătura ușii paradisului, se țirau lumini șovăitoare de lumînări.

– Cine au uitat să stingă? întrebasese mînios Domnul îngrijorat, au nu sînt de ajuns cîte focuri au isprăvit Bucurescii?

– Se priveghează un mort, Măria-Ta, zisese comisul Velea, ce sta la spatele înaltei sale persoane, veghind împrejurimile.

– Bine, să fie cu fereală și grijă, că nu-mi trebuie scrumuri în curtea mea...

Din fugă, Principele se mai uitase o dată la meremetul caselor domnești zăcînd într-un întuneric ce ascundea arhitectura sa vagă și neterminată. Palatul era întunecos și prost luminat, părea mai curînd un loc pe cale de desăvîrșire cu bani mulți și cu muncă a țiganilor de dîrvală, cu adusul meșterilor greci de la Stambul, cu punere de alți pălimari și mermer. Mai lipseau și alte fîntîni neconținut curgătoare la care Vodă visa de multă vreme, pentru că înfrumusețata zidire mereu fusese părăsită sau arsă sau umplută de sîngele Domnilor ce aici locuiseră cu ai lor, copii și neveste, iute și pe rînd părăsind mărețul loc.

– Ar mai trebui făcută o scară cum a fost cea aridicată de arhitectul Spiridon Macri de la Italia, zisese Principele peste umăr comisului Velea...

– Altă cheltuială, Măria-Ta. Fără zece pungi cu galbini, dacă nu mai mult, nu se mișcă nice un meșter zidar, că de meșterul ăsta ce să mai vorbim ...

– Trebuiește, Veleo! Cu cît urci mai multe trepte pînă la Divan, cu atît crește respectul, că noi aice, pe ghiată trăim...

– Știm, Doamne, înțelepție să fie că vine și restul...

– Am nevoie de bani și oamenii mei sînt slabi, ei sub

haine țin inemă, uitînd că sluga Domnitorului trebuie să nu simțească!

– Drept agrăește Luminăția Ta ...

– Baș beșliu Ahmet trece mîine în taină pe la Curtea noastră și nu de sănătate ne întrebă. El are treburi politicești la Iași, ce și pe noi ne privesc...

– Se întunecă mintea mea, Doamne...

– Să nu se întunecce, comise, am să-i scutur pe boeri în Divan și dacă s-o simți nevoia am să-i și scurtez...

Principele spunea toate astea tocmai pentru că știa că dulcea gură a slujitorului său le-o va mărturisi celorlalți mîine dis-de-dimineață la luatul cafelei, făcîndu-i să le piară pohta de a mai întîrzia cu întăritul huzmetului, ceea ce l-ar fi scutit pre el de a mai spune vorbe grele și cînd era de trebuință și cînd nu...

Trăsura lăsase casele coconilor în urmă, trecuse de chioșcul de piatră învăluit în iederă pălită și apucase spre turnul de la nemți. Jos, dincolo de fiarele îndoite ale cremenalionului și ale pușcării zapciilor se auzeau mur-murele seimenilor ce atunci schimbau gărzile. Surugii apucaseră spre poarta dinspre Podul Calicilor, pe unde nu era lume multă la ceasul acesta târziu. În geamurile logofețiilor și ale hătmăniei nu ardea nici o lumină. Pe galeriile de lemn nu se mai auzeau pașii slugilor și în foisoarele de la intrare băteau pasul arnăuții, privind în curtea luminată de lună. Porțile fuseseră date de perete și înainte se zăriră ulițele Bucurescilor.

Principele îi spusese din vreme comisului Velea pe unde s-apuce: să ocolească drumurile cu chioșcuri de stăteau în priveală, să o ia spre gura Păscăriei, spre prăvăliile Vladului, către besearica Sfîntul Ioan din podul Beilicului și pe urmă îndărăpt spre Bărăție, către hanul lui Piper, de-acolo s-o apuce pe ulița ce mergea de la consulul nemțesc pînă la Ghiulolo, pe ulița marchitanilor pînă la hanul lui Filaret, trecînd două poduri de lemn peste Gîrlița, pînă la casa lui Ianachi Moruzi, unde avea o întîlnire de taină. Drumul era ocolit taman pentru a înșela pe careva de ar fi vrut să știe încotro mergea Principele și ce treburi încurcate descurcă el după miezul nopții acesteia.

Zidurile albe, date cu var proaspăt, ale caselor ascunse dincolo de grădini, luceau stins în lumina palidă a nopții. Cișmelele Bucurescilor, cu șirurile lor de urloaie, erau oprite sau

stricate. Suiulgiul nu fusese de mult plătit cu cei 60 de taleri ai lui și-și luase câmpii, lăsând orașul fără podoabele sale cele mai de preț. Din optsprezece cișmele mai clipea una: cea de la baia mitropoliei de care se îngrijea un călugăr nebun ce aiurea învățase să umble cu tulumbele de la prundul Dîmboviței. Sacagiii aduceau apa taman de la cișmeaua lui Filaret, pentru că aceea scursă pe olane de la Giulești cu mare cheltuială pentru a adăpa obștea cu apă curată, limpede, mai ales la vreme zlotoașă când poșirca ce se scurgea între malurile de pământ, era turbure și avea necurătenii. Trecuseră de casa lui Hagi Moscu, trăsura apucase pe o uliță veche și plină de praf. Lătrau cîinii și din salcîmi cădea un miros greu. Și pe aici se ascundeau sub șindriile odăi bogate de dreapta și de stînga, cu tinzi în cruce și cu sala mare, de colo pînă colo, împodobite cu lavițe, cu talere de cositor, garafe și pocale. Sub aceste coperișe complotau boerii lui visînd la alt domn, aici se încheiau pacturi secrete și legăminte călcate la primejdie. Sub fiecare polog dormeau dorințe și ambiții nemăsurate, stinse numai de nemoartea somnului plin de vise umplute cu groază și plăcute făgăduieli. Pe divanele lor moi pe care se fuma, se sta la tafas, și și drăgosteau tinerii și mai bătrînii, se aduna lumea aceea, lui streină, plină de dușmănie și enterese. Beciurile și podurile ascundeau taine ce oamenii lui de la agie abia le miroseau, mai mult bănuindu-le decît știindu-le. Pe cărămizile puse în muchi se frecau papucii de safian și se țirau pași tainici de vînzători. Fumul albastru al ciubucelor și aroma cafelei nu părăsea acoperișurile și tavanele spoite sau înfrumusețate cu picturi stîngace. Casele aveau scosuri în toate părțile și sacnasiu. Ferestrele priveau spre trei părți ale lumii, semn al fricii și al prevederii, pentru că într-un astfel de oraș și într-un astfel de loc, trebuia întîi să-ți pregătești fuga pe neștiute. Casele se și locuiau, dar erau mai mult un loc între două plecări unde mai găseai femei și dulcețuri, vorbe și făgăduieli nemaipomenite. Cîteodată, duși din odăi, stăpîni ai acestor curți și ziduri nu se mai întorceau. O istorie sîngeroasă și nesigură îi învățase pe toți cu trădarea și cu ascunderea gîndurilor. Din ocnițe și pe după stucaturi vorbele scăpate din gurile slobode, lîngă locurile ferite soseau în urechi curioase ce în alte încăperi ascultau. Vorba costa în acest oraș al deliciilor, numit de mai vechii oameni cînd Hilarii, cînd Bakurii, cînd Bukurlii, cînd Hilariopolis, vestind în aceste versete plăcerea, rîsul și nepăsarea, dar cel mai ades o moarte neașteptată. Streșinele, scoase în afară cu jumate stîngen, ascundeau ferestrele prin care ochi curioși pîndeau ulița fără să fie văzuți. Dincolo de zidurile cetluite se ridicau ziduri bolovănite, înalte și groase, păzite de foșoare în care vegheau ziua și noaptea paznicii. Cîte două rînduri de uși de stejar, încastrate cu piroane, opreau drumul grăbit al nepoștiților. În ferestre înflorea fierul împletit de către meșterii țigani, dibaci în încovoierea și supunerea lui după trebuinți. Chei mari, ascunse, deschideau tîrziu. De sub portalurile de la intrare răzbea un miros de oțet ce te puneja jos venind din cămările pentru pazarghidean, anume alcătuit pentru timpul ciumii. Din pridvoare, pe galeriile de lemn pași tainici se retrăgeau la vreme spre paraclisurile aflate în coasta caselor. Sub tavanele de stejar se puneau la cale hicleniile cele mai alese și neștiute. Pe covoarele neprețeluite de Agem și de Ușak, pe rogojinile fine de India, călcau strimfii boerilor vînzători. Macaturile și perdelele groase de mătase de Alep și Damasc, ascundeau slugi cu băgare de seamă la cele ce se spuneau și putea să mai scape stăpînului casei, ce iute erau trecute pe hîrtie și mai apoi citite de ochii Prințelului ce cu mize-

ria asta omenească a pîrei se hrănea pentru că altfel nu putea să stăpînească. Sub policandelele aurite, între valurile de lumină ale marilor oglinzi de Veneția dansau femeile cele mai frumoase ale acestui colț blestemat de pământ, fiice sau neveste de vovezi maziliți, decăzuți din rangurile lor boerești, dar tot mai sperînd la minuni ce nu se mai îndeplineau. Sub tavanele împodobite cu girandole și pe scaunele legate în piele de Cordova, rezemîndu-se de rafturile cu cărți rare, ceasloave învăluite în capră și sub candeleroșii se auzeau în șoapte cele mai îndrăznețe cuvinte rostite de gurile poficioase ale jupînițelor ce nu numai că spuneau ce au de gînd să săvîrșească după cele ce vor vorbi, dar și arătau cît se putea pieile lor macerate de parfumuri grele. O turbure, o grea nerușinare stăpînea casele și încăperile. Divanurile erau pline de trupuri răsturnate și odăile se aprindeau de priviri pohticioase. Sîni albi cum era marmura de Carara suspinau prefăcut sub vălurile de mătase străvezie, în mîinile lungi sunau șiragurile de mătănie a pocăință, dar ochii codați și văpsiți promiteau flăcările iadului. Pietrele uscate luate între degete grăbite și mișcătoare aveau un grai al lor. Peste nepăsarea celorlalți sau sub ochii soților bătrîni, nevestele puneau la cale întîlniri tainice în locuri depărtate. De sub evantalii izbucneau lumini din diamanturi, mărgăritarele și aurul vorbeau despre plăcere și lene, despre îmbrățișări scurte și înfricoșătoare, de ruptul urechilor cu dinții lacomi ai jupînițelor ținute în dîrdora măriișului și înșelate că le venea ceasul ce mereu se amîna. Bărbații făceau politica lor încurcată mereu umplînd cu tutun ciubucurile de iasmin și aruncînd fumul în aerul odăilor. Prințepile știa aceste saloane, de aici și de la Stambul, de pe vremea cît rîvnise la tronul ce cu greutate și primejdie îl dobîndise și, tocmai de aceea, casele îi erau acum ca niște dușmani ce ticluiau și puneau la cale nevisate mîrșăvii. Sub acoperișurile lor curgeau vinuri nemțești și franțuzești, vinuri spaniole sticlind în pahare ca oțelul de Toledo, vutca și rachiul. Mîințele se aprindeau, dorințele de asemenea și un val de ură creștea din invidie și speranță, ducînd pînă sub porțile palatului lui un preș nevăzut de nenorociri viitoare. Vorbele messerului lucraseră. Trebuia să vegheze, să se pună bine cu streinul și să știe mai ales totul: ce gîndeau acești oameni nevăzuți ce una spuneau zioa în Divan și alta unelteau acasă, cu prietenii și neprietenii.

*

Trăsura opri pe neașteptate. Ajunsese în fața casei boerului Ianachi Moruzi, după o înțelegere de mai demult. Porțile erau date de perete și surugiii potoliră caii. Prințepile coborî. Slugile cu capetele plecate îi arătară drumul. De pe o scară, gazda surprinsă că nu-și controlase bine ceasornicul englezesc cobora nădușind.

– Fii bine venit, Măria-Ta.

Pătrunseră amîndoi într-o odaie de sub treptele de lemn de cireș și Ianachi Moruzi închise bine ferestrele. Era un bărbat ca de 60 de ani înalt, dugos, cu o barbă albă strălucitoare. Capul ras lăsa să se vadă perii aspri ce făceau mîndria unui om ca el.

– Ne-aude careva?

– Nici pasărea din cer, Măria-Ta.

– Atunci e bine. Iată de ce am venit. Îmi ești om de trebuință. Mîine trece pin București Strălucirea sa baș-beșliul Ahmet. Are treburi la Iași...

– Știu ce fel de treburi. Întunecate treburi ...

– Soarta domnilor nu-i la îndemîna prostimii și trebuie să știm să primim ce ni se cuvine...

Princepele își scosese cuca și o așezase lângă el pe un scaun împodobit cu pietre de matostat ce aruncau raze ca niște ochi. O luminare ațîța pietrele și le făcea să agrăiască în limbajul lor mut.

– Și mai bine este, Măria-Ta, a știre să ne ferim...

– Oamenii mei i-am trimis la Giurgiu să-l întîmpine pe Ahmet. Sosește în taină, mîine pe seară. Nu vrea să se știe că a fost pe aici. Îl ții în beilic la tine pînă a doua zi, cînd îl aduci

la palat sub pază bună, că am a-i cere ceva. Vreau să-l înduplec și să-mi spună cum mai e vîntul pe la Poartă și ce gînduri are Strălucirea Sa, Sultanul în ce ne privește...

– O să te coste, Măria-Ta...

– Totdeauna m-a costat. Viața nu-i de pomană, cine nu știe asta, iute și-o pierde...

Eugen Barbu, *Princepele*,
Editura Tineretului, București, 1969

Comerț ambulant la București, pe la 1880

Bucureștii lui Eminescu

Corneliu LUPEȘ

Pentru a-l însoși pe Eminescu prin București, apelăm la serviciile lui Ioan Slavici, de la care aflăm că „După ce a venit în București, gândul lui și al nostru era să înceapă o viață mai potrivită cu slăbiciunile lui și i-am căutat, înainte de toate, o locuință pe cât se poate de plăcută. Am și găsit în strada Speranței (...) o căscioară în stil țărănesc, singură în curte, cu pridvor de stâlpi de lemn, două odăi, la mijloc cu o tindă, în fundul căreia se afla o mică bucătărie, un fel de cuib liniștit pentru un om cu slăbiciuni de poet. Pe lângă toate acestea mai avea la îndemână și o babă, care îi ținea toate în bună regulă”¹.

În urma demolării „căscioarei”, Poetul este nevoit să se mute și, întâmplarea face să găsească o locuință pasageră, cum de altfel vor fi și cele ce vor urma, la câțiva pași de strada Speranței, 4, în chiliile Mănăstirii Caimatei, de care astăzi ne mai amintește doar strada cu același nume, mai spre fostul hotel Modern, astăzi sediul unei instituții financiare.

Vom păși pe urmele chiriașului, dar și pe ale slujbașului, încercând să ținem un echilibru, fie și instabil, între cronologie și toponimie. Balanța se înclină în favoarea primului, ceea ce înseamnă că ne oprim în strada Lipscani, unde, la nr. 19 stă scris că: „În această casă poetul MIHAI EMINESCU a lucrat ca redactor la ziarul TIMPUL între anii 1877-1879”. Născut cu doi ani înaintea lui Eminescu (1848), Ioan Slavici confirmă autenticitatea plăcii, atunci când consemnează că Redacția ziarului „Timpul” „se afla în palatul de atunci al Daciei, strada Lipscani, colț cu Podul Mogoșoaiei, în fundul curții la primul etagiu, două saloane mari și un iatac pentru slugi [...]. Nu avea deci Eminescu nevoie să-și petreacă timpul prin cafenele, ceea ce nu i-a plăcut niciodată[...].

Masa, cea mai urâtă dintre supărările vieții, și-o lua, mai ales la birtul economic al lui Doro, strada Academiei colț cu Doamnei”².

În aceeași zonă a centrului istoric, ba chiar în inima lui, la Curtea Veche, pe strada Covaci, la nr. 14, îl reîntâlnim pe Eminescu, la aceeași publicație în perioada imediat următoare: „În acest imobil poetul Mihai Eminescu a lucrat ca redactor la ziarul Timpul între anii 1880-1881”.

Cu toată prețuirea pentru autorii acestor gesturi de perpetuare memorialistică, nu putem să nu observăm că, întocmai ca în inscripția precedentă, poetul a lucrat „ca redactor”. Nici nu se putea altfel de vreme ce „Eminescu era mare și tare la «Timpul», stăpân pe o «baracă» dar pe o «baracă» foarte șubredă”³, cum remarca însuși Caragiale, din spusele aceluiași vechi și statornic prieten, I. Slavici. Nu știm dacă mai devreme sau mai târziu, dar știm cu siguranță că s-a aciuat o vreme în curtea Bisericii Enei, din strana căreia a răsunat odată glasul lui Nicolae Filimon. Nu ne este străin faptul că aici i-a „sburat” pana pe urmele *Geniului pustiu* și că pe locul unde este Facultatea de Arhitectură se găsea casa doctorului Kremnitz, cumnatul lui Maiorescu. La câțiva pași, pe Calea Victoriei, 45, unde astăzi se află magazinul Muzica, îngănăm pe melodia cunoscutei romanțe, la îndemnul unei noi plăci memoriale, catrenul:

„«Mai am un singur dor
În liniștea serii
Să mă lăsați să mor
La marginea mării»
M. Eminescu”

... continuat cu precizarea că „Pe aceste locuri, în anul 1883, Mihai Eminescu a fost cooptat de redacția ziarului ROMÂNIA LIBERĂ”.

Reținem, din inscripția de mai sus, fatidicul an 1883, atunci când, așa cum nota Constantin Bacalbașa:

„Un incident foarte penibil în lumea literară, toți intelectualii sunt foarte mâhniți, unii foarte indignați.

O nenorocire s-a întâmplat, marele poet Eminescu a înebunit. Toată lumea, prieteni și dușmani, deplâng această catastrofă. Numai un rival în literatură, poetul Alexandru Macedonski, face excepție. În revista «Literatorul» pe care o dirige, el scrie următoarele versuri:

Epigramă
«Un X... pretins poet – acum
S'a dus pe cel mai jalnic drum,
L'aș plânge dacă-n balamuc
Destinul său n'ar fi mai bun.
Căci, pânăieri, a fost năuc
Și nu e azi decât nebun».

Indignarea în cercurile literare și ziaristice e mare. Grigore Ventura publică în «L'Independence Roumaine» o scrisoare de dezaprobare intitulată «O infamie».

Atunci această afacere a provocat indignarea, dar erau mulți care credeau, ca și Macedonski, cum că Eminescu e un pretins poet. Era patima politică care lovea în Eminescu reacționarul și redactorul «Timpului». Cine ar mai putea îndrăzni astăzi același lucru?”⁴.

Macedonski – locuitor la rândul-i în capitală, în zona Dorobanți (Aleea Poet Alexandru Macedonski, 2), loc marcat printr-o placă memorială– avea să plătească mulți ani nesocotita inspirație, scadență care nici astăzi nu și-a stins ecoul. După această fărâma de adevăr smulsă legendei, ne continuăm itinerarul eminescian spre fostele Fundații Regale, astăzi BCU, unde de pe zidul dinspre Cina/Ateneu aflăm că „Pe aceste locuri au fost casele lui Grigore Păucescu în care MIHAI EMINESCU a citit pentru prima dată Scrisoarea a III-a. Omagiu adus din partea Asociației ASTRA și a românilor de pretutindeni. 15 iunie 2001”.

Pentru a nu se strecura iluzia că toate adresele bucureștene la care a locuit sau profesat Eminescu sunt marcate printr-un memento, vom vizita câteva dintre acestea, fie și orientativ: Calea Victoriei, 107, la Ion Straton (în apropierea fostului Minister al Finanțelor, astăzi Muzeul Colecțiilor); fosta stradă Carmen Sylva, astăzi Șipotul Fântânilor, în spatele Academiei de Muzică, unde se află o placă memorială ce amintește de Radu Tudoran; pe fosta stradă Cosmonauților, astăzi George Enescu; în casele lui Vasile Chirișescu de pe strada Segmentului, 9; în zona Sfântul Constantin – Plevnei – Schitu Măgureanu, unde există o stradă cu câteva case ce poartă numele lui

Ioan Slavici; pe Calea Victoriei, în zona Palatului Societății de asigurări; dar și în casa lui Vanicu, fost bucătar al lui Beizadea Mitică; Belvedere, 81; dar și la intersecția Bulevardului Regina Elisabeta cu strada Brezoianu, unde Maria Perdich, văduva lui Adolf Perdich, închiria camerele pentru chiriași, printre care s-ar fi aflat și Mihai Eminescu, cel care, mutându-se, nu și-a mai ridicat bunurile, motiv pentru care după un timp au fost arse în curte de către proprietari...

Cine altcineva putea să ne confirme aceste mutări succesive de „chiriaș grăbit“, dacă nu prietenul său al cărui epogramă l-am întâlnit: „Îl înțelegeam și-i dădeam dreptate. Am luat înțelegere cu el să se mute la mine, plătiind chiria cuvenită.“

El și-a schimbat însă gândul și s-a mutat pe biserica Sfântul Constantin, în casele unui săpunar, unde închiriasse două odăi cu intrare separată. Întrebându-l de ce a făcut aceasta, el mi-a spus că are să se căsătorească, luându-și soție pe Veronica Micle, care pe atunci era văduvă“⁵.

De la același Constantin Bacalbașa, unul dintre cei mai avizați memorialiști ai capitalei, aflăm că, pe lângă zarva stărnită de nefericita epigramă, autorul *Luceafărului* avea un statut literar ce nu putea fi trecut cu vederea: „Eminescu era nu numai ziaristul de mare talent, nu numai poetul care lumina mințile și scotea flăcări geniale, dar era și marele polemist. Scrisul lui pasiona și înarma pentru luptă. Era viața împrejurul producției sale; de câte ori se tipărea o poezie nouă a lui Eminescu era simpatie, era polemică și era luptă[...]. Eminescu arunca în obrazul publicului convingerile sale și după aceea își descoperea pieptul și aștepta nepăsător adversarii“⁶.

Ne întoarcem la cele câteva mărturii scrijelite pe placa de marmură oprindu-ne pe strada Buzești în fața unei plăci memoriale pe care trebuie s-o tratăm cu multă luare aminte deoarece este plantată pe o clădire ale cărei zile sunt numărâte, ca, de altfel, multe dintre cele vecine. Suntem în fața unei plăci colective asupra căreia au planat incertitudini istorico-literare, aspect elucidat în sprijinul datelor înscrise: „Pe acest loc s-a aflat casa în care a locuit Mihai Eminescu împreună cu Veronica Micle în primăvara anului 1882“. Nu atât despre adresă cât despre perspectiva căsătoriei am aflat deja vestea din mărturiile consemnate de I. Slavici în *Lumea prin care am trecut*. La câțiva pași mai încolo, pe aceeași stradă, se află o mărturie care amintește de un alt botoșănean, Nicolae Iorga, care împreună cu Eminescu, Enescu și Luchian (toți din zonă) alcătuiesc cele patru puncte cardinale ale culturii autohtone cu reverberații mult peste granițele țării.

Ne apropiem de finele voiajului nostru imaginar pe urmele călăuzei noastre însoțită de statornicul său prieten, născut cu doi ani mai devreme (1848) și trecut în lumea umbrelor cu treizeci și șase mai târziu (1925), printr-o altă mărturie de solidaritate: „... el [Mihai Eminescu] a părăsit după câteva luni noua sa locuință și s-a mutat la mine în Calea Victoriei, lângă casele în care azi se află berăria «Pavel Suru», aproape de redacția care se afla pe strada Regală și de birtul economic al lui Enache, care atunci se afla lângă Ministerul de Interne, unde azi se află birourile Siguranței“⁷, Regală, astăzi Ion Câmpineanu (fostă 13 Decembrie și Aristide Briant), intersecție cu Actuala Academiei, iar clădirea fostului Minister de Interne, fost birourile Siguranței, este aceeași cu a fostului sediu al C.C. al P.C.R., adăugăm noi.

Tot Ioan Slavici întărește faptul că autorul celor cinci

Cafeneaua „Imperial“ din București, frecventată de Eminescu, Slavici și Vlahuță

Satire a fost gazda sa și pe Calea Știrbei Vodă și că: „Atât timp cât a stat aici și în urmă, după ce ne-am mutat în Piața Amzei (la etagiul de lângă brutărie) el ținea la curățenie și rânduială“⁸. Singura culpă de care poate fi suspectat Slavici este aceea de prietenie. Cu eleganța-i caracteristică, autorul *Marei* trece cu vederea ciudățeniile chiriașului; nu la fel face și doamna Slavici care mai izbucnește din când în când. Chiriașul și gazda au locuit în Piața Amzei, nu neapărat pe locul în care se află astăzi placa, peretele cofetăriei, ci în fața intrării la Teatrul „Ion Creangă“, unde astăzi este un magazin ce închide acea latură a pieții. Placa ce amintește de foștii locatari consemnează că: „Pe acest loc s-a aflat casa în care scriitorul Io[a]n Slavici l-a găzduit pe marele poet MIHAI EMINESCU în anul 1883“; deasupra, altă placă de bronz în medalion cu bustul celor doi scriitori, având inscripția EMINESCU – SLAVICI, semnat Gh. Adoc, 1969. Cei doi scriitori locuiau în casele Gălășescu, acolo unde de sub pana poetului au ieșit *Scrisorile*, *Povestea codrului*, *Singurătate*, *Atât de fragedă*, *Pe aceeași ulicioară*, *Mai am un singur dor* și alte nestemate.

Punem „punct și virgulă“ periplului bucureștean al Poetului pentru că pe cel final, și tragic, îl amânăm, așa cum soarta n-a mai avut răbdare. Ne găsim în plin centrul Capitalei, în zona fostului magazin Eva, pentru ridicarea căruia a fost sacrificat Muzeul Simu, dar și în fața sediului Asociației Scriitorilor din București (Str. N. Golescu), care coabitează cu redacția revistei „Viața Românească“. Aici, credem noi, și-ar găsi locul un Centru Cultural EMINESCU, despre al cărui rol este superfluu să aducem argumente. Până atunci, divulgăm

textul unei plăci memoriale, plantată pe zidul din această zonă a pomenitului magazin:

„*Legenda Luceafărului*
A fost odată ca'n povești
A fost ca niciodată
Din rude mari împărătești
O prea frumoasă fată

Aprilie 10 – 1882

M. Eminescu

Pe aceste locuri, în casa lui Titu Maiorescu

A citit în cercul Junimii pe data de 24 aprilie 1882

Poemul *Luceafărul*, poetul nostru național MIHAI

EMINESCU

Prin grija Băncii Române pentru Dezvoltare – Groupe Société Générale și a Inspectoratului pentru Cultură Municipiului București“.

De la des invocatul memorialist, dar și junimist, aflăm amănunte din care nu lipsește atitudinea lui Eminescu:

„*De sine se-nțelege că adevărata «Junime» era la Iași, și junimiștilor din București el le zicea junimiști «in partibus infidelium»*. Tocmai de aceea el era oarecum sectar: nu vedea bucuros la întrunirile «Junimii» pe aceia pe care nu-i socotea junimiști*“⁹. Tot în legătură cu Junimea dar și cu mentorul acesteia, Titu Maiorescu, cel care în „Direcția nouă“ (1872) îl alătură pe Eminescu lui Alecsandri, când tânărul de atunci avea 22 de ani și publicase în „Convorbiri...“ doar trei poezii, aflăm alte câteva informații cu tentă habituală: „*În timpul pe care l-a petrecut la Florești, boarfele lui se aflau la T. Maiorescu, care rezervase pentru dânsul un iatac luminos în care toate erau puse în cea mai bună rânduială.*

După întoarcerea sa la București, Eminescu era să rămână acolo, unde i se făcea parte de cea mai bună purtare de grijă. A tras acolo, dar n-a rămas decât vreo două săptămâni“¹⁰.

Am târăganat întâlnirea cu ultima placă la care, de data aceasta, am ajuns pe cale cronologică: „*În acest loc s-a aflat Sanatoriul «Caritatea» unde a încetat din viață, la 16 iulie 1899, marele poet MIHAI EMINESCU*“.

Pentru ceremonia funerară ne întoarcem la Constantin Bacalbașa, care, în vol. II al parcursului memorialistic bucureștean, relatează: „*La 15 iulie o mare durere pentru toți românii: a murit Mihai Eminescu.*

Nebun de mai mult timp, ameliorat oarecum câtăva vreme, dar trecut de la nebunia furioasă la idioție, Mihai Eminescu și-a sfârșit viața în inconștiență. Parcă își presimțea ursita când la sfârșitul Satirei a IV-a a scris:

«*Unde-s șirurile clare din viață-mi să le spun?*

Ah, organele's sfârâmate și maestrul e nebun.

Serviciul funerar a fost oficiat în biserica Sfântul Gheorghe.

La biserică a vorbit Grigore Ventura, redactor la «Adevărul», în fața Universității D. A. Laurian, directorul ziarului «Constituționalul» și studentul Calmuschi, iar la cimitir doctorul Neagoe, prieten din copilărie cu defunctul.

Potrivit dorinței sale, Eminescu a fost înmormântat sub o salcie pletoasă.

Așa a fost închis în pământ acest genial poet“¹¹.

Alte câteva poteci bibliografice alături procesiunii invocate și intonarea melodiei puse pe versurile poeziei *Mai am un singur dor*, de compozitorul I. Serban, sub bagheta

dirijorului Dumitru Chiriac. În amintirea ceremoniei funerare, săvârșite la 19 iulie 1889, în acest locaș, dăinuiește și astăzi o inscripție în piatră care reproduce câteva versuri din *Rugăciunea unui dac*:

„*«Sus inimile voastre! Cântare aduceți-i,
El este moartea morții și învierea vieții!
Și el îmi dete ochii să văd lumina zilei,
Și inima-mi împlut-au cu farmecele milei.
Și tot pe lângă aceste cerșesc înc-un adaos:
Să-ngăduie intrarea-mi în vecinicul repaus!»*

La 105 ani de la reîntoarcerea «La locul lui din cer» a Luceafărului“.

În colțul din stânga-sus, distingem un medalion al Poetului.

Următorul reper bucureștean a fost bustul său din Cișmigiu, apoi statuia Poetului din fața Ateneului Român, opera sculptorului Gh. Anghel. Cu bustul din holul Facultății de Filologie, vis-à-vis de cel al lui Ovid Densusianu, m-am întâlnit la admitere și mult timp după aceea; tentația de a-i revedea nu s-a stins nici până astăzi. Or mai fi și altele... vezi-l pe cel din curtea liceului pe a cărui firmă este inscripționat numele Poetului, unitate școlară vecină cu Mănăstirea Antim.

Nu am văzut nici până astăzi bustul/statuia ce s-ar fi convenit să vegheze sediul Muzeului Național al Literaturii Române (B-dul Dacia, 12), fie și numai pentru faptul că prima și singura instituție de profil din țară, cu acest rang, ajunsă la semicentenar (înființată „*de iure*“ la 1 iunie 1957 și „*de facto*“ în 1958) se trage din „*mantaua*“ lui Eminescu. Patrimoniul adunat cu ocazia centenarului poetului (1950) a fost punctul de plecare a, pe atunci, proiectatului muzeu). Am fi nedrepti dacă n-am aminti că o asemenea operă se află în curtea primului sediu, fostul Muzeu Toma Stelian (Șoseaua Kiseleff, 10) și că a rămas acolo, clădirea adăpostind astăzi sediul unui partid politic. Dacă acesta are așa de mari afinități cu Eminescu, fie... Dar, cum a fost de atâtea ori la putere, și mai este încă, poate se milostivește să binecuvinteze în vreun fel actualul sediu cu o asemenea ofrandă. Orice altă soluție este binevenită.

Este la îndemâna oricui să arunce un gând către un distih sau catren eminescian, fie și când parcurge strada sau intrarea inscripționate cu numele Poetului, arteră ce leagă Piața Romană de Calea Moșilor. În puterea fiecăruia dintre noi este să descopere multe asemenea repere în metropola noastră, fie și balcanică, pe deasupra și capitală.

Cu cât mai multe, cu atât mai bine.....

Note:

* Din părțile necredincioșilor (lat.), din alte locuri.

1. Ioan Slavici, *Amintiri: Lumea prin care am trecut, Fapta omenească, Articole*. Ediție îngrijită, prefăcută, note și indici de George Sanda. București: Editura pentru Literatură, 1967, p. 114.

2. *Ibidem*, p. 88.

3. *Idem*.

4. Constantin Bacalbașa, *Bucureștii de altădată (1871-1884)*. Vol. I. București: Editura Ziarului Universul, Soc. Anonimă, Str. Brezoianu, 11, 1927, p. 300.

5. Ioan Slavici. *Ibidem*, p. 87.

6. Constantin Bacalbașa, *op. cit.*, p. 117.

7. Ioan Slavici, *op. cit.*, p. 117.

8. *Idem*.

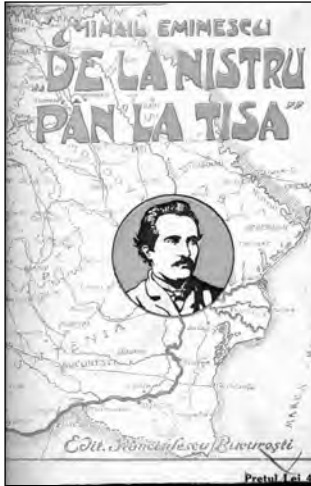
9. *Ibidem*, p. 119.

10. *Ibidem*, p. 121.

11. Constantin Bacalbașa, *op. cit.*, p. 111.

Patrimoniul

Din colecțiile Bibliotecii Metropolitane București

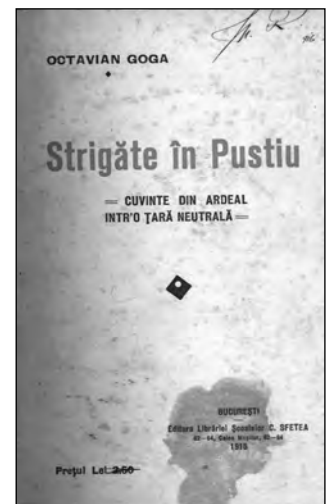
Mihail EMINESCU, *Dela Nistru pân'la Tisa*
Editura Librăriei Stănculescu, București, 1918

... Am scos într'adins portretul lui Tasso spre a-l compară. Eră el trăsură cu trăsură. Ce coincidențe bizare pe fața pământului – îmi zisei zâmbind prin visarea mea. Putea-s'ar oare întâmplă unui Tasso o istorie asemenea celeia ce-o citiam? Am spus o negheobie negreșit – căci totul e cu puțință pe pământ și drept dovadă vă voiu nara o istorie ciudată, în care am jucat și eu un rol, deși foarte secundar.

Uitasem însă, că tot ce nu e posibil obiectiv, e cu puțință în mintea noastră, și că în urmă toate câte vedem, auzim, cugetăm, judecăm nu sunt de cât creațiuni prea arbitrare a propriei noastre subiectivități, iar nu lucruri reale. Viața-i vis...

Octavian GOGA, *Strigăte în pustiu: Cuvinte din Ardeal într'o țară neutrală*
Editura Librăriei Școalelor C. Sfetea, București, 1915

... – Drumul meu a fost un drum drept... A avut poticniri, dar cotituri n'a avut. Oiu fi dat multe greșuri, nu zic, că n'am fost cumpănit de felul meu, dar o mângâiere am... Nu m'am strecurat așa gol prin vieață. Cum să-ți spun, am avut în suflet totdeauna ceva, o credință, o patimă, o fărâmbă de sbucium care nu-mi da odihnă. Dincolo de îndemnurile meseriei zilnice eră în mintea mea ceva ce mă frământă veșnic și mă făcea să tresar... Da, da... Toată vieța am fost un om fără odihnă, cei de-afară m'au chinuit, nu mi-au dat răgaz...

Octavian GOGA, *Însemnările unui trecător: Crâmpie din sbuciumările dela noi*
„Tribuna“ Institut Tipografic Nichin și Cons., Arad, 1911

N'aș mai fi desgropat din vraful de foi îngîlbenite aceste pagini, dacă dușmăniile mărunte și ocară unor suflete înguste nu m'ar fi silit să privesc înapoi și să-mi cumpănesc din nou toate alergările condeiului. Recetindu-mi articolele publicate în diferite ziare, cu deosebire în revista „Țara Noastră“ și „Tribuna“, am strîns într'un mănunchiu o parte din ele și le dau aici publicului cetitor, care le va judeca după cuviință. Firește, că toate aceste crâmpie din sbuciumul unui suflet nu pot fi privite decât cu măsura de judecată ce se cuvine articolelor de ziar înfripate din îndemnul unor clipe trecătoare și scrise fără altă pretenție, decât de-a contribui din inimă curată la munca de îndrumare a unui popor îngenuncheat, pe care suntem datori să-l luminăm, fire-ar oricât de multe procesele procurorilor unguri și oricât de înăcrite injuriile cărcotașilor noștri.

ISTORIA CĂRȚII

GIOVANNI BOCCACCIO
Viața lui Dante

Giovanni Boccaccio, *Viața lui Dante*, traducere, cuvînt înainte și note de Ștefan Crudu, Editura pentru Literatură Universală, București, 1965

Era deci acest poet al nostru de statură mijlocie, iar mai tîrziu, cînd ajunsese la o vîrstă matură, cam adus de spate, cu mersul grav și liniștit, îmbrăcat întotdeauna în stofe cît se poate de frumoase, cu veșminte potrivite vîrstei sale mature. Fața îi era prelungă, nasul acvilin, ochii mai curînd mari decît mici, fîlcile puternice, iar buza de sus o depășea pe cea de jos; avea pielea de culoare închisă, părul și barba îi erau dese, negre și cîrlionțate, iar chipul îi era întotdeauna melancolic și îngîndurat...

Istoria literaturilor cunoaște puține cazuri în care biografia unui creator de geniu să fi însemnat o sarcină de onoare pentru un alt geniu, mai tînăr decît el; pentru Boccaccio, povestirea vieții celui față de care a încercat cea mai fierbinte admirație a însemnat însă nu numai o datorie, dar și un act de pietate. Intenția sa, așa cum ne-o mărturisește el însuși, este aceea de a repara, într-un fel oarecare, nedreptatea pe care Florența i-o făcuse lui Dante, izgonindu-l din patrie și, în acest sens, cu toate că își dă seama de slăbiciunea puterilor sale, el se socoate dator să facă singur ceea ce ar fi trebuit să facă patria însăși, pentru ca nu cumva celelalte popoare să o învinuiască pe aceasta de ingraturitudine și de cruzime față de genialul ei fiu. Cu modestia la care îl obligă copleșitoarea personalitate a marelui dispărut, el ține însă să precizeze că nu va fi în stare să-l cinstească pe Dante „cu vreo statuie sau cu vreun mormînt măreț” – așa cum s-ar fi convenit – ci numai cu niște „biete vorbe”, neputincioase față de însemnătatea sarcinii asumate. „Atîta am și atîta voi da”, adaugă Boccaccio, fără să-și dea seama că, mai puternică decît bronzul ori piatra, opera sa, cu toate slăbiciunile ei și în ciuda criticilor de care a avut parte, avea să înfrunte veacurile, să-și păstreze pînă astăzi caracterul de document prins pe viu și să ne transmită și nouă, după aproape șase sute de ani, mesajul ei de înflăcărată dragoste și admirație pentru cel care a fost Dante Alighieri, unul din cei mai străluciți poeți ai tuturor veacurilor...

Ștefan CRUDU

Întîmplări petrecute în viața publică
a lui Dante

Eîntotdeauna în firea celor vremelnice ca un lucru să-l aducă după el pe celălalt. Treburile familiale l-au atras pe Dante către cele oficiale, în viltoarea cărora atît de mult l-au înlănțuit deșartele onoruri ce sînt legate de slujbele oficiale, încît, fără să se mai uite de unde plecase și încotro mergea, s-a dăruit aproape cu totul grijilor față de ele; iar soarta i-a fost atît de prielnică în privința acesteia, încît nu era ascultată nici o solie și nu i se dădea nici uneia răspuns, nu era stabilită nici o lege și nici nu era anulată vreuna, nu se încheia nici o pace și nu era pornit nici un război, și – pe scurt – nu se lua nici o hotărîre, care să aibă o oarecare greutate, dacă mai întîi nu-și spunea și el părerea în această privință. În el avea toată lumea încredere, în el se punea toată nădejdea, în el, în sfîrșit, păreau să-și fi aflat sălașul toate trăsăturile dumnezeiești și lumești. Dar soarta care dă peste cap toate hotărîrile noastre și e dușmană a tuturor lucrurilor omenești, și care, mișcîndu-și roata ei, l-a ținut în chip glorios pe culmi vreme de cîțiva ani, i-a făcut parte, din pricină că s-a încrezut prea mult în ea, de un sfîrșit cu totul deosebit față de început.

Cum a fost prins Dante de lupta
dintre partide

Pe vremea lui Dante, cetățenii florentini erau ticăloșește împărțiți în două partide, iar datorită faptelor isteților și pricepuților conducători ai acestora, fiecare din ele era

destul de puternic, astfel că aci unul, aci altul, se înalța mai mult decât i-ar fi plăcut celui aflat în restriște. Voind să înfăptuiască unitatea sfirtecatului trup al republicii sale, Dante și-a folosit toată judecata, toată priceperea, toată truda, arătându-le cetățenilor mai înțelepți că, din pricina zavistiei, lucrurile mari ajung în scurtă vreme să nu mai însemne nimic, iar cele mici, când există înțelegere, capătă o însemnătate nemăsurată...

Hotărîndu-se deci Dante să meargă pe calea onorurilor trecătoare și a pompei deșarte a slujbelor publice și văzînd că el singur nu putea să alcătuiască un al treilea partid, care, fiind foarte drept, să doboare nedreptatea celorlalte două, aducîndu-le la unire, s-a alăturat aceuia care, după părerea sa, dădea dovadă de mai multă înțelepciune și de mai multă dreptate, săvîrșind necurmat tot ceea ce știa că era în folosul patriei sale și al cetățenilor ei. De cele mai multe ori, hotărîrile oamenilor sînt biruite de voința cerului; urile și dușmănia, o dată începute, chiar dacă se iviseră fără o pricină întemeiată, devin, zi de zi, tot mai mari, așa încît, nu fără o aprigă tulburare a cetățenilor, se ajunge în cîteva rînduri la încăierări, cu hotărîrea de a se pune capăt certei prin foc și sabie, mînia orbindu-i pe toți pînă într-atît, încît nu mai vedeau că odată cu asta ar fi pierit și ei în chip jalnic. După ce însă fiecare dintre partide dădu în cîteva rînduri dovadă de puterile sale, cu pagube ba pentru unul, ba pentru celălalt, venind vremea cînd tainicele hotărîri ale soartei amenințătoare urmau să iasă la lumină, zvonul – purtător atît de adevăr; cît și de minciună – a răspîndit vestea că dușmanii partidului ales de Dante ar fi puternici atît prin planurile lor dibace și minunate, cît și datorită unei mari mulțimi de ostași, astfel că îi sperie atît de rău pe conducătorii tovarășilor lui Dante, încît îi lipsi de orice hotărîre, de orice pricepere și de orice măsură de îndreptare, afară de a-și căuta scăparea prin fugă; împreună cu aceștia, Dante – doborît într-o clipă din fruntea conducerii orașului său – se văzu nu numai prăbușit la pămînt, dar și izgonit. Nu multe zile după această izgonire și după ce gloata alergase pe la casele celor izgoniți, golindu-le și jefuindu-le cu furie, atunci cînd biruitorii au schimbat fața orașului după socoteala lor, toți fruntașii dușmanilor – dar nu dintre cei mai neînsemnați, ci dintre cei mai de seamă și împreună cu ei și Dante – au fost osîndiți la exilare pentru totdeauna, ca dușmani de moarte ai republicii, iar bunurile lor imobile au fost fie preschimbate în bunuri publice, fie dăruite învingătorilor.

Sentința de condamnare la exil pronunțată împotriva lui Dante în ziua de 10 martie 1302

puterea lor, pe Dante al nostru de cel mai de seamă scop al său, adică de sfintele studii; de aceea, după cum se va afla acolo unde se va pomeni de fiecare din operele alcătuite de el, oricît de aprigă ar fi fost patima care l-ar fi stăpînit, se va vedea că el s-a străduit întruna să compună. Și dacă, în ciuda atîtor dușmani îndîrjiți, cîți s-au arătat mai sus, el, datorită minții și stăruinței, a izbutit în chip strălucit ceea ce vedem, ce se poate nădăjdui că ar fi ajuns el, dacă ar fi avut tot atît de mulți sprijinitori, sau măcar nici un potrivnic – ori foarte puțini – cum se întîmplă cu numeroși alții? Eu, unul, sigur că nu știu; dar, dacă mi s-ar îngădui s-o spun, aș spune că el ar fi ajuns un adevărat Dumnezeu pe pămînt.

Măreția poetului – Moartea lui

Pierzîndu-și orice nădejde – dar nu și dorința – de a se înapoia vreodată la Florența, Dante a locuit deci în Ravenna timp de mai mulți ani, sub ocrotirea generosului senior, iar acolo, datorită învătăturilor sale, și-a făcut mai mulți ucenici în poezie și mai ales în cea în vulgară, grai pe care, după părerea mea, el, cel dintîi l-a preamărit și l-a făcut să fie prețuit printre noi italicei, după cum au făcut cu ale lor Homer, printre greci, sau Virgiliu, printre latini. Înaintea acestuia – deși se crede că vulgara nu fusese descoperită decît cu puțini ani în urmă – nu a fost nimeni care – afară de numărul silabelor și de potrivirea rimelor – să aibă dorința și cutezanța de a o folosi ca unealtă pentru vreun subiect de măiestrită artă, ci-și făceau de lucru cu ea numai cînd era vorba de nimicuri în legătură cu dragostea. Dante a arătat cu fapte că în ea putea fi tratat oricare alt subiect și a făcut ca limba noastră vulgară să fie mai strălucită decît oricare alta.

Cum însă ceasul de pe urmă îi este hotărît fiecărui, îmbolnăvindu-se el tocmai cînd era aproape de-al cincizeci și șaselea an al său, și primind cu umilință și cucernicie, după datina religiei creștine, toate sfintele taine, și spovedindu-i-se Domnului în semn de pocăință, ca un om ce era, pentru orice faptă săvîrșită de el împotriva dorinței sale, în luna septembrie a anului MCCCXXI de la Cristos, în ziua cînd se sărbătorește de către Biserică înălțarea Sfintei Cruci, și întru adîncă durere a sus-zisului Guido și a tuturor celorlalți cetățeni din Ravenna, îi încredință Creatorului truditul său suflet, care nu mă-ndoiesc că a fost primit în brațele preanobilei sale Beatrice, împreună cu care, părăsind ticăloșia acestei vieți, trăiește acum, alături de Cel care e supremul bine, în acea viață a cărei fericire nu va avea sfîrșit.

Stăruința în muncă

Nici frămîntările pricinuite de iubire, nici lacrimile îndurerate, nici grija de casă, nici ispititoarea glorie a slujbelor publice, nici exilul nenorocit și nici sărăcia de neîndurat nu au fost vreodată în stare să-l îndepărteze, cu

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Ștefan DIMITRIU

Biobibliografie

S-a născut la 21 mai 1938, în comuna Ibănești, județul Tutova (astăzi, Vaslui). Părinții – Atena și Ștefan Dimitriu – au fost învățători. A absolvit, în 1952, șapte clase elementare la școala din comuna natală. Pribegind apoi prin țară, împreună cu mama, sora mai mare (Olguța) și frațele mai mic (Dan), în absența tatălui (închis la Canal) și în condițiile confiscării averii și a alungării din casă, se stabilește la Ploiești unde, în paralel cu activitatea de muncitor necalificat în șantierul Blocului de Ulei Tealeajen, urmează cursurile Liceului Seral Muncitoresc, pe care-l absolvă în 1955. Din cauza originii sociale, nu se poate înscrie pentru învățământul superior decât în 1962. Între timp, activează ca laborant, librar, bibliotecar, ziarist la „Flamura Prahovei” și la „Ora locală”, și își satisface stagiul militar, în cea mai mare parte ca redactor la ziarul „De veghe”. Din 1956, frecventează cenaclul „I.L. Caragiale” din Ploiești. La începutul anilor 60, este lansat la rubrica „Steaua fără nume” a revistei „Lucefărul”. În 1967, absolvă, cu diplomă de licență, Facultatea de limba și literatura română din București. Din toamna aceluși an și până la data pensionării (2003), lucrează în (Radio) Televiziunea Română, ca reporter, redactor, realizator de emisiuni, redactor-șef, director de departament, membru în Consiliul de administrație. Între 1990-2004, este, în paralel, redactor-șef al ziarului și apoi al editurii „Românul”. Publică următoarele volume: *Drumuri ca-n palmă* (proză scurtă), Editura Eminescu, 1971; *Trapez*, roman, Editura Eminescu, 1972; *Țara lui Skanderbeg* (note de drum din Albania), Editura pentru Turism, 1973; *Dealuri la Prut* (Colecția Reportaj), Editura Eminescu, 1977; *Tinerețea lui Bogdan Irava*, roman, Cartea Românească, 1987; *Turnul nebunilor*, roman, Editura Evenimentul, 1993; *Steaua Păguboșilor*, teatru, Editura CDPRESS, 2003. Publică, de asemenea, următoarele traduceri: Maitreyi Devi – *Dragostea nu moare*, roman (în colaborare cu Teodor Handoca),

Editura Română, 1993; Fritz Wittels – *Freud – omul, doctrina, școala*, Editura Română, 1994; Evgheni Evtușenko – *Mierea târzie*, poeme, Editura CDPRESS, 2007; Evgheni Evtușenko – *Să nu mori înainte de moarte*, roman, Editura CDPRESS, 2008. Printre cele mai cunoscute documentare de televiziune: *Exerciții de libertate* – Premiul Federației Internaționale a Arhivelor de Televiziune (FIAT/IFTA), Londra, 2001 și *Nimfa de Argint*, Monte Carlo, 2002; *Fețele diamantului* – Premiul Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, Ploiești, 2003.

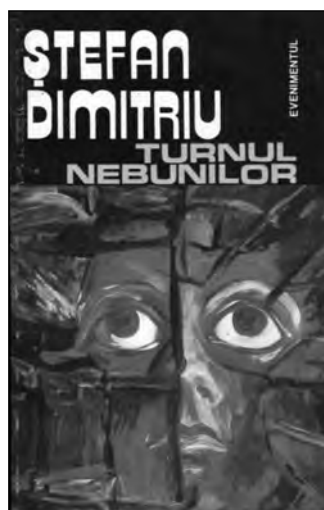
În prefața la *Steaua păguboșilor*, profesorul Romul Munteanu scrie: „Poate părea paradoxal, dar romanele cele mai originale, mai profunde și mai rezistente în timp ale generației Augustin Buzura au fost scrise de Ștefan Dimitriu”.

Balada puiului de toamnă

De când poartă în pânțele fructul dragostei noastre, mă uit la Estera ca la un miracol. Cu toate că nu m-am smintit atât de tare, încât să nu mai țin minte că toți oamenii au venit pe lume așa cum va veni și fiul nostru (sau fiica – mi-e tot una!) și că fiecare din ei și-a aprins scânteia de viață în trupul unei femei. Am fost încă din prima clipă a dragostei noastre atât de legat de ea, încât mi se părea că mai mult nu se poate. Vai, cât m-am înșelat! Deocamdată, o las încă să meargă zilnic la mica ei galerie de artă. O las, e un fel de-a spune. Estera e o fire prea stăpână pe ea ca s-o învăț eu ce trebuie să facă. Pot spune doar că nu m-am amestecat în programul ei de viață. Ne străduim să părem aceiași de mai înainte, deși legătura ce s-a stabilit acum între noi pare că nu ne-a topit, într-unul singur, doar sufletele, ci și circuitele noastre sanguine. Aud adeseori inima ei bătând în inima mea. Și-n inima amândurora, inima celui sau celei ce va veni. Inima puiului de toamnă, să-i spun așa.

Îmi amintesc bine cum a fost și cu ceilalți doi, aflați acum dincolo de Ocean, ei înșiși părinți de mai bine de două-

zeci de ani. M-am bucurat și-am tremurat pentru amândoi. Din prima clipă a vestirii lor. Deși Maura era o femeie robustă și-și purtase sarcina cu o dezinvoltură de invidiat. Uneori, o bănuiam de inconștiență, dar nu i-am spus-o niciodată cu glas tare. Nu renunțase la viața ei de fiecare zi nici atunci când burta îi ajunsese la gură. Călătorea prin țară, cu valiza în mână și cu șevaletul în spate. Mânca după pofa inimii, și sărat, și pipărat, și ardeiat, dansa, făcea dragoste și mai ales continua să fumeze. Pe vremea aceea, fumam și eu. Ca s-o determin să se despartă măcar temporar de acest nenorocit obicei, m-am lăsat eu însumi pentru o vreme de fumat. Dar n-am reușit s-o conving. Și-atunci, am început să fumez și mai mult – de ciudă, de nervi, de îngrijorare. Dar, până la urmă, Maura îmi dovedise că-mi făcusem griji inutile. Copiii veniseră pe lume dolofani ca niște purceluși și sănătoși tun. Ca să nu mai spun că pentru niciunul din ei nu fusese nevoie să aștepte, înnebunită de durere, în camera de travaliu a maternității. Pe Danusia o născuse în atelier, asistată de-o vecină care chemase Salvarea. Iar pe Codruț, chiar în mașina Salvării. Țin minte că pe Danusia

mi-o pusese în brațe, ca și cum mi-ar fi spus: „Ai vrut copii?! Acum, descurcă-te!“ Nu pentru că n-ar fi iubit-o, dar pentru că n-avea timp de ea. Pictura trecea înaintea tuturor. Inclusiv înaintea pruncilor ruși din carnea ei. Pe care nu i-a lăsat nicio clipă să-i bareze drumul spre șevalet. Convinsă fiind, poate, că-și găsisese în mine soțul ideal. Și părintele ideal pentru copiii ei. Sau fraierul universal. Pe vremea aceea, nu se dădeau, ca astăzi, concedii maternale pentru bărbați. Șefii, însă, m-au înțeleș și mi-au aprobat un concediu de-o lună, fără plată.

Și atunci, ca și astăzi, era greu să găsești o femeie de încredere pentru copii. Știam de la părinții mei că, înainte de război, bonele cele mai căutate veneau din Ardeal. Dar Ardealul își trimitea acum fetele în fabrici sau la școli și universități, și izvorul de bone pentru Vechiul Regat secase. Totuși, norocul ne-a ajutat, suflându-ne în pânze tot dinspre partea aceea de țară. Cum s-a-ntâmplat? Dumnezeu-drăguțul potrivise în așa fel lucrurile, încât, în cele trei-patru zile cât rămăsese la maternitate, Maura împărțise camera și schimbase numerele de telefon cu o mămică al cărei soț, Pavel, descinsese în București dintr-un sat ardelenesc. Țsta a fost norocul nostru! La vreo trei săptămâni după nașterea Danusiei, m-am trezit cu un telefon de la faianțerul Pavel, pe care-l cunoscusem și eu atunci când îmi luasem fetele de la maternitate. Când am auzit pentru ce mă căutase, am avut semnul sigur că Dumnezeu mă iubea. Pavel sunase ca să mă-ntrebe dacă n-am nevoie de-o femeie pentru copil. Într-o jumătate de oră, erau amândoi la noi acasă. Femeia – ardeleancă tipică, îmbrăcată în negru, cu broboadă pe cap și cu o gubă miștoasă pe umeri – n-avea mai mult de cincizeci de ani. De cum a intrat pe ușă, ne-a întrebat, grijulie: „Unde-i pruncul nost’?“ Mai lucrase cândva ca servitoare, înainte de război, în București, împreună cu bărbatul ei, portar la „Astra Română“. Între timp, războiul i-l răpise pe Mitrui al ei, mort pe frontul din Făgăraș, care-o lăsase văduvă cu trei copii. Numai ea știa cum îi crescuse, de una singură. Acum, că-i văzuse pe toți gospodari pe la casele lor – unul cioban, altul șofer, iar fata, nevastă de perceptor – se gândise să „margă“ iar la București, să se bage din nou, pentru un an, „sărvitoare“, ca să strângă niște bănuți pentru a-și repara acoperișul și „filigoria“ de la casa veche, în care rămăsese singură. Până la urmă, stătuse la noi nu un an, ci treisprezece, și nu ca „sărvitoare“, ci ca mama mea și a Maurei și ca bunică pentru cei mici. De altfel, așa i-am și spus tot timpul: Mama Nița! Iar căsuța ei din satul bistrițean, nu numai reparată pe ici, pe colo, ci reclădită din temelii, devenea în fiecare vară raiul de

vacanță al nostru și al copiilor. Cu Dealul Merigoilor crescând în fața noastră ca un zid uriaș de cetate, cu apă de la Buna, fântâna din capul satului, de lângă Dâlma Răstupcită, care strângea în jurul ei la fel de mulți oameni ca și slujbele ori năzdrăvăniile părintelui Gusti, cu plimbări la stână sau la pădure, de unde ne întorceam cu caș proaspăt, cu buruieni de leac ori cu mure, afine, zmeură și agrișe pentru dulceață. La București, primea în fiecare lună câte o scrisoare de-acasă. De la o soră mai mică, liuca Silvia, văduvă și ea, bună ca pâinea caldă. Când simțea că se-apropie luna, cerceta și de câte două-trei ori pe zi cutia poștală. Până când apărea triumfătoare, cu plicul desfăcut în mână. N-avea răbdare până sus, în apartamentul nostru, îl savura mai întâi acolo, în casa scârilor. Era bucuroasă să fie întrebată și să răspundă. Discuția noastră avea cam același tipic. „Tot de la liuca Silvia?“ o întrebam. – „Tot de la soru-mea...“, îmi răspundea ea, îmbujorată de emoție. – „Ce mai spune? A crescut mare cucuruzul? S-a umplut de prune Dealul Merigoilor?“ – „Prune, și-n ăst an, câtu-i lumea!“ se mândrea ea, ca de-o reușită personală. – „A mai fost pe la Doaga, la sora cealaltă și la nepoți?“ – „Fost“. – „Pe la doctori, prin Cluj?“ – „Asta nu spune“. – „Tot de la Buna iau apă?“ – „Tot. Că e cea mai faină. O fată de la noi se măritase mai an în alt sat, peste deal. Și venea la două-trei zile cu damigeana, să ia apă de la Buna. Fără mumă-sa putea să trăiască, dar nu putea să trăiască fără apa pe care-o băuse la mumă-sa“. – „Uite – o provocam eu – părintele Gusti poate și fără apă de la Buna. Ce mai spune despre părintele Gusti?“ – „Apoi, el tot cu Psaltirea și cu paharul, stroșpi-l-ar... Doamne, iartă-mă! Și-i sărit bine de șaptezeci și cinci de ai. Și-mi scrie soru-mea, Silvia, că-n-tr-o noapte, venind criță de bat de la o cununie, o căzut părintele Gusti într-o groapă adâncă, de lângă cămin, și-o durmit acolo tăta noaptea. Și l-or aflat oamenii a doua zi, dimineață. Și n-avea pe el nicio zgaibă. Așa scrie Silvia noastră...“ – „Și nu s-or supărat pe el oamenii satului?“ încercam eu să mă apropiu de graiul ei. – „Apoi, cum să se supere, domnule dragă, dacă el, după ce-și isprăvește cetaniile pentru care-i plătit de sat, stă de vorbă cu dumneata, tot așa cum stai dumneata de vorbă cu mine? Dreptu-i că, mai întâi, oamenii or vrut să-l alunge. Pe urmă, tot ei, cei mai mintoși, s-or gândit că și pe părintele Gusti tot Dumnezău ni l-o trimăs, ca să n-encerce...“ – „Interesant punct de vedere!“ cădeam și eu de acord. – „Și pe urmă – continua ea, pentru a nu știu câta oară – părintele Gusti o-nvățat o mulțime de lucruri faine pentru sat. Acum, la bătrânețe, după șaptezeci de ai, le-o-nvățat el pe

tăte. Că, mai înainte, n-o avut cum și n-o avut de unde. Știe să tomnească televizoare, radiouri, mașini de cusut, mașini de spălat, magnetofone, aspiratoare, câte nu-ți trec prin minte! Și ce le place mai mult și mai mult oamenilor este că nu le ia niciun ban pentru asta. Bea părintele Gusti un păhar de ginars cu ei, și-apoi suie cu antena la subțioară până în vârful hornului, de zici că-i Sfântu' Gheorghe, cu sabia-n mână, pornit să ucidă balaurul...“ Prin această mamă și bunică adoptivă, câștigasem nu numai un membru prețios al familiei, dar și o rădăcină, care ne lipsise până atunci. Prin ea, Transilvania devenise casa și vatra noastră. Îmi va mai surâde, și de astă dată, norocul? mă întreb. Va apărea și pentru puiul meu de toamnă o altă Mama Nița? Dar mai e mult până când vom avea nevoie de ea... Deocamdată, fărăna aceea de viață încearcă să capete forme omenești și conștiință de sine, înotând zi și noapte, fără odihnă, în oceanul ei amniotic.

Cu câteva luni în urmă, ne-am dus la ecograf, să facem cunoștință cu puiul nostru de om. Cel puțin, noi cu el. De atunci, am mai fost de câteva ori, ca să-l vedem cum crește. Dar Estera n-a vrut să-i afle sexul, ci numai să se convingă de sănătatea lui. În două-trei zile, va împlini șase luni și vom merge din nou la ecograf. Deocamdată, când avem un pic de răgaz, și când are și el chef să comunice cu noi, îl urmărim cum se agită în culcușul lui cald și, ca să ne amuzăm, punem un balon pe pântecul Esterei, pentru ca el să poată lovi, de dedesubt, ca-ntr-o minge. „Fotbalist îl facem, dacă va fi băiat“, am glumit eu, dar Estera nici n-a vrut să audă: „Ce, vrei să stau mereu cu sufletul la gură, de teamă să nu-i rupă vreun nebun oasele?“

Ziarul m-a transformat în sclavul lui. Plec de-acasă dimineața în zori și mă întorc aproape de miezul nopții. Plus/minus câteva minute. Ca la sondajele de opinie, care au devenit din ce în ce mai multe și din ce în ce mai nerușinate. Dar, despre asta, în ziar, nu aici! Am încercat o vreme să ajung măcar la masa de prânz acasă, dar mi-a fost imposibil să fac din asta un obicei. De două-trei ori, am lăsat totul deoparte și-am invitat-o pe Estera la o cârciumioară nostimă, cu mititei, bere și lăutari. Chiar acolo, în orașul vechi, aproape de buticul ei. Ne-am simțit de fiecare dată ca doi liceeni care dădeau cu tifla unei ore anoste de curs. Și care câștigau în schimb o neuitată oră de viață. Dar nici obiceiul acesta nu l-am putut păstra. Estera înțelege situația, chiar dacă, probabil, suferă în tăcere. I-am propus să mă viziteze măcar uneori la redacție, să luăm masa în biroul meu, în jumătatea de oră în care ne-am putea izola de lumea întreagă, ca-ntr-o capsulă cosmică. Nu s-a lăsat înduplecată. Nici n-a vrut să audă de redacție. O acceptă, ca pe-un rău necesar. Dar nu vrea nici măcar să pună piciorul acolo. Iar dacă, așa cum mi-a spus odată, ea socotește toate redacțiile de ziar din lume ca pe niște grajduri mizerabile, atunci aș putea să-i reproșez, desigur în glumă, că mă lasă să rânesc singur grajdurile lui Augias.

Și-a luat însă obiceiul să mă aștepte în fiecare noapte cu masa pusă. În sufrageria mare, ca pentru musafiri. Indiferent de ora la care mă-ntorc acasă. De fapt, asta am și ajuns: un musafir în casa și-n viața ei! Când i-am spus-o, a râs în hohote. „De ce casa mea?!? m-a taxat apoi. Casa noastră!“ Și m-a ținut în brațele ei până dimineața. Ca-n prima noastră noapte de dragoste, de la Predeal. Acum, când divorțul de Lenormanda fusese în sfârșit pronunțat, puteam să ne gândim în modul cel mai serios la viitorul nostru. Al celor trei!

În noaptea aceea, am pus la cale și nunta. Mă rog, nu chiar o nuntă. Dar ceva care să ne unească în fața oamenilor.

Ca și-n fața lui Dumnezeu. Măcar din simplul motiv că noul născut trebuie să aibă și el o familie. Pentru ca atunci când va fi întrebat al cui este, să nu fie nevoit să spună: „Al doamnei Estera Magheru și al domnului Pompilian Covaliu“. Ar fi cel puțin prea lung și prea complicat. La cafeaua de dimineață, am stabilit ultimele amănunte. La ofițerul stării civile, ne vom prezenta singuri, ca să nu atragem atenția nimănui. Și să nu ne trezim cumva cu Lenormanda și cu gălăgioșii ei fii și prieteni, aduși acolo să facă panaramă. Așa cum făcuseră și la ultima ședință a tribunalului, când se consfințise divorțul nostru, dar rămăsesem în suspensie cu partajul. Ce s-ar mai bucura ziarele de scandal, și Grig Botorcea, în primul rând, să ne tăvălească din nou prin toate sosurile lor râncede! Pentru ei, ar fi o adevărată pleacă! La cununia religioasă, însă – și ne-am gândit, amândoi odată, la Biserica Zlătari – aveam nevoie de nași. Să mai spun că aceștia nu puteau fi alții decât Șerban și Adina? Pe care nu trebuia să-i anunțăm decât cu o zi înainte. Ca să nu-i punem la cheltuială și ca să nu le dăm timp să divulge, din imprudență, secretul acestei mici ceremonii. În aceeași zi, neam făcut, fiecare pe contul său, analizele medicale. După trei zile, m-am înscris pe lista de așteptare a casei de căsătorii. Noaptea, în drum spre Estera, m-am oprit la țiganca din colț, de la arcade, și i-am cerut să-mi pregătească cel mai frumos buchet de trandafiri. Când am întrebat-o cât costă, mi-a spus:

– Cât vrei matale, boierule!

Am băgat mâna în buzunar și-am scos toți banii pe care-i aveam la mine. Nu o avere, dar destul de mulți. Țiganca a strigat în urma mea:

– Haoleu, boierule! Poate n-ai văzut bine, la lumina asta de noapte...

– Nici n-am vrut să văd... i-am spus de departe, săltând buchetul de trandafiri deasupra capului. Florile astea n-au preț...

– Hapoi, atunci, să-ți trăiască franțuzoica!... mi-a strigat ea, netezindu-și bărbia cu șomoilogul acela de bani, mai înainte de a-l îndesa în fustele ei crețe.

Ar fi fost nostim să mă-ntorc din nou și să-ntreb:

– De unde știi că-i franțuzoică?

Mai avem vreo zece zile, până când doamna Magheru va deveni oficial doamna Covaliu. Estera nu mai vrea să-și păstreze numele de domnișoară, așa cum a făcut atunci când s-a măritat cu fotografii francez, care-și găsisse sfârșitul, bietul de el, în gura fiarelor din jungla africană. Își reproșa că asta îi adusese și le adusese ghinion. Nu dădea vina pe numele de Magheru, pe care-l socotea totuși destul de norocos și căruia îi purta în continuare întregul respect, ci pe faptul că fusese prea orgolioasă pentru a renunța la el. Acum, își înfrâna de bunăvoie acest orgoliu copilăresc. Cu argumente din chiar slujba ce ne aștepta la Biserica Zlătari, când avea să i se repete, ca oricărei fete de măritat, că *se va despărți de tatăl ei și de mama ei și se va uni cu bărbatul ei*. Inclusiv în ceea ce privește numele de familie – stabilise ea. Am rugat-o pe funcționara de la ghișeu care mi-a primit actele să ne programeze luna, la prima oră. Ca să fim numai noi și ofițerul stării civile. Am rugat-o insistent să păstreze discreția asupra numelor noastre, plătindu-i, pentru asta, un considerabil spor de confidențialitate. M-a încredințat, ca toți tinerii de azi, că totul va fi ok. Nu știu cât de repede sau cât de ușor va trece săptămâna asta. De un lucru sunt sigur: că abia aștept să mă văd odată dincolo de pragul ei!

În privința casei de la Șosea, lucrurile bat deocamdată pasul pe loc, deși continui să public fragmente revelatoare din

scrisorile mamei și ale mătușii senatorului Hector Bonda. Dar acesta rămâne un simplu demers jurnalistic. Menit, ca-n toate cazurile de acest fel, să creeze un curent de opinie favorabil actului normal de justiție. Dar cum cazurile de revendicări frauduloase se-nmulțesc pe zi ce trece, aproape că nimeni nu mai ia partea adevăraților păgubași. Cu atât mai puțin într-un caz ca acela al Esterei, a cărei casă n-a fost naționalizată sau sustrasă de statul comunist într-un fel oarecare, ci furată, pur și simplu, după revoluție, de niște tâlhari de drumul mare. Dintre care unul a ajuns senator în Parlamentul țării. Ca atâția alții, din același aluat.

Un vechi coleg din presă, Trică Petrică, devenit astăzi un fel de samsar al omului de afaceri Bebe Bostanda, a venit zilele trecute la mine cu o propunere uluitoare:

– Uite, Pompei, patronul meu îi oferă doamnei Estera Magheru un milion de euro, ca să-i vândă lui drepturile pentru Palatul de la Șosea.

Văzând că privesc la el ca prin geam, s-a grăbit să pluseze:

– Și un milion de euro pentru tine!

Dar, cum tot nu-mi venisem în fire, continuă:

– Hai, nu te mai ține așa de bățos! Uite, dacă vrei, renunț și la jumătate din milionul meu... Ai, în total, două milioane jumate... Nici nu face casa banii ăștia, îți jur! Dar baștanului meu îi place locul. Aproape de Arcul de Triumf! Patriot cum îl știi și cu ambiții politice, vrea ca, de Ziua Națională a României, să primească din balconul lui parada militară și onorul la Președinte. Cu mult înainte de-a se urca pe tronul de la Cotroceni. De asta îi trebuie casa de la Șosea. Ca să-și mute acolo toată mustăria, tot statul lui major. Și pe cel al afacerilor, și pe cel al echipei de fotbal, și pe cel al partidului pe care l-a cumpărat. Acolo, în palatul acela aproape domnesc. Și cu nume sonor. Apropo, mai dă un milion pentru dreptul de a-l numi în continuare „Palatul Magheru“... Vorbește cu doamna Estera și sfătuieste-o să nu-l refuze pe domnul Bostanda. Nu te-ntâlnești toată ziua cu o asemenea ofertă. Altminteri, nu-și va câștiga casa în vecii vecilor. Pentru că nu se poate lupta ea c-un mafiot de talia senatorului Bonda. Și nu are, ca domnul Bostanda, o sută de gărzi de corp. Și nici milionul de euro pus deoparte pentru judecători. Că și ei sunt oameni! Ca noi toți, fratele meu...

Nu știam ce să fac. Nu în sensul că nu mă hotărâsem încă dacă să iau sau să nu iau în serios oferta ce-mi fusese prezentată, măcar până când aveam să i-o prezint, la rândul meu, Esterei. Deși cunoșteam dinainte răspunsul ei. Dar nu știam cum să mă port cu individul din fața mea, ce afișa o siguranță de sine care mă scotea din bocanci. Să-l fi trimis la plimbare, ar fi fost un gest grosolan și poate pripit. Să-l fi înștiințat că palatul acela, cum îl numise el, nu era de vânzare, ar fi trebuit să-i explic și de ce, și în clipa aceea nu mă simțeam în stare s-o fac. Să-i fi răspuns că aveam în continuare, și eu și Estera, încredere în justiție, ar fi murit de răs, și nu voiam să-l am pe conștiință. De aceea, i-am răspuns că ne vom gândi serios la propunerea lor.

– Dar nu prea mult... m-a sfătuit el, prietenește. Domnul Bostanda s-ar putea răzgândi. Ar putea găsi și altceva de făcut cu banii lui. De pildă, să-și mai ia un parc de la primărie. Așa cum, știi bine, a mai luat unul. Chiar pe malul marilor lacuri. De fapt, pusese ochii pe el cu intenția de a-și construi acolo el însuși o reședință de miliardar în euro (apropo, ai citit topul celor 300?). Dar s-a gândit că asta ar dura prea mult. Or,

el vrea să se mute cât mai repede într-un palat gata construit. Iar Palatul Magherilor i se pare cel mai potrivit pentru ambițiile lui. Pentru pohta ce-a pohtit – cum o spune mereu, ca un Mihai Viteazu al timpului nostru. Ce, poate crezi că ăla a fost mai breaz? Tot din fânțarii de peste Dunăre se trăgea și mumăsa. Și tot de la oi venise și ea. Negustoreasă pe undeva, pe la Calafat sau pe la Zimnicea sau pe la Turnu Măgurele sau poate chiar pe la Giurgiu... Uite, dacă vrei, facem și-un pariu. De data asta, doar pe-o sută de mii. Dacă-n două luni de la semnarea cedării de către doamna Estera Magheru a dreptului de proprietate nu câștigăm procesul, să-mi zici mie cuțu! Dar banii vi-i luați la semnătură, nu trebuie să așteptați până atunci. Ei hai, nu fi abraș! La suma cu care-ai să ieși personal din afacerea asta, poți să-mi dai și mie o sută de mii! Batem palma?

– Nu fac pariuri din principiu... i-am spus, ca să scap de el.

Dar nici așa n-a plecat imediat.

– Ce-i cu tine? m-a examinat mai atent Trică Petrică. Ești cam palid. Nu cumva muncești prea mult? N-ar cam fi timpul să lași totul dracului, și să toci și tu niște parale prin Caraibe, prin Maldive sau mai știu eu pe unde?

– Am să mă gândesc și la asta... i-am spus, ca să-l văd odată plecat.

După aceea, am rugat-o pe secretară să nu mi-l mai dea niciodată la telefon.

Asta e lumea în care trăim. Lumea averilor făcute peste noapte, imediat după revoluție. Care au sporit apoi prin complicități de tot felul și, într-o oarecare măsură, prin tranzacții în aparență legale, de soiul celei care ne-a fost propusă de Bostanda și care n-ar putea să fie nici ea mai curată decât celelalte. Pentru că ar avea la bază același scenariu, aceleași jocuri de gang dintre așa-ziii oameni de afaceri și funcționarii primăriilor și-ai ministerelor, și de la care n-ar putea lipsi polițiștii, procurorii, judecătorii, politicienii corupți, până sus de tot.

Unul din primele tunuri ale lui Bebe Bostanda fusese un schimb de terenuri cu Primăria – dăduse o pârlăoagă de vreo 30 de hectare, cumpărată petic cu petic, pe nimica toată, de la niște țărani pricâjiți de pe undeva, pe unde și-a-nțarcat dracul copiii, și luase aceeași suprafață de teren pe linia de centură a Bucureștilor, în zona de extindere urbanistică. În câțiva ani, zona aceea devenise una rezidențială, de lux, de fițe, de porc, locul preferat al tuturor năimiților și-nvârțiților, și prețul terenului dobândit de el, cu complicitatea unor înalți funcționari publici, unși cu șperțuri grele, crescuse de câteva mii de ori. Între timp, investiți (un fel de-a spune!) în alte mii de hectare de pământ și-n alte mii de afaceri necurate, cu pui, cu hoteluri, cu fier vechi, cu case de schimb, cu jocuri de noroc sau cu fabrici de armament, banii lui se înmulțiseră ca ciupercile după ploaie. Acum era miliardar în euro și intrase în cârdășie cu Puterea și cu Dumnezeu. Pe Cel de Sus, încerca tot timpul să-l cumpere cu câțiva pumni de parale, împărțiți din când în când milogilor, și cu pomeni spectaculoase pe la Muntele Athos. Cu Cei de Jos, stătea când și când la câte-un sprîț lung, uneori televizat în direct, sprijinindu-se reciproc în multe din ticăloșiile lor, dar luându-i la refec ori de câte ori se simțea trădat. Chiar într-una din serile trecute, Bostanda dăduse fuga la un post de televiziune, ca să-l tragă de urechi pe-un amic din ăsta care, mânat de hachițele lui de ștăbălău, i-l trimisese din nou pe procurorul Răscărache pe cap, ca să-i mai ia puțin sânge: „Băi, urâtule – îl atacase el fără menajamente, vorbin-

du-i ca unei slugi netrebnice – nu-ți pune boii cu mine în jug, că ți-i scoți fără coarne!“ Un cunoscut senator, aflat și el din întâmplare în studioul de emisie, încercase să-l tempereze: „În locul dumneavoastră, aș fi mai prudent“. Dar Bostanda explodase, chiar mai rău decât o făcuse în primul moment: „De cine să-mi fie frică, domnule, cu miliardele mele? Să poștească individul să mă belească, dacă-i dă mâna. O să-mi belească... știe el ce!“

După fuga Ceaușeștilor și după punerea lor la zid în cazarma de lângă Târgoviște, țara scosese un oftat de ușurare. Însă curând după aceea, libertatea câștigată peste noapte se transformase, pentru cei mai mulți, în anarhie. Ajutoarele – în bani, în hrană, în îmbrăcăminte, în medicamente, în programe de televiziune gratuite – curgeau de pretutindeni. Ca și laudele pentru isprava noastră stropită din belșug cu sânge. Oferisem lumii un grandios spectacol televizat în direct, și binemeritam de la planeta întreagă. Nimeni nu-și punea problema că toate acestea aveau un preț și că el va trebui să fie plătit într-o bună zi. Deocamdată, beția libertății era năucitoare și, pentru a n-o lăsa să slăbească, oamenii intrau aproape zilnic în războaie de stradă. Nu conta cât de justificate. Fiecare avea ceva de împărțit: cu vecinul de scară, cu cititorul de contoare, cu gestionarul de la aprozar, cu milițianul din colț, cu șoferul de pe autobuz, cu șeful de echipă, cu secretarul de partid, cu directorul de combinat sau mai știi eu cu cine. O simplă scântei și explozia era gata. Cât despre scriitori, nici nu mai vorbesc. Ce se sfâșiaseră până atunci, dar ce gust al sângelui simțeau acuma în nări! Comandouri constituite ad hoc colindau prin redacțiile literare, înscăunându-și oamenii lor. Mulți dintre ei cu nimic mai puțin compromiși decât cei de dinainte, dar mai atenți la schimbarea vântului și mai agili. Comparând revoluția cu un cutremur social, unii aduceau în discuție așa-zisele replici de reșezare. Dar nu numai despre asta era vorba. În haosul și în deruta aceea generală, existau destui pescuitori în ape tulburi care știau foarte bine ce fac. Pentru ei, prelungirea stării de anarhie, a lipsei de autoritate a statului erau mană cerească – perdeaua de fum în spatele căreia puteau să-și facă nestingheriți jocurile. În consecință, anarhia era încurajată de ei pe toate căile: pe șantierele de construcții, în întreprinderile industriale, în instituțiile școlare sau administrative, în viața satelor. Ca și cum nimic n-ar mai fi trebuit să rămână în picioare din tot ce se ridicase, cu atâta trudă, în ultimii cincizeci de ani. Nesupunerea și protestul deveniseră fapte la ordinea zilei. Grevele se țineau lanț. Fără avertisment, fără program de revendicări. Pentru că așa era moda. Ca să nu fii mai prost decât alții. Antipatic și retrograd. Pornind de la acest obicei de ultimă oră, un colaborator de la „Pământul“ imaginase o grevă a pomanagiilor. A cerșetorilor de la cimitire. Cu părăsirea locului de muncă. În lipsa lor, colivele rămăneau neîmpărțite, răposaii – cu buza umflată. Dar realitatea era mult mai crudă. Macarelele-turn din preajma scheletelor de beton ale blocurilor aflate în construcție înțepeniseră, ca niște cocostârci uriași, în pozițiile în care fuseseră lăsate de macaragiii plecați la revoluție și pe urmă la grevă. Strungurile cu programare numerică rămăseseră să ruginească așa cum fuseseră lăsate, cu bucățile de metal în dinți, de strungarii care uitaseră să se mai întoarcă la locul de muncă. Trenurile halucinau pe șine, la bunăvoința mecanicilor de locomotivă sătui de-atâta disciplină feroviară și a călătorilor dedulciți la libertate, care nu mai aveau întotdeauna chef să coboare tocmai la gară, fapt pentru care trăgeau semnalul de alarmă în dreptul propriilor locuințe.

Iar țărani cooperatori, ce să facă și ei? Tăbăriseră peste complexe de creștere a păsărilor sau animalelor ori peste sediile ceapeurilor și plecaseră de-acolo, după lupte la baionetă cu satul întreg, nu numai cu vaca sau porcul sau pasărea pe care apucaseră să pună mâna, dar și cu geamul sau ușa sau tabla de pe acoperișul clădirii, ba și cu ultima ei cărămidă. Eliberați astfel de grijile de mai înainte, oamenii își puteau dedica acum aproape tot timpul mitingurilor de protest. Și, pentru că profesia asta prospera, mitingiștii se organizaseră în adevărate formații de luptă, cu șefi cunoscuți și recunoscuți, practicând tarife pe sprânceană. Dacă aș fi aflat din altă parte, poate n-aș fi crezut. Dar i-am văzut eu însumi, în repetate rânduri, pe mulți dintre ei, semnând convocatorul și primindu-și onorariul, pe treptele fostei clădiri a ministerului industriei grele de pe Calea Victoriei, unde funcționa o puzderie de asociații cu nume imposibil de ținut minte și unde se strămutase, la un moment dat, și redacția ziarului „Pământul“. Alergând dintr-o piață în alta, mitingiștii nici nu mai aveau timp să treacă pe-acasă ca să-nghită ceva, și se mulțumeau cu gogoșile calde și cu sucurile de import (kiwi, maracuja, avogado) care invadaseră chioșcurile răsărite la fiecare colț de stradă. Așa se face că gogoșeriile deveniseră primele semne la vedere ale liberei inițiative, ale capitalismului biruitor. În timp ce, în ascuns, vulpii adevărați își croiseră pas cu pas drumul spre marile avuții ale țării. Așa cum își începuse urcușul și Bebe Bostanda – cumpărând pe mai nimic sute de hectare din pământul pe care țărani și-l primiseră înapoi de la ceapeu, pământ care, în lipsa uneltelor agricole adecvate și în confuzia aceea generală, nu mai avusese în ochii lor nicio valoare. Când înțeleseseră, în sfârșit, ce-au pierdut, era prea târziu. Dar, deși putred de bogat, Bebe Bostanda putea fi socotit doar un mic copil pe lângă rechiniile mari. Și, mai ales, pe lângă cei care își împletiseră afacerile cu politica și în fața cărora, uluit de perseverența lor în josnicie, ca și de inventivitatea lor diabolică, nu știai ce să faci mai întâi: să-i umpli cu bale de admirație sau să-i spânzuri în piața publică?

– Tu chiar nu poți să-l ierți pentru seara aceea? m-a-ntrebat Șerban zilele trecute, fără să pronunțe, din prudență, numele celui vizat. Te-nțeleg că nu ți-a picat bine... Mai cu seamă, atacul incalificabil și de nimic justificat la adresa Esterei. Totuși...

Dacă Șerban crede asta, ce să mai spun de alții? Nici nu m-am obosit să-i explic că nu despre seara aceea era vorba. Dar nici nu cred că avea nevoie de vreo explicație. El, academicianul, are impresia că știe întotdeauna totul despre tot ce se poate imagina. Și, pentru că experiența lui de viață este cu deosebire cărturărească, m-am pomenit că mă amestecă printre eroii lui Sadoveanu.

– Am senzația că lucrezi după tipicul Vitoriei Lipan... mi-a zâmbit el, expert. Încerci să-ți exasperezi victima, în speranța că, până la urmă, își va pierde capul, va ceda nervos și se va da singură de gol... Numai că omul ăsta nu-i un nătărău de cioban din Munții Rarăului... Iar cel care-și va pierde capul mă tem că ai putea fi chiar tu... Și asta, la modul cel mai concret. Lumea a-nceput să vorbească... Nu crezi că mergi prea departe?

Mai zăbovise apoi câteva minute, pentru a-mi vorbi despre fatalismul ciobanului din cunoscuta baladă văzută ca matrice spirituală a nației, ca și despre observația călinesciană, de profunzime și rafinament intelectual, în legătură cu bietul român care, aflat mereu în fața puhoaielor istoriei, s-a

văzut nevoit să construiască pitit și la munte, referindu-se apoi și la teoria undulațiunii permanente a filosofului pe nedrept uitat Vasile Conta, care prefigurează, după părerea sa, nu numai teoria einsteiniană a relativității, ci și conceptul spațiului mioritic, deal-vale, elaborat de Lucian Blaga, pe care genialul Brâncuși, în idealismul lui de artist post-clasic și chiar post-modern, a-ncercat să-l ridice pe verticală, într-o coloană fără sfârșit. O aiureală întregă.

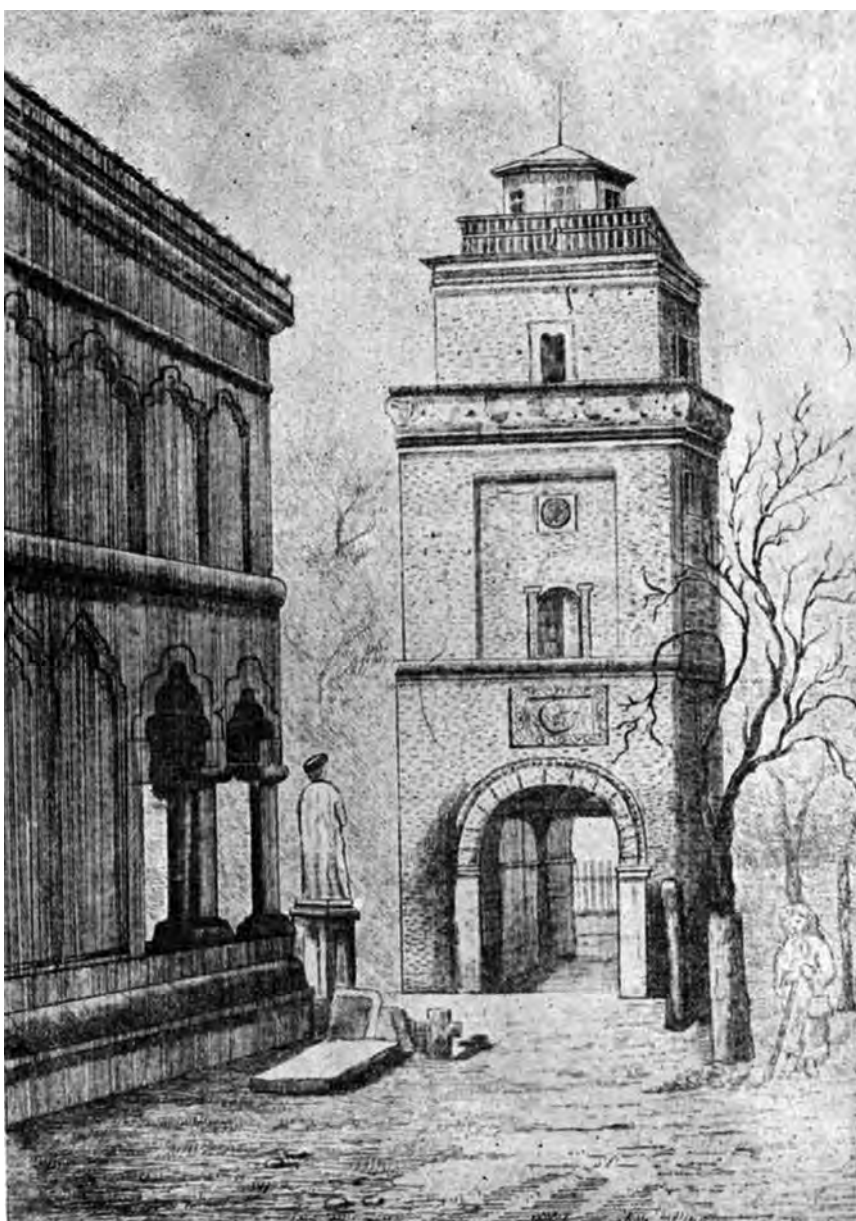
– Numai că una e să îndrăznești în artă, să forțezi până la limită metafora, și cu totul altceva să-ți pui capul pe tăietor în viața de toate zilele... încheiase Șerban. Se poate trăi și altfel.

Convins apoi că făcuse tot ce se putea pentru a mă avertiza asupra pericolelor care mă pândesc, îmi strânsese grăbit mâna și se făcuse nevăzut.

Sigur că se putea trăi și altfel. Însăși viața mea de până-n urmă cu câteva luni dovedise asta. Ca și atâtea alte lungi perioade de calm, ca să nu spun de lașitate, din lunga mea

existență. Nu era nici capitalismul un rai, așa cum crezusem că este. Dar adusesse ceva mai multă libertate. Inclusiv libertatea de a crăpa de foame. Cei mai dotați din specie se descurcă însă în orice împrejurări. Cu atât mai mult în acest dezmăț al liberei inițiative. E de-ajuns să privești marile artere de circulație invadate de mașinile care, în orele de vârf, înaintază ca melcul, bară la bară, ca să-ți dai seama câți oameni s-au pricopsit în țara asta. Și e de-ajuns să privești către fațadele celor mai frumoase clădiri, mândria de altădată a Bucureștilor, acoperite astăzi în întregime sau în cea mai mare parte cu bannere și reclame uriașe, ca să-nțelegi în ce lume nebună trăim. Și ce suntem în stare să facem, uneori pentru glorie, uneori pentru bani, alteori din demență pură. În această lume nebună va deschide ochii și puilul meu de toamnă. Mă obișnuiesc greu cu ideea? Important e că mă obișnuiesc.

(Fragment din romanul *Lasă zilei scârba ei*)

Turnul Colței

„De ce își iubesc bibliotecarii meseria?”

Claudia LUX

Președinte IFLA în perioada 2007-2009

Când scriu această pagină, Maratonul de la Berlin tocmai s-a încheiat. Pe străzile lui s-au aflat aproape 40.000 de alergători, într-o zi de toamnă aurie, iar oameni din întreaga lume au urmărit de la distanță spectacolul. Haile Gebrselassie din Etiopia și-a depășit propriul record, ajungând să fie primul om din istorie care a parcurs distanța Maratonului în două ore și patru minute. Irina Mikitenko din Germania a câștigat, după o cursă fantastică, proba pentru femei.

N-am înțeles niciodată cum poate cineva să alerge cinci kilometri, nicidecum să reziste 42! Este fascinant să vezi cum oamenii își concentrează întreaga energie pentru atingerea acestui obiectiv, cum se pregătesc luni și ani pentru a putea lua parte la acest eveniment. Aș vrea să știu câți bibliotecari participă la maraton. Lista cu rezultate nu este reprezentativă pentru profesiunea noastră, dar cunosc cel puțin câțiva lucrători în bibliotecile germane care aleargă la Maratonul de la Berlin.

Am avut o serie de evenimente care s-au desfășurat în legătură cu Congresul IFLA. Și totuși, câte pagini am scris noi în revistele de specialitate despre bibliotecari și sport? Doar foarte puține, și era vorba despre niște meciuri de fotbal între angajații noștri din Austria, Germania și Italia. Ultima dată au jucat pe cel mai mare stadion din München.

După cum se știe, noi – bibliotecarii – nu prea avem renumele unor alergători la maraton. Dar în realitate chiar suntem. Rareori se mai găsește un grup de oameni mai dedicat profesiei, care să se identifice într-atât cu instituțiile și oamenii pe care îi deservesc. Puțini mai sunt cei atât de mândri de meseria lor. Majoritatea bibliotecarilor își iubesc munca. Și oare de ce? Există vreun motiv obiectiv pentru aceasta?

Bibliotecarii nu sunt – de obicei – prea bine plătiți, iar instituțiile la care lucrează se află constant în dezbatere cu politicienii, care nu înțeleg de ce bibliotecile se dezvoltă, de ce au mereu nevoie tot mai mare de bani pentru achiziții sau personal. Ei sunt deseori presați de către politicieni, care nu doresc întotdeauna ca bibliotecile să faciliteze răspândirea cunoașterii printre oameni, aplicând – mai direct sau mai subtil – o anumită cenzură. Are astfel loc un adevărat maraton al argumentelor necesare pentru a așeza problema bibliotecilor pe ordinea de zi a factorilor de decizie.

Totuși, de ce își iubesc bibliotecarii meseria?

Să fie oare din cauza atmosferei din bibliotecă, acest templu al cunoașterii, acest nou „forum“ al cetății? Să fie oare posibilitățile actuale ale lumii, ce se deschid către noi prin intermediul media și al cărților? Poate sentimentul minunat că putem oferi ajutor cuiva care caută un răspuns? Sau poate doar simpla noastră bucurie, aceea de a învăța permanent mai multe despre lume și ideile creatoare ale omenirii? Cu siguranță că fiecare dintre noi putem să argumentăm care este motivul pentru care ne iubim profesia. Și când faceți aceasta, vă rog să începeți prin a vă împărtăși și celorlalți pasiunea. Faceți aceasta pentru a oferi tuturor noua imagine a bibliotecarului. Faceți aceasta pentru a le explica de ce bibliotecile trebuie să se afle în fruntea ordinii de zi a momentului. Dar și pentru a-i convinge pe cei tineri să intre în profesia noastră, pentru că avem nevoie de mai mulți doritori să parcurgă maratonul dedicat bibliotecilor de pretutindeni.

Congresul Mondial al Bibliotecilor și Informației Québec, 2008

Cuvântul de deschidere al președintelui IFLA, Claudia Lux

Stimați membri participanți la Congres,
Stimați președinți și directori de asociații interbibliotecare,
Distinși oaspeți și colegi,

Este o mare bucurie să mă aflu aici, cu dumneavoastră, la deschiderea oficială a Congresului Internațional al Bibliotecilor, la cea de-a 74-a ediție a Conferinței Generale a Consiliului IFLA. Vă mulțumesc tuturor pentru participarea la acest mare eveniment, organizat în minunatul oraș Québec din Canada.

Acestea sunt o țară și un guvern care așează problemele bibliotecilor în fruntea ordinii de zi, beneficiind totodată și de un puternic sprijin din partea Congresului, o țară cu un nivel profesional ridicat al activității în domeniu, cu noi sedii remarcabile, cu biblioteci în cele mai îndepărtate și mai izolate zone rurale, care sunt conectate la patrimoniul cultural mondial prin intermediul satelitului, o țară ai cărei bibliotecari au jucat de-a lungul anilor un important rol în cadrul IFLA, oferind un ajutor valoros. Un exemplu remarcabil în acest sens este finanțarea organizației Bibliomondialis, cu scopul de a susține zece colegi din țări în curs de dezvoltare să participe la acest Congres.

Să mulțumim țării gazdă pentru eforturile depuse în organizarea Congresului aici, în Québec – acest oraș ce ne întâmpină cu chipul său încântător, încărcat de 400 de ani de istorie, oraș al cărui nume „kebek“ înseamnă în limba locuitorilor băștinași „potecă îngustă“.

Limbile sunt asemenea trenurilor, ce ne poartă în profunzimea diferitelor culturi. Noi, bibliotecarii, cunoaștem foarte bine importanța limbilor străine, pentru că oferim acces la materiale din diverse limbi, chiar dacă nu cunoaștem aceste limbi. Politica oficială IFLA în acest sens este de a lucra în șapte limbi oficiale, în trei noi centre lingvistice. Ne-am deschis propria pagină web pentru traduceri ale lucrărilor de specialitate și pentru a oferi îndrumare în toate limbile folosite de membrii noștri. Aflându-ne aici, în Québec, nu trebuie să uităm că a citi sau a comunica în limbi internaționale precum engleza sau franceza reprezintă încă un privilegiu pentru mulți dintre bibliotecari.

Dar cei cărora ne adresăm? Mulți dintre aceștia abia dacă își cunosc limba propriei țări. Noi suntem cei care trebuie să găsim modalități prin care să aducem patrimoniul cultural al omenirii în fiecare țară și în fiecare limbă, astfel încât să poată fi înțeles și folosit de către toți.

În biblioteci și pe Internet există o mulțime de informații „ascunse“ publicate în diferite limbi. Va fi nevoie de descifrarea lor în viitor? Vom distribui bibliotecilor din toată lumea aceste informații? Care este și care va fi rolul bibliotecilor în acest sens? În prezent, susținem activități noi pentru completarea datelor din cataloage, prin care se poate asigura o mai bună informare. Prin scheme și rezumate, asigurăm un acces mai direct la publicațiile electronice sau în format tipărit. Tot mai multe biblioteci își scanează colecțiile multilingvistice și, în condițiile libertății de copyright, le plasează pe

Internet pentru a putea fi folosite de nenumărați utilizatori! Ceea ce fusese nedeazăluit într-o colecție arabă, în cadrul unei biblioteci europene, este acum accesibil pe Internet, la fel cum ziare spaniole vechi de câteva sute de ani sunt acum digitizate și puse la dispoziția publicului. Conservarea și răspândirea patrimoniului cultural universal este și va rămâne una dintre sarcinile prioritare ale bibliotecii și ale angajaților săi. Aceasta reprezintă o contribuție majoră la susținerea accesului la cultură și informație pentru toți.

Realizând acest deziderat, și eliminând barierele, ne atingem scopul. Dar cu toții știm că acest nivel profesional ideal nu se aplică încă în toate bibliotecile și tuturor utilizatorilor. Bibliotecarii se străduiesc pentru a estompa diferențele dintre cunoaștere și ignoranță, cu ajutorul unui sistem elaborat de culturalizare, perfecționare și învățare de lungă durată. Sute de povești de succes le explică celor interesați cum unii oameni au descoperit – cu ajutorul bibliotecilor – noi modalități de a învăța și de a munci, câștigându-și astfel dreptul la o viață mai bună. Acesta este, dragi colegi, rezultatul muncii depuse de voi cu atâta entuziasm, pentru a contribui la schimbări reale în viețile oamenilor.

Tema Congresului de anul acesta este *Biblioteci fără frontiere – Navigând către o înțelegere la nivel universal*. Bibliotecile reprezintă porți către acest tip de înțelegere, iar diversitatea culturală este o valoare în lumea internațională a cărții. *Manifestul pentru Biblioteci Multiculturale*, editat de IFLA, stimulează activitățile acestor instituții, pentru atingerea acestui scop. De la povești pentru copii până la o largă ofertă de lucrări științifice, activități ce nu fac nicio deosebire de rasă, naționalitate sau credință, bibliotecile au posibilități crescute de a ajuta oamenii să trăiască în pace, unii alături de ceilalți. În multe cazuri, acestea joacă un rol esențial în înțelegerea și comunicarea dintre foști adversari. Nu poate exista toleranță universală fără respect. Într-o lume a păcii, cheia este respectul pentru culturi, atitudini și stiluri de viață diferite. Chiar și acolo unde nu putem înțelege, putem totuși să respectăm diversitatea.

Aceasta trebuie să includă și respectarea integrității personale a utilizatorilor, protejarea datelor lor personale. Trebuie să fim precauți și să luăm măsuri împotriva oricărui activități noi care, sub pretextul că luptă împotriva terorismului, ne pot folosi – pe noi sau instituțiile noastre – pentru a monitoriza și controla lecturile cititorilor noștri. Noi trebuie să apărăm principiile accesului liber la informație și ale libertății de exprimare. În acest sens, protejarea datelor personale este o condiție foarte importantă.

După Congres, unii dintre delegați vor merge să viziteze frumusețile naturale ale Canadei și ale zonelor din Nord. Protejarea lor și a mediului natural este o sarcină importantă. Nu mai putem privi azi calota glaciară fără să ne gândim la faptul că aceasta se topește constant. Încălzirea globală este un subiect general, iar problemele legate de mediu devin tot mai mult parte din activitatea bibliotecarilor. De la uraganul Katrina până la tsunami din Asia, sau la teribilul cutremur din

China, aceștia s-au aflat mereu printre victimele dezastrelor naturale. De aceea, trebuie să fim pe ordinea de zi a factorilor de decizie. Probabil că nu vom schimba noi impactul tehnologic asupra mediului, dar putem să contribuim la activitatea oamenilor de știință. Putem stimula și dezvolta depozitele de carte ale universităților, pentru a salva materiale și date din cercetare și pentru a le oferi comunității științifice în scopul de a dezvolta soluții optime pentru viitorul planetei. Bibliotecile constituie puncte-forte în susținerea societății informaționale, prin experiența lor în rețele de Internet, în organizarea informațiilor, în depozitarea și distribuirea lor. Bibliotecarii reușesc cu succes să găsească modalități de conservare digitală a acestor informații, lucrând împreună cu diferiți parteneri. În viitor, acest deziderat va fi în totalitate atins.

Dar mai avem până atunci! Susținere durabilă înseamnă legătura bibliotecii cu oamenii, ceea ce îi conferă componenta socială, care va fi tot mai importantă în viitor. „Bibliotecii fără frontiere“ nu este doar un slogan, este o invitație la acțiune, la deschiderea către societate mult mai mult decât până acum, la utilizarea crescută a instrumentelor sociale oferite de Internet, furnizând informații tuturor.

Bibliotecile acționează ca porți către cunoaștere și cultură, asigurând accesul la informație, la idei și opere de creație în cele mai diverse forme. Într-un timp al conectării la viteze maxime, bibliotecile trebuie să se adapteze rapid la schimbări. Numai că ele conțin și un sector al recreerii, un sector al reflecției. Acesta este motivul pentru care noile sedii au nevo-

ie de noi spații – pentru a învăța și a gândi într-o atmosferă propice creativității, spații care să reflecte ideatica umană, dar și spații care să permită retragerea, izolarea din tumultul vieții cotidiene. Bibliotecile trebuie concepute ca locuri publice, destinate includerii sociale și învățării de lungă durată. Nu putem schimba lumea, dar putem fi mai activi oferind valorile bibliotecilor oricui are nevoie de ele, și folosindu-le activ. Tema principală a mandatului meu este efortul pe care trebuie să îl depunem pentru trezirea conștiinței publice, ca și așezarea problemelor bibliotecii pe ordinea de zi a factorilor de decizie ai lumii. Bibliotecarii de pretutindeni au folosit acest motto și și-au sporit activitățile de susținere. Săptămâna care ne așteaptă va fi o bună ocazie pentru schimburi profesionale și inspirație reciprocă în privința planurilor noastre de viitor. Legăturile noastre în cadrul IFLA și în cadrul asociațiilor de profil din diferite țări reprezintă garanția dezvoltării viitoare a serviciilor de informare prin intermediul bibliotecilor, destinate îmbunătățirii vieții oamenilor din întreaga lume. În acest spirit, vă urez un Congres Internațional al Bibliotecilor și Informației plin de succes aici, în Québec!

Traducere de Cristina STAIKU

(Din „IFLA Journal“, Vol. 34 (2008) Nr. 4, pp. 325, 333 – 336)

Discursul de deschidere al guvernatorului general al Canadei, Michaëlle Jean

Bine ați venit în Québec! Iată că ne întâlnim aici, la izvoarele maiestuosului fluviu Saint-Laurent, care ne amintește de semnificația amerindiană a cuvântului Québec, în acest oraș încărcat de istorie și în acest an care marchează cea de-a 400-a aniversare a fondării sale de către exploratorul francez Samuel de Champlain și de către tovarășii lui de călătorie. Această aniversare amintește de epopea fabuloasă a primelor traversări și a noilor începuturi pe pământ american, pentru a-l cita pe Père le Jeune. Champlain a povestit și a ilustrat aceasta detaliat în patru lucrări succesive între anii 1603 și 1632, în carnetele de călătorie care acoperă aproape în totalitate călătoriile sale în Americi și popasurile sale în Canada.

Povestirea explorărilor și descoperirilor sale ne-a parvenit aproape în întregime, deoarece lucrările sale au fost publicate în cursul vieții sale și conservate în biblioteci și în arhive. De altfel, datorită inițiativei unui bibliotecar, abatele Laverdière, profesor de istorie la seminarul din Québec în același timp, aceste texte au fost reeditate două secole mai târziu. Fără îndoială că, fără publicarea și conservarea carnetelor de călătorie ale lui Champlain și a lucrărilor referitoare la acestea, această pagină decisivă a istoriei noastre, pe care noi o celebrăm în acest an, ne-ar fi scăpat.

Vă invit, de altfel, să vizitați în cursul acestui sejur Citadela Québec-ului, recunoscută ca sit-ul militar istoric cel mai bine conservat din America de Nord și care adăpostește de

asemenea reședința oficială a guvernatorului general. Aici veți vedea o importantă clădire patrimonială, Reduta, ridicată de către Sieur de Frontenac în 1693, pe care noi am restaurat-o pentru a expune aici Marea carte a lui Champlain, operă monumentală oferită de către orașele franceze La Rochelle, Rochefort și Royan cu ocazia celei de-a 400-a aniversări a Québec-ului.

Cred, ca și voi, că întreg spațiul consacrat difuzării cunoașterii și a marii aventuri a umanității tocmai a luminat și a îmbogățit patrimoniul nostru colectiv. Aceasta înseamnă că rolul vostru, în calitate de păstrători ai memoriei lumii, a fost întotdeauna crucial pentru dezvoltarea umană: începând cu tăblițele de argilă conservate în arhivele și bibliotecile palatului regelui din Asiria până la era digitală, trecând prin legendara bibliotecă din Alexandria.

De-a lungul istoriei, a fost nevoie de clarviziunea și angajamentul oamenilor convingși, ca și voi, de importanța scrierilor și a oricăror mărturii care fac ca aceste cuvinte să traverseze secolele, frontierele și să ajungă până la noi. Noi datorăm acestor conservatori de manuscrise, acestor copişti, acestor fondatori de biblioteci și arhive, acestor spirite strălucitoare accesul la înțelepciunea lui Aristotel, Sofocle și Euripide la mii de ani după moartea lor, ascultarea partiturilor unor compozitori de geniu precum Mozart.

Bibliotecile și științele conexe s-au născut datorită ideii de perenitate și universalitate întâlnită la toate marile civiliza-

ții, încă de la apariția scrierii: aceea de a reuni toate cunoștințele lumii, așa cum visa Jorge Luis Borges, la o bibliotecă care să conțină toate operele de la începuturi și până în zilele noastre.

Ori, istoria ne-a arătat cu câtă furie și brutalitate bibliotecile și cărțile au fost puse la index, câte comori fragile și prețioase au fost transformate în cenușă. Două milioane de cărți, din care 3.000 de manuscrise rare au fost transformate în scrum în noaptea de 25-26 august 1992, atunci când biblioteca din Sarajevo a fost bombardată și incendiată. A fost ca și cum două milioane de stele s-au stins pentru totdeauna.

Aceasta ne conduce la demonstrarea faptului că păstrarea informației, oferirea ei și încurajarea unei largi distribuirii a ideilor, gândirii critice, umanismului și întregii forțe creatoare reprezintă ideal ce nu va putea niciodată să fie total protejat de ignoranță sau forțe distructive.

Trebuie, deci, să fim vigilenți și să protejăm acest ideal, muncind constant și democratizându-l ca pe un bun comun, de bază, ca pe o resursă esențială a vieții.

Și, trebuie să recunosc, acest ideal nu a fost niciodată atât de la îndemână așa cum pare a fi el astăzi, într-un moment în care noile tehnologii oferă bibliotecilor, arhivelor și instituțiilor de patrimoniu posibilități aproape nelimitate. Însăși natura documentelor s-a schimbat, datorită modului în care sunt create, distribuite și conservate. Azi, documentele depășesc limita cuvântului scris, incluzând înregistrări sonore, video și filme. Am intrat în era bibliotecii multimedia.

Noile suporturi permit ceea ce era de neimaginat acum un sfert de secol. Astăzi este posibilă asigurarea perenității operelor, a urmelor de civilizație și a mărturiilor păstrate prin tradiție orală. Datorită acestor suporturi putem face în așa fel încât orice urmă de civilizație să fie păstrată.

În Canada, noi știm cât este de important să protejăm culturile ancestrale, în special cele ale primelor populații, cu cele mai adânci rădăcini pe acest continent, primele națiuni, iniții și metișii.

Este necesar să facem totul pentru a proteja bogăția legendelor lor, istoria lor, cutumele lor, cunoștințele lor, modul lor de viață.

Este esențial să-i ajutăm să regăsească urmele a tot ce au fost deposedați prin colonizare și de a prezerva acest patrimoniu unic. Multe limbi au dispărut deja din cauza unei dezastruoase indiferențe.

Cel mai bun mod pentru a lupta împotriva efectelor indiferenței este cunoașterea. Nu acesta era proiectul ambițios al lui Diderot și al *Enciclopediei* sale, în Secolul Luminilor?

Ori, voi, bibliotecarii și arhiviștii, știți să faceți în așa fel încât cunoștințele să străbată zidurile instituțiilor voastre. Datorită digitizării și web-ului voi reușiți să eliminați constrângerile de spațiu și acces. Voi aveți în mâini instrumente puternice de dezvoltare și democratizare.

Postarea bibliotecilor pe web a permis, cu siguranță, crearea de noi rețele și stabilirea de legături nesperate între diverse domenii de cunoaștere și diverse discipline. Este o adevărată descătușare a instituțiilor de informare, a bibliotecilor și a domeniilor lor de competențe, o descătușare care antrenează un acces fără precedent la cunoaștere. În acest context, voi sunteți nu numai păstrători ai memoriei și trans-mițători ai cunoștințelor, dar și păstrători ai conținuturilor și sensurilor.

Pot spune că, fără voi, noile tehnologii nu ar fi decât niște cochilii goale. Sunt convinsă că bibliotecile tradiționale și virtuale – căci, după părerea mea, amândouă își au locul lor – trebuie mai mult ca niciodată să ne însoțească în această mișcare de deschidere și acces întotdeauna mai mare la diversitatea culturilor și cunoștințelor. Bibliotecile, mari și mici, trebuie de asemenea să ne ghideze în căutarea noastră și în înțelegerea locului pe care noi îl avem în istorie și în lume.

În țara în care m-am născut, Haiti, alături de criza alimentară, viața scumpă, insecuritatea și falimentul instituțiilor, accesul la educație este în fruntea preocupărilor. Setea de a învăța și dorința de instruire îi împing pe tinerii, care nu dispun de electricitate acasă, să stea împreună la lumina lămpilor cu gaz pentru a-și face lecțiile și a citi orice le cade în mână. Spuneți-le lor despre bibliotecile deschise pentru toți, locuri fabuloase de descoperire, și iați-i că și încep să viseze.

Alberto Manguel, romancier canadian de origine argentiniană, eseist, traducător, eminent poliglot, mare colecționar de cărți, cititor împătimit și generos – care i-a citit timp de doi ani lui Borges, orb – descrie astfel orele sale de visare în bibliotecă: „Simt o mare bucurie să mă pierd printre mormanele de cărți, cu convingerea superstițioasă că o ierarhie stabilită a literelor și a cifrelor mă va conduce într-o zi la destinația promisă“. Îmi place să cred că această destinație promisă despre care vorbește Manguel este spațiul vital al oricărui posibilități, la care noi toți sperăm și visăm.

Niciodată nu voi uita ziua când mama mi-a pus în mână prima carte. Această primă carte mi-a deschis ochii, spiritul și inima spre lume.

Ieri, eram, printre altele, o susținătoare a bibliotecii dintr-un cartier defavorizat în care am trăit mai mult de 15 ani, în sud-estul Montrealului, și am contribuit la dotarea acesteia, ca și la cea a micii școli primare frecventate de numeroși copii care nu aveau nicio carte, nici cel puțin o revistă.

Astăzi, guvernatorul general care se află în fața voastră dorește din toată inima să vă ajute pentru punerea pe picioare a locurilor de lectură pentru copii și a bibliotecilor în comunitățile izolate, care sunt printre cele mai dezavantajate din țara noastră. În cursul numeroaselor mele deplasări pe tot cuprinsul Canadei și al vizitelor de stat în țările în curs de dezvoltare, am întotdeauna în bagajele mele cutii cu cărți pe care le distribuie tinerilor.

Sunt încântată să văd că ați invitat alături de un mare număr de specialiști și pe fostul vice-guvernator de Ontario, prietenul meu James Bartleman, care a contribuit printr-un mare efort la punerea pe picioare a unei vaste rețele de lectură, de biblioteci școlare în comunitățile situate la nord de Ontario. Visul nostru este de a face din asta o inițiativă națională. Contează fiecare cuvânt, fiecare gest, fiecare carte, fiecare bibliotecă, fiecare mediatecă.

Salut angajamentul și devotamentul vostru pentru o cauză dragă mie și vă doresc să aveți discuții fructuoase în acest oraș, în acest an aniversar.

Mulțumesc și congres reușit!

Traducere de Cornelia RADU
(Din „IFLA Journal“, Vol. 34 (2008) Nr. 4,
pp. 326-329)

Măsurarea calității

Măsurarea performanțelor în bibliotecă

(IV)

Roswitha POLL
Peter te BOEKHOST

A. Resurse, infrastructură

A.1 Aria de acoperire per capita

Fond/Condiții/Context

În ziua de azi, instituțiile cer și primesc responsabilități mai mari pentru folosirea spațiului bibliotecilor lor. Ele trebuie să știe cum crește misiunea educațională a instituției și care sunt costurile“ (*Biblioteca, ca loc*, 2005, p. 8).

Acum, când din ce în ce mai multe informații sunt accesibile prin intermediul unui calculator, instituțiile finanțatoare tind să facă economii când vine vorba de clădirea bibliotecii; bibliotecile rămân importante ca locuri pentru cercetare, studiu, lectură, sau participare la evenimente culturale. „Varietatea și combinarea resurselor, serviciilor, spațiilor și activităților conferă bibliotecii o destinație de aventură academică și valoroase descoperiri“ (Demas, 2005, p. 28)

În timp ce, la început, planificarea clădirilor bibliotecii era focalizată pe spațiul destinat colecțiilor și pe serviciile tehnice ale bibliotecii, astăzi, planificarea presupune cunoașterea activităților desfășurate de utilizator în bibliotecă. Spațiul pentru activitățile utilizatorului, inclusiv zonele pentru întâlniri și recreere, a devenit o chestiune importantă pentru bibliotecă în îndeplinirea obiectivelor sale.

Schimbările tehnologice și creșterea familiarizării utilizatorilor cu serviciile electronice vor afecta planificarea spațiilor destinate utilizatorului în bibliotecă. Un studiu Delphy din 2005 pentru bibliotecile de științe medicale vede următoarele progrese în ceea ce privește spațiile destinate utilizatorului: „Experții noștri cred că până în 2010, majoritatea utilizatorilor vor frecventa bibliotecile de științe medicale nu pentru a avea acces la informații, ci pentru a economisi timp sau pentru a adăuga o mai mare valoare serviciilor informaționale și pentru un loc în care să colaboreze și să studieze... Pentru a atrage utilizatorii, va fi ceva obișnuit pentru bibliotecile de științe medicale să furnizeze acces la servicii alimentare, în interiorul sau adiacent bibliotecii. Comunitățile de studiu vor deveni, de asemenea, un lucru obișnuit, deoarece utilizatorii au nevoie atât de ajutor în utilizarea informațiilor, cât și de uneltele necesare pentru a le accesa. Bibliotecile vor continua să includă atât grupuri de studiu închise, cât și zone deschise destinate studiului în liniște, pentru a satisface necesitățile utilizatorului, atât pentru lucrul în grup, cât și pentru intimitate“ (Logan și Starr, 2005, p. 32)

Definiția indicatorului

Aria de acoperire a rețelei de bibliotecă pentru 1.000 de membri ai populației bibliotecii trebuie să fie deservită.

Aria de deservire în înțelesul acestui indicator include spațiile pentru lectură și lucru pentru utilizatori, locuri de studiu speciale, spațiu pentru împrumut, referințe și servicii de

instruire pentru utilizator, zone de depozitare cu acces liber, spațiu pentru expoziții și evenimente, ca și multe alte spații destinate serviciilor pentru utilizator, incluzând sălile, scările, holurile și încăperile funcționale.

Spațiile care de obicei nu sunt accesibile utilizatorilor sunt excluse.

Populația deservită este numărul de persoane cărora biblioteca se obligă să le furnizeze serviciile sale. Pentru bibliotecile publice, aceasta ar fi în mod normal populația comunității (sau a unei părți a comunității); pentru bibliotecile universitare, aceasta ar fi, în mod normal, totalul studenților și personalului universitar din instituție.

Scopurile indicatorului

Indicatorul estimează dacă spațiul per utilizator este proporțional cu populația bibliotecii și totodată este acordată prioritate serviciilor utilizatorului de către bibliotecă și de către instituția finanțatoare. Este relevant pentru toate bibliotecile care deserveșc o populație bine definită.

Comparația între bibliotecile cu destinație, structură și clientelă similare este posibilă, dacă sunt avute în vedere anumite condiții speciale (de exemplu, o nouă clădire, activități speciale ale bibliotecii).

Metoda

Spațiul pentru utilizator este măsurat în metri pătrați.

Membrii populației deservite sunt socotiți ca persoane, nu ca FTE (echivalentul *full-time*). Astfel, studenții care învață în sistem de frecvență redusă sau personalul din instituțiile universitare vor fi socotiți fiecare individual.

Spațiul pentru utilizator în metri pătrați este stabilit în relație cu numărul de persoane al populației deservite, împărțit la 1.000.

Interpretarea și folosirea rezultatelor

Un scor mai mare ar fi, în mod normal, considerat mai bun. Indicatorul poate fi influențat de studiu, lectură și facilitățile de întâlnire care sunt oferite de instituția sursă a bibliotecii în afara bibliotecii propriu-zise, sau de o altă instituție aflată lângă bibliotecă.

Dacă aria de deservire a utilizatorului pare insuficientă în comparație cu alte biblioteci, atunci biblioteca ar putea, bineînțeles, să solicite fonduri pentru construcție. Ar putea fi util pentru astfel de acțiuni să se arate rezultatele sondajelor privind satisfacția utilizatorului, dacă utilizatorii se plâng de un spațiu inadecvat studiului, de lipsa de spații liniștite sau zone de studiu în grup.

Dar proiectele de construcție durează foarte mult. Un drum mai scurt ar putea fi să privim spre spațiile destinate ser-

viciilor adiționale/colaterale și să vedem dacă o parte din acel spațiu nu poate fi redistribuită și transformată în spațiu destinat utilizatorului. De exemplu, bibliotecile care își transformă cataloagele au folosit spațiul destinat înainte vechilor cataloage pe hârtie pentru a face spații de lucru destinate utilizatorului.

O altă soluție ar putea fi contopirea unui serviciu cu cel al altei instituții, de exemplu, centru IT al instituției, cu scopul de a găsi noi spații destinate noilor servicii pentru utilizatori, cum ar fi centrele/comunitățile de informatică.

Bibliotecile au colaborat, de asemenea, cu firmele comerciale pentru a găsi fonduri pentru a construi anexe combinate, de exemplu o librărie și o sală de lectură.

Exemple și lecturi suplimentare

Indicatorul, așa cum este descris mai sus, este folosit de către proiectul german de cotare BIX (BIX. Indexul de bibliotecă). În 2005, BIX a arătat următoarele rezultate (BIX, 2006):

Biblioteci publice

Spațiul pentru utilizator în m² per 1.000 capita

Comunități sub 15.000 locuitori: buget 50,5; maxim 121,7; minim 20,3.

Comunități cu 15.000 – 30.000 locuitori: buget 35,0; maxim 85,3; minim 7,9.

Comunități cu 30.000 – 50.000 locuitori: buget 27,5; maxim 58,4; minim 6,9.

Comunități cu 50.000 – 100.000 locuitori: buget 26,3; maxim 44,6; minim 9,2.

Comunități cu peste 100.000 locuitori: buget 23,6; maxim 52,3; minim 5,9.

Biblioteci universitare

Spațiul pentru utilizator în m² per 1.000 capita

Universități de științe aplicate: buget 359,3; maxim 676,3; minim 97,1.

Universități în sistem *one-tier*: buget 832,7; maxim 2.490,8; minim 286,7.

Universități în sistem *two-tier* (luată în considerare doar biblioteca centrală): buget 322,1; maxim 807,5; minim 37,8.

Rezultatele demonstrează că această comparație este semnificativă doar între bibliotecile cu destinație și populație similare. Bibliotecile publice oferă semnificativ mai puțin spațiu pentru utilizator, deoarece utilizatorii lor, de obicei, nu lucrează în bibliotecă. Bibliotecile publice din comunitățile mai mici ating mai ușor scorurile cu acest indicator, pentru că va exista un spațiu de bază anume pentru utilizator (de exemplu pentru zona de împrumut), care nu va fi mai mic în comunitățile mici.

Bibliotecile universitare oferă largi spații de studiu și lucru destinat utilizatorilor. În sistemele *two-tier*, cu biblioteci separate ale institutelor, va fi aproape imposibil să se separe spațiul destinat utilizatorului în biblioteca institutului de alte funcționalități/funcții. De aceea, în BIX este luat în considerare doar spațiul bibliotecilor centrale din sistemul *two-tier*.

Este mai ușor de comparat spațiul total al bibliotecii cu populația. Asta se face, de exemplu, prin intermediul statisticilor SCOUNL (Creaser, 2006). SCOUNL, Societatea Biblio-

tecilor colegiale, naționale și universitare din Marea Britanie, măsoară „spațiul tradițional per student FTE” în metri pătrați. Spațiul pentru serviciile de bibliotecă „non-tradiționale”, cum ar fi legătoriile sau centrele de multiplicare, este exclus. Rezultatele nu variază mult între 1994 – 95 și 2004 – 05, dar au arătat o medie între 0,82 și 0,90 m² de spațiu per echivalent student full-time.

Statisticile CAUL (Consiliul Bibliotecilor Universitare Australiene) socotesc spațiul total al bibliotecii în m² și totalul persoanelor din populație, incluzând studenții, personalul universitar și non-universitar. Comparând aceste date în statisticile online se arată o valoare medie de 0,67 m² per persoană (statisticile CAUL online).

Un studiu efectuat în bibliotecile universitare din Polonia a calculat spațiul total de bibliotecă per membru al populației și a găsit pentru 2003 un scor mediu de 0,27 m² pentru bibliotecile universitare și 0,15 m² pentru bibliotecile universităților tehnice (Derfert-Wolf, Górski și Marcinek, 2005).

Comparația între spațiul total al bibliotecii și populație ne-ar putea induce în eroare, deoarece spațiul destinat activităților speciale ale bibliotecii (spațiul destinat depozitării colecțiilor de cărți rare sau depozitul legal, sălile destinate instruirii în biblioteconomie a studenților etc.) ar putea influența rezultatul/scorel. Și dacă instituțiile finanțatoare au îndoieli în ceea ce privește nevoia de spațiu a bibliotecii, un indicator de performanță care se referă în special la spațiul destinat utilizatorului ar fi mult mai convingător.

A.2 Locuri per capita

Fond/Condiții/Context

Bibliotecile sunt foarte apreciate ca locuri pentru lectură, studiu și lucru. Deși în anumite biblioteci vizitele fizice sunt în descreștere, din cauza numărului mare de servicii de bibliotecă și resurse disponibile prin accesarea de la distanță, tendința în creștere a grupurilor de lucru în biblioteci sau a utilizatorilor care lucrează cu propriul lor material în biblioteci, precum și avantajul folosirii atât a resurselor tipărite, cât și a celor electronice, împreună cu ajutorul și serviciile de instruire, fac biblioteca atractivă ca loc de întâlnire și studiu.

În special în instituțiile de învățământ superior, biblioteca este locul fizic unde studenții se întâlnesc pentru studiu individual sau în grup. De aceea, un număr suficient de locuri dotate cu echipamentul adecvat ar fi una dintre cele mai importante atuuri în satisfacerea utilizatorului.

În bibliotecile publice, unde utilizatorii au, în general, nevoie de locuri pentru studiu sau consultare pe timp limitat, numărul de locuri pentru populația deservită va fi semnificativ mai mic decât în bibliotecile universitare, unde utilizatorii ar putea avea nevoie de un loc pentru o zi întreagă.

Pentru a ști dacă numărul de locuri oferit este adecvat populației deservite, bibliotecile pot calcula raportul de locuri per membru al populației și pot compara rezultatul cu cel al altor biblioteci cu structură și destinație similare.

Definiția indicatorului

Numărul de locuri pentru utilizator oferit pentru lectură și lucru în bibliotecă per 1.000 membri ai populației deservite de bibliotecă.

Definiția include locurile cu sau fără echipament, locuri în rezervele de studiu individual, în seminar sau săli de studiu și în departamentele bibliotecii destinate audio-vizualului sau copiilor.

Locurile în aule sau în sălile de lectură sau auditorii destinate publicului venit pentru evenimente speciale sunt excluse.

Populația deservită reprezintă numărul de persoane cărora biblioteca se angajează să le ofere serviciile sale. Pentru bibliotecile publice, aceasta ar reprezenta, în mod normal, populația comunității (sau a unei părți a comunității); pentru bibliotecile universitare ar fi, în mod normal, numărul total al studenților și personalului universitar din instituție.

Scopurile indicatorului

Indicatorul estimează dacă spațiul per utilizator este proporțional cu populația bibliotecii și totodată este acordată prioritate rolului bibliotecii ca loc fizic pentru lectură, studiu și lucru.

Indicatorul este relevant pentru toate bibliotecile deservite care oferă facilități de lectură și lucru unei populații deservite bine definite. Cel mai relevant ar fi pentru bibliotecile din instituțiile de învățământ superior.

Comparația între bibliotecile cu destinație, structură și clientelă similare este posibilă.

Indicatorul nu măsoară utilizarea locurilor oferite (vezi Indicatorul B.4 „Rata de ocupare a locurilor“).

Metoda

Contorizarea numărului de locuri oferite pentru lectură și lucru în bibliotecă.

Într-un sistem cu biblioteci filiale, departamentale sau de institut, locurile în acele biblioteci ar trebui să fie incluse.

Membrii populației deservite sunt socotiți ca persoane, nu ca FTE (echivalentul *full-time*). Astfel, studenții care studiază în sistem de frecvență redusă sau personalul din instituțiile academice vor fi socotiți fiecare individual.

Numărul de locuri pus la dispoziție în bibliotecă pentru lectură și lucru este stabilit în relație cu numărul de persoane al populației deservite, împărțit la 1.000.

Interpretarea și folosirea rezultatelor

Un scor mai mare ar fi, în mod normal, considerat mai bun. Indicatorul poate fi influențat de studiu, lectură și facilitățile de întâlnire care sunt oferite de instituția sursă a bibliotecii în afara bibliotecii propriu-zise, sau de o altă instituție aflată lângă bibliotecă.

Dacă numărul de locuri pare inadecvat în comparație cu al altor biblioteci, sau dacă rata de ocupare a locurilor demonstrează o astfel de nepotrivire, biblioteca ar trebui să încerce găsirea unui spațiu pentru oferirea mai multor locuri. Un program de lucru prelungit ar putea contribui la o mai bună distribuție a utilizatorilor care necesită locuri pe parcursul zilei/săptămânii, astfel că, având același număr de locuri, s-ar diminua rata de ocupare a locurilor.

Exemple și lecturi suplimentare

Statisticile multor biblioteci naționale socotesc numărul locurilor pentru utilizatori oferite de bibliotecă, unele din ele socotesc și numărul de persoane din populația deservită, iar unele socotesc doar numărul utilizatorilor înscriși.

Statisticile CAUL arată pentru anul 2005 următorul rezultat (statisticile CAUL online):

- Totalul locurilor per totalul populației, inclusiv studenți, personal universitar și non-universitar (persoane) = valoare medie 0.1007.

Pentru bibliotecile instituțiilor de studii superioare din Marea Britanie, statisticile arată „orele de ocupare a locului pe săptămână per student FTE“ (Creaser, 2005):

- Ore de ocupare a locului pe săptămână per student FTE = 8.4.

Dacă media orelor de program pe săptămână este calculată la 70, locurile per student ar fi 0.12, ceea ce corespunde datelor CAUL.

Statisticile bibliotecilor de cercetare din Finlanda (baza de date a statisticilor bibliotecilor de cercetare din Finlanda) socotesc:

- Locuri per capita (populația deservită) x 1.000.

Rezultatul pentru anul 2006 este 203,6 per 1.000 capi-ta = 0,20 locuri per membru al populației.

Un sondaj efectuat în cinci biblioteci universitare din Bavaria a socotit locurile per 1.000 membri ai populației deservite (similar cu statisticile din Finlanda); rezultatul a fost $137.6 = 0,1376$ per membru al populației (*Kennzahlen für Hochschulbibliotheken*, 2003).

Traducere de Liliana MATEI

Roswitha Poll, Peter te Boekhost,
*Measuring Quality – Performance
Measurement in Libraries*,
K.G. Saur, München, 2007
IFLA Publications 127

Biserica lui Bucur, la 1869

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

Eminescu, poetul nepereche

Vineri, 16 ianuarie 2009, la Filiala *ALEXANDRU MACEDONSKI*, a avut loc manifestarea aniversară culturală cu titlul *Eminescu, poetul nepereche*. Evocarea domnului Corneliu Lupeș, șef secție Muzee Memoriale la Muzeul Național al Literaturii Române, ne-a condus prin Bucureștiul de altădată, prin care au răsunat, într-un timp, și pașii Luceafărului.

Alături de noi au fost prezenți membrii Uniunii Pensionarilor din România – Filiala Sectorului 4, animați de doamna Ecaterina Bădiță. În final, a avut loc un minirecital poetic susținut de către copiii din clasa a IV-a, coordonați de doamna institutor Maria Ropotă, de la Școala Nr. 111 *George Bacovia*. Cu acest prilej, ne-am bucurat de versurile eminesciene într-un ambient modern și primitor.

Luminița NEDELCU

Unirea Principatelor Române

Joi, 22 ianuarie 2009, la Filiala *NICOLAE BĂLCESCU*, a avut loc manifestarea culturală *Unirea Principatelor*, care a făcut parte din proiectul **150 de ani de la Unirea Principatelor Române**. Programul manifestării a cuprins o expunere generală a contextului realizării Unirii Principatelor, prezentarea Power-Point *Nașterea națiunii române moderne*, concepută și susținută de Florin Preda, din partea Serviciului *Memorie Comunitară* al Bibliotecii Metropolitane București, și un recital de poezie oferit de către elevi din clasa a IV-a a Școlii Generale Nr. 111 *George Bacovia*, coordonați de doamna institutor Maria Ropotă.

Alături de noi, la acest eveniment, s-a aflat un grup de reprezentanți ai Uniunii Pensionarilor din România – Filiala Sector 4, grup coordonat de către doamna Ecaterina Bădiță.

Florentina DOBROGEANU-IPSILANTE

După Spania, a urmat Italia

În perioada 26-30 noiembrie 2008, s-a aflat în Italia o delegație a Bibliotecii Metropolitane București formată din: Sergiu Găbureac, șef Serviciul *Informare Comunitară. Programe Culturale. Lectură*, Florentina Dobrogeanu-Ipsilante, șef *Biroul Zonal 4*, Anca Badea, bibliotecar la Filiala *ALEXANDRU ODOBESCU*, Paraschiva Solomonescu, bibliotecar la Filiala *EMIL GĂRLEANU*. Cu acest prilej a fost finalizat proiectul bibliotecii românești – Filiala *COLUMNA* – deschisă la 29 noiembrie 2008 în cadrul *Asociației Socio-Culturale COLUMNA* din Padova, cu care Biblioteca Metropolitană București are încheiat un protocol de colaborare. Inaugurarea bibliotecii s-a făcut în prezența reprezentanților autorităților locale și a numeroși membri ai asociației, români care lucrează și locuiesc în provincia Padova. Proiectul a fost foarte bine primit atât de membrii comunității românești din această provincie a Italiei, cât și de autoritățile locale. Cele 1.865 de documente de bibliotecă (cărți, hărți, CD-uri, CD-ROM-uri și DVD-uri) se vor afla la dispoziția membrilor asociației și a tuturor celor interesați de cultura și evoluția societății românești. Cu prilejul aflării în Italia, membri ai delegației au făcut mai multe acțiuni de informare și documentare biblioteconomică la **Roma, Milano și Verona**. S-a discutat, cu reprezentanți ai asociațiilor românești, posibilitatea încheierii de protocoale de colaborare, precum și intenția de a deschide noi module ale Bibliotecii Metropolitane București pentru românii din Roma (în cadrul Bibliotecii Publice Roma) și din Milano. Aceste propuneri au fost supuse atenției conducerii. Au fost vizitate, de asemenea, biblioteci publice și specializate, numeroase obiective culturale și de interes istoric. A fost un bun prilej ca bibliotecarii români să cunoască realitățile biblioteconomice din una din țările Uniunii Europene, să contribuie la dezvoltarea rețelei de biblioteci pentru românii aflați în diverse țări ale lumii. Reamintim că Biblioteca Metropolitană București are deja organizări biblioteconomice în patru filiale ale Bibliotecii Publice Madrid. (GSM)

Una biblioteca vera

Sergiu GĂBUREAC
gsm_as@yahoo.com

Cunoașteam, din diverse surse, biblioteca publică a Romei. Știam câte ceva și despre rădăcinile ei. În secolul I î.H., în acest oraș, pe atunci cu doar 100.000 de locuitori, existau nu mai puțin de 28 de biblioteci publice! Este normal ca actuala instituție de utilitate publică să cunoască o dezvoltare pe măsura a ceea ce este *cetatea eternă* în zilele noastre.

Dar nu despre *Biblioteche di Roma* vreau să scriu, ci despre o surată dintr-un loc cu rezonanță shakespeariană, vizitat, mai ales, pentru celebrul balcon al Julietei (cum știu unii să-și creeze brand-uri?!). Ați ghicit, este **Verona**, din regiunea Veneto, oraș cu o populație stabilă de 265.245 de locuitori ce își au casele pe o suprafață de cca 296 km², mult mai mare ca a Bucureștiului. Aria metropolitană măsoară 1.070 km², la care se adaugă încă 235.000 de locuitori. Asta nu înseamnă că cei peste o sută milioane de turiști/an, printre care, temporar, ne-am numărat, ar fi *instabili*. Am făcut precizarea pentru a afla că o bibliotecă publică, principal factor de civilizare a unei comunități (împreună cu biserica, școala, poliția comunitară, medicul de familie etc.), este dezvoltată de către autoritățile locale în funcție de numărul de locuitori domiciliați în zona pentru care funcționează. Ca și la noi.

Nu este cazul să mai amintesc că Verona este un vechi oraș, scaun episcopal și provincie în nordul Italiei, pe malul râului Adige și aproape de Lacul Garda. De aici până la **Veneția** sunt 75 de km, 102 km până la **Milano** și 341 de km

până la **Roma**. Nu cred că e cazul să repet că vara e cald, în medie 28°C și iarna temperatura se situează în jurul a -2°C. Sau că aici se pot vizita, pe lângă celebra statuie a Julietei, casă și balcon, edificiile romane: **Amfiteatrul roman, Arena, Teatrul roman, Arco dei Gavi, Porta dei Borsari, Porta dei Leoni** sau arhitectură medievală: **Basilica San Zeno Maggiore, Basilica San Lorenzo, Biserica Santa Maria Antica, Domul, Sant' Anastasia** sau **Muzeul de istorie naturală**, care conține una dintre cele mai valoroase colecții de fosile și piese arheologice din Europa, sau

Muzeul Castelvecchio ce deține o colecție de sculpturi, statui și picturi. Menționarea lor seamănă a reclamă mascată, dar nu am ce face. Sunt bibliotecar public și mă simt obligat să furnizez orice informație de interes semenilor mei. Așadar, comuna urbană Verona este locația în care se desfășoară acțiunea dramei scrisă de Shakespeare, *Romeo și Julieta*, căpătând astfel faima de oraș al îndrăgostiților.

Important pentru mine, în cazul de față, este ce face autoritatea locală pentru a asigura accesul la informație și lectură celor 265.245 de locuitori și turiștilor dornici de informații.

Biblioteca Civica di Verona și-a modernizat, începând cu 2005, *sediul central* în urma unei investiții de 14.700.000 de euro. În final, a ieșit o locație unde vechiul este combinat artistic cu modernul, scopul fiind asigurarea serviciilor de informare, cercetare, documentare și lectură pentru orice solicitator, în cele mai bune condiții. Tot mai mult, bibliotecile publice ale lumii civilizate de pe Terra devin cel mai complex furnizor de informații pentru orice pământean. Nu ar fi exclus ca într-o zi, la o anumită bibliotecă să apară și... Dacă nu cumva este, deja, utilizatorul numărul...!

E cert că autoritățile veroneze, ca multe altele din această parte a Europei, în unele locuri chiar și în România, au înțeles perfect ce este cu adevărat biblioteca publică. Parterul este destinat serviciilor de acces la informație printr-o linie de 12 stații de lucru, ce se repetă la etaje, o sală de lectură în special pentru presă, un spațiu pentru manifestări și tradiționalele secții de împrumut documente pe diverse tipuri de suport la domiciliu. La fiecare dintre cele trei niveluri, unde are acces utilizatorul, se află automate cu diverse băuturi răcoritoare, cafea și sandwich-uri. Serviciul de garderobă este rezolvat simplu prin casete cu securizare individuală. La etajul I sunt secțiile pentru copii și săli cu funcții polivalente pentru organizarea a tot felul de întâlniri. La ultimul etaj pentru public se află docu-

mente de patrimoniu și modulul de memorie comunitară. De la cea planetară până la cea locală. Documentele vechi (începând cu secolul IX) sunt vizualizate prin intermediul aparaturii electronice sau, cei norocoși, cu prilejul expozițiilor de profil.

Totul este organizat de așa manieră încât să te simți ca acasă. Puncte de lectură intime cu fotolii și mese joase dispersate prin toată biblioteca, dar și săli clasice pentru cei care studiază sau cercetează un document sau altul din cele peste 700.000 existente. Culori calde și o curățenie exemplară, asigurată cu tehnologii de ultimă oră. O bună parte a spațiului este alocată organizării de săli polivalente pentru derularea a tot felul de manifestări și întâlniri. Biblioteca publică este un puternic factor de socializare al membrilor comunității. Tot mai multe proiecte de acest gen sunt organizate prin toate instituțiile cu rol civilizator. Comunicarea pe viu între membrii comunității este o problemă prioritară pentru autoritățile locale și naționale.

Parteneriatele sunt la ordinea zilei, biblioteca fiind realmente invadată cotidian de membri ai diverselor asociații, cluburi, școli...

La ora vizitei, puțin înainte de prânz, era o aglomerație pe care cu greu mi-aș fi putut-o imagina la acea oră. Zeci de utilizatori butonau stațiile de lucru, își sorbeau cafeaua lecturând diverse cărți, răsfoind albume sau presa cea de toate zilele sau stând la coadă pentru a-și lua la domiciliu ceea ce doreau.

Privind din exteriorul bibliotecii ai senzația că aici ar fi altceva. Te intrigă și, totodată, simți că italienii știu să trăiască și prin biblioteca publică.

Una biblioteca civica vera!

Orizonturi

Basarabia anului 1917 în memorialistica ardeleanului Romulus Cioflec (Aprecieri și paralele în timp)

Maria VIERU-IȘAEV

Dedic acest material rudelor scriitorului Romulus Cioflec – fiicelor Gabriela Corodeanu și Eleonora Popa, ginereului Ilie Popa, nepotului Sebastian și soției acestuia Liliana.

În primul Război Mondial, o seamă de români din Regatul Austro-Ungar și-au găsit adăpost în Rusia. Printre acești refugiați „fără destinație” se afla și araceanul din județul Trei Scaune, Romulus Cioflec. După un timp petrecut la St. Petersburg, dânsul a ajuns în martie 1917 în capitala Basarabiei. Acolo i-a regăsit pe vechii săi prieteni Pantelimon Halippa și Nicolae Alexandri, cu care s-a cunoscut la Iași, în toamna anului 1909.

Revederea lui Romulus Cioflec cu P. Halippa și N. Alexandri s-a produs într-un an de frământări revoluționare și naționale, când Basarabia avea mare nevoie de sprijinul românilor „de dincolo de brazdă”. Ardeleanul Cioflec a fost rugat să pună umărul la deșteptarea națională a basarabenilor. Iată cum descrie dânsul momentul angajării sale la ziarul „Cuvânt Moldovenesc”:

„– Rămâi la noi acum, nu-i așa?! – întreabă unul dintre prieteni parcă aducându-și aminte de ceva, dar cu așa ton, încât singur răspunde la întrebare (mi se pare Pantelimon Nicolaici Halippa).

– Dacă trebuie...

– Acum ești dator! – porunci Nicolai Nicolaici Alexandri.

– M-am supus bucuros și am intrat în lupta cu buchile“.

Au urmat zile grele de muncă la ziarul „Cuvânt Moldovenesc”, care devenise un fel de Comandament al mișcării naționale din Basarabia.

R. Cioflec a zăbovit câțiva ani în această provincie, desfășurând o admirabilă activitate de culturalizare și românzare a populației, redactând ziare, susținând prelegeri, profesând la liceu etc.

S-a atașat mult de Basarabia și prin căsătoria cu Antonina (Antonia) Gavriliță, fiica avocatului Emanuil Gavriliță, directorul ziarului „Basarabia”, editat la Chișinău între anii 1906 – 1907, publicație închisă de autoritățile țariste la scurt timp după apariție pentru caracterul său revoluționar și proromânesc.

În 1928 a publicat la București volumul memorialistic *Pe urmele Basarabiei... (Note și impresii din revoluția rusească)*, din care am citat mai sus, devenită în perioada post comunistă una dintre cărțile de căpătâi ale cercetătorilor, în special a celor din Basarabia.

Romulus Cioflec

Pe 18 noiembrie 2006 mi-a fost dat să particip la un simpozion mai puțin obișnuit. O idee strălucită, susținută de Ministerul Culturii și Cultelor din România, a făcut ca o casă țărănească dintr-o localitate rurală din Ardeal să devină un loc de reuniuni științifice și culturale.

Este vorba de Casa Memorială „Romulus Cioflec”, din satul Araci, comuna Vâlcele, județul Covasna, inaugurată pe 19 decembrie 1998, în prezența ex-ministrului Culturii, Ion Caramitru.

În jurul mesei din cea mai spațioasă odaie (în Basarabia ea se numește „casa mare”; acolo de zile mari se adună oaspeții, se păstrează zestrea și alte bunuri ale familiei) s-a ținut simpozionul *Romulus Cioflec și memorialistica în literatura română*, organizat de Muzeul Carpaților Răsăriteni din orașul Sf. Gheorghe și Societatea de Științe Filologice, filiala Covasna. Echipa care s-a zbatut pentru izbânda acestei mani-

festări a fost condusă de stimata doamnă Luminița Cornea, profesoară de limbă română la Liceul „M. Viteazul” din Sf. Gheorghe.

Podul cu bârne din lemn îmi amintea de casa buneilor din Chișinău, unde de Paște, Crăciun și alte sărbători se reuneau numeroasele neamuri. Evocarea lui Romulus Cioflec a fost deosebit de caldă, poate și datorită faptului că la ea au participat „neamurile”, adică cercetătorii din stânga Prutului. *Comunicările acestora au reprezentat un omagiu adus peste decenii ardeleanului Romulus Cioflec pentru activitatea sa apostolică din Basarabia.*

Majoritatea participanților secțiunii „Romulus Cioflec – memorialist și activitatea în Basarabia” s-au referit la lucrarea *Pe urmele Basarabiei... (Note și impresii din revoluția rusească)*. Apărut la 10 ani de la unirea Basarabiei cu Țara (București: Editura Cultura Românească, 1928), interzis ulterior de regimurile comuniste din România și Republica Moldova, reeditat la Chișinău în anul 1992 (În: Leon Donici. *Revoluția rusă: Amintiri, schițe și impresii*; Romulus Cioflec. *Pe urmele Basarabiei...: Note și impresii din revoluția rusească*. – Chișinău: Editura Universitas, 1992. – pp. 163-284), volumul memorialistic *Pe urmele Basarabiei...* reprezintă un valoros document al timpului, ce contribuie la cunoașterea și rescrierea unui segment important din istoria Basarabiei și a României – anul de răscruce 1917.

Spre deosebire de unele lucrări de acest gen, în mare parte subiective și egocentriste, memoriile lui R. Cioflec sunt axate pe realitățile și personajele basarabene. Degeaba așteptăm de la autor să ne prezinte mai multe detalii din activitatea sa din Basarabia, deși ea a fost deosebit de intensă și valoroasă. R. Cioflec este mai degrabă un cronicar, un observator obiectiv, cumpătat și îngăduitor. Descoperim cu duimul nume și schițe de portrete basarabene, un caleidoscop de acțiuni și sentimente contradictorii. Fiecare rând din carte este relevant. Evenimentele, imaginile, personajele sunt rediate viu, colorat, ca într-un film documentar-artistic. Citești memoriile și te transpui în anul revoluționar 1917, caracterizat printr-o deșteptare națională masivă a basarabenilor, participi emoțional la evenimentele de altădată – vezi, auzi, simți, te bucuri, te întristezi, te înfricoșezi, te uimești etc.

R. Cioflec vorbește în volumul său cu mult tact, bunăvoință și chiar umor despre neajunsurile basarabenilor, înțelegând că un secol de dominație țaristă, „*creșterea vitregă ce le strecurase împărăția*” (p. 222, aici și în continuare după ediția 1992) nu a putut să nu lase amprente în comportamentul și mentalitatea acestora. Critica lui însă nu supără, nu jighește.

Câtă înțelepciune, înțelegere și îngăduință „țărănească” manifestă R. Cioflec în diagnosticarea și clasificarea românilor basarabeni (pp. 222-223). Pentru început îi descrie pe „(...) «moldovenii» cari nu sunt ai nimănui. Sunt adică ai Rusiei: și ei, ori unde s-ar găsi, participă la marea mișcare rusească. (...) ca și «adevărații ruși» din Uniunea poporului Rus vreau să fie revoluționari în această gubernie pentru împărăție și fără preocupări naționale («zoologice») cari ar introduce o notă meschină într-o întreprindere mare rusească și ar complica lucrurile. În această primă fază a revoluției mișcarea moldovenească nu poate să trezească simpatia la această categorie de militanți, ca și în presa din vremea Țarului”.

Urmează „(...) cei cu «orientație românească» ori «românofilii». Deși ei manifestă o bucurie sinceră ori curiozi-

tate față de «români», totuși către dânșii prea mult de România încă nu e cuminte să vorbești și de loc de idealuri generale românești!”.

Scriitorul încheie optimist cu „*așa-zișii «români» basarabeni*”, aceștia făcând parte din anturajul său: „*Așa am făcut noi prietenii, din cea dintâi clipă și fără rezerve, cu părintele stareț al mănăstirii Suruceni, Dionisie Erhan. Cum a aflat de «români», singur i-a căutat, s-a făcut cunoscut cu ei și vorbește așa ca și când treaba moldovenească nu se mai poate pune la cale fără de ei...Deși scrie la Cuvânt Moldovenească, în politica activă nu ia parte, însă toți părinții la Suruceni știu de mult carte românească cu buchi latini, iar starețul, de multe ori venind la Chișinău, lasă câteva sute de ruble din rodul vestitelor vii pentru cauza oropsiților Moldoveni.*

Prietenie «românească» mai poți lega cu unul ca părintele, din belșug zidit, Andrei Murafa dela Costiugeni, care te sărută când îți face cunoștință, cu părintele Parfeniev (Partenie), neîntrecut în mărime și greutate de vre-un alt cleric și mereu cicălitur pentru Moldoveni că nu se organizează...”.

Diagnosticarea lui R. Cioflec, ca și întreaga atmosferă descrisă de el, ne ajută să cunoaștem și să înțelegem mai bine istoria reală a Basarabiei și a României, de care am fost privați de imperiul sovietic, să vedem asemănarea între epoci, și de aici să elaborăm lucrări de sinteză mai bine argumentate.

Parcurgând volumul *Pe urmele Basarabiei...* mă revăd în anul de renaștere națională 1989, identic în multe privințe cu cel din 1917. Fără să vrei îți vine în gând constatarea probată de timp: „istoria se repetă”.

Revenisem în Republica Moldova după doi ani de lucru în regiunea Tomsk, Siberia. Nimerisem într-un val de mitinguri și manifestări naționale, deocamdată mai mult „moldovenești” și mai puțin „românești”, la care am aderat cu bucurie și deschidere sufletească. Era ceva miraculos! Să pleci în 1987 dintr-o republică cuminte și liniștită, și să revii într-o Moldovă rebelă și tumultuoasă, unde o parte din populație dorea dezlipirea de Rusia! La vremea respectivă, fiind orășeană get beget, vorbeam rusește mult mai mult decât moldovenii de la țară. Nu cunoșteam istoria Basarabiei și a României decât în versiunea istoriografiei sovietice, nu știam că sunt româncă. Totuși instinctul de neam, curiozitatea și deschiderea către cunoaștere m-au făcut să ader la mișcarea de renaștere națională fără nici un pic de șovăială. Și asta cu riscul de a-mi atrage nemulțumirea unor rude, de a-mi pierde unii prieteni ruși, cu care între timp am și întrerupt legăturile, căci erau ostili față de mișcarea națională.

Dar nu toți consăngenii au gândit și au procedat la fel. Categoria ce-ți trezește și astăzi cele mai triste și dureroase gânduri sunt moldovenii proruși, deznaționalizați, definiți mai nou „mancurți” (termen dintr-un roman al scriitorului chirghiz Cinghiz Ahmatov; basarabeniilor proromâni le spun acestora „mai răi decât rușii”, căci își disprețuiesc neamul din care provin).

Cei mai numeroși după mine îl formează al doilea grup, din care fac parte așa-numiții „moldovenii de centru” („niș cu rușai, niș cu români”), la care se adaugă indiferenții („ni-i tot una”) și indecișii („nu știu”). Toți aceștia pot fi ușor convertiți la românism printr-o politică națională respectivă a statului moldovean, dar și în urma unei politici externe adecvate a României.

Rămâne a treia categorie – proromâni, din care face

parte și subsemnata („vrem Unirea cu Țara“), destui pentru ca românismul să nu dispară în Basarabia.

Paralela cu opțiunile naționale nu este singura, care poate fi făcută, pornind de la lucrarea lui R. Cioflec *Pe urmele Basarabiei...*. M-am regăsit, și cred că e valabil pentru mulți alți basarabeni, în următoarea propoziție: „*Se mai arată la consfăturile de seară a Moldovenilor* (la ziarul „Cuvânt Moldovenesc“ – n.n.), *dintru început, cu graiul ei românesc stricat, cu teama și cu dorința mare de a-l vorbi* (subl. n.), *domnișoara Antonina Gavriliță, umbra lui Emanuil Gavriliță pentru revoluția a doua...*“ (p. 223)

Antonina Gavriliță, viitoarea soție a lui R. Cioflec, a studiat doar în limba rusă. Asta era situația românilor basarabeni sub imperiul țarist – învățământ rusificat complet, începând cu a doua jumătate a secolului XIX. Dânsa nu prea avea cum să știe o română perfectă, asemănătoare celei din Țară, dar, intuiesc, se simțea atrasă de frumusețea ei.

Școala sovietică, prin care am trecut, spre deosebire de cea țaristă, oferea „de jure“ dreptul de a-ți face studiile primare, medii, și chiar universitare (unele facultăți) în „limba moldovenească“. Dar metodele ascunse de rusificare, pe cât de simple, pe atât de diabolice, își făceau cu eficiență treaba. Mai cu seamă printre orașeni. Aduc doar câteva exemple din experiența mea din Chișinău.

Grădinițe moldovenești erau puține, ori departe de casă. Când mergi în fiecare zi de dimineață devreme cu copilul mic și somnoros în alt capăt al orașului, într-un troleibuz supraaglomerat, cu lume care emană energie negativă, încrunțată, mereu pornită pe ceartă, la un moment dat te cuprinde disperarea și îți transferi fiica sau fiul la o grădiniță rusească, dar care este situată la doi pași de casă.

Un alt mod de rusificare ar fi înființarea școlilor mixte ruso-moldovenești, unde limba de comunicare interetnică era rusa. Între anii 1965 – 1968 am studiat și eu ultimele trei clase secundare într-o astfel de instituție de învățământ (până atunci urmasem școala moldovenească de 8 clase, desființată în favoarea școlii mixte ruso-moldovenești de 10 clase). La lecțiile de istorie profesorii ne spuneau că în curând vom trăi în comunism, când v-a exista un singur popor – sovietic, și o singură limbă – rusă. Ni s-a întâmplat, mie și prietenei mele, să fim apostrofate în troleibuz de un vorbitor de limbă rusă pentru faptul că vorbeam între noi în limba natală. Era prin anii 1963 – 65. Fraza imperativă și imperială, „govori po russki!“ („vorbește rusește!“) făcea ravagii în orașe. Un exemplu concludent este și cazul fostei mele învățătoare, Tatiana Fomovna, Dumnezeu s-o odihnească. Am reîntâlnit-o după mulți ani, când lucra la o școală ruso-moldovenească. Rămăsese o învățătoare pasionată de muncă și de copii, cărora le dădea o bună educație și instruire națională. Faptul nu a plăcut unei colege rusoice, care a reclamat-o la direcție, pentru că vorbea moldovenește cu copiii... și în timpul recreației. „Moldovenii trebuie să vorbească cât mai mult rusa ca să învețe limba!“ – era opinia exponentei politicii imperiale de la Moscova. Spre cinstea directoarei școlii, rusoică și ea, dar plămădită dintr-un altfel de aluat, fosta mea învățătoare a fost lăsată să-și continue nestingherit activitatea în limba maternă.

Pe lângă faptul că ni se implanta ideea superiorității limbii ruse față de cea „moldovenească“, se manipula cu sentimentul de bună creștere. „Nu este frumos să vorbești moldovenește, dacă în preajmă ta este un vorbitor de limbă rusă“. Or aceștia e-rau la tot pasul.

La facultatea de drept pe care am absolvit-o în 1977, în promoția mea erau patru grupe moldovenești și una rusă. Sună bine, încurajator. Toate materiile de specialitate erau predate însă în limba rusă, după manuale rusești. Primul lector care a îndrăznit să ne țină cursul de drept penal în limba „moldovenească“, regretatul profesor universitar Constantin Florea, era privit cu suspiciune de rectorat, având faima de

„naționalist“. La orele de curs profesorul ne dicta texte în limba natală, traduse de domnia sa din rusă. Seminarele se țineau și ele în moldovenește, pentru care studenții făceau traduceri din manuale rusești. Toate zbatările profesorului Constantin Florea s-au dus însă pe apa sâmbetei, deoarece examenul de stat la dreptul penal s-a ținut în limba... rusă. De ce? Pentru că președintele Comisiei de Examinare era vorbitor de limbă rusă, după câte îmi amintesc, un profesor universitar din Ucraina. Nici în activitatea profesională n-am utilizat practic moldoveneasca stimatului Florea, așa calchiată cum era, deoarece lucrările de secretariat se făceau doar în limba rusă. Cu timpul am și uitat-o...

Dar cât de tenace erau ideologiile sovietici în implantarea falsei teorii despre două limbi – româna și moldovenească. Din școală, dar și din Universitate, știam că ele diferă, prima fiind de origine latină, iar a doua – de origine slavă. Ni se mai spunea că poporul moldovenesc e unul diferit de cel românesc. Și asta în lipsa de informație alternativă. Cei care știau adevărul nu-l prea împărtășeau și altora. Eu una nu am întâlnit în cale astfel de persoane. Teama îi făcea pe oameni să tacă, să-și ascundă gândurile, să nu le destăinuiescă oricui.

Nici în familia noastră, unde se vorbea doar moldovenește, nu se discutau probleme de identitate lingvistică și națională. Pe de altă parte, părinții mei, născuți în perioada interbelică, stăteau permanent cu postul de radio românesc, și nu vorbeau urât de români. Nu i-am auzit nici pe bune să vorbească urât despre „regimul de ocupație românesc“. Pe timpul României Mari ei au fost agricultori, posesori de pământ, păstrându-și faima de gospodari și în timpul sovietic.

Într-un astfel de mediu politico-lingvistic, vitreg și confuz, rămâneam, probabil instinctiv, o îndrăgostită a limbii vorbite în România. Pe la sfârșitul anilor '50 – începutul anilor '60, venea la o vecină, odată la doi ani, o soră din România, cum îmi dau seama acum, era o basarabeană refugiată în 1944 în România. Așteptam ca o sărbătoare sosirea acesteia, căci aducea cu sine diverse mărfuri mai deosebite, pe care nu le găseai în Moldova. Mama avea grijă să fie prima cumpărătoare, ca să aibă din ce alege. Eu însă, o fetiță de 7-12 ani, mă bucuram mult și pentru un alt motiv. O ascultam cu gura des-

chisă pe „româncă“, savurându-i limba. Îmi plăcea enorm felul ei de a vorbi.

Pe la 12-16 ani, locuind în zona gării, mă luam pe neobservate după grupuri de turiști români, iarăși, pentru a savura limba vorbită de ei. Aveam ce aveam cu româna de dincolo de Prut. Numai că dragostea mea se oprea mai curând la admirație. Limba literară o vorbeam, ca și ceilalți, doar la lecții, pentru note. În afara lor treceam la graiul moldovenesc, și ce-i mai grav – împestrițat cu rusisme (le găsim, de altfel, și în cartea lui R. Cioflec). E adevărat, în clasele superioare un grup de 4-6 fete, din care făceam parte și eu, ne înțelegeam la început de an să vorbim permanent „frumos“, cu „ce“, („ce do-rești“, și nu „și vrei“ etc.). Dar nu rezistam mult timp. Pe lângă faptul că nu eram susținute de majoritatea colegilor de clasă, eram privite ca niște ciudate („și vă fașiț că grăiț ca români“).

Ca și în cazul Antoniei Gavriliță, teama și dorința mare de a vorbi limba română a reînviat în mine în anii de renaștere națională. A fost extrem de important pentru conștiința mea de hibrid moldo-rusesc să aflu după 1989 că sunt româncă (pentru unii afirmația mea poate părea incredibilă, dar acesta este adevărul), că limba română este și limba mea natală.

Metamorfozele prin care au trecut gândirea și sufletul meu, deșteptarea conștiinței naționale s-au produs și datorită cărții *Pe urmele Basarabiei...* de R. Cioflec. Iar experiența mea nu este pe departe unică. Contribuția lucrării la re-aducerea românismului și a înaintașilor români pe pământul Moldovei din stânga Prutului, după aproape cinci decenii de ocupație ruso-sovietică, este enormă.

Personal, îi sunt recunoscătoare lui R. Cioflec pentru schițele la portretul lui Simeon Murafa, un valoros lider basarabean, ucis în august 1917, căruia sper să-i consacru în viitor o monografie. Acest personaj istoric este menționat cu diverse prilejuri în memoriile lui Cioflec. Mai mult decât atât. Scriitorul a fost martorul tragicului sfârșit al lui S. Murafa și l-a descris cu multe amănunte. Ca și unchiul său, preotul Andrei Murafa de la Costiugeni, amintit de noi mai sus, acesta făcea parte dintre basarabeni cu care legai prietenii „românești“.

De altfel, anume cercetările pentru S. Murafa m-au făcut să mă apropiez de R. Cioflec mai mult decât bănuiam la început. După recitirea volumului *Pe urmele Basarabiei...*, reimpresionată de el, am simțit nevoia să-i caut pe urmașii lui R. Cioflec, să mă înscriu pentru simpozionul de la Araci cu comunicarea *Pe urmele ardeleanului Romulus Cioflec... Pe urmele basarabenilor Emanuil Gavriliță și Antonina Gavriliță-Cioflec*, în fine, să realizez acest material. Știu că nu voi trece cu vederea nici un document inedit despre R. Cioflec și legătura sa cu Basarabia.

În Casa Memorială „Romulus Cioflec“ vizitatorii pot citi o apreciere a lui Perpessicius: „*Romulus Cioflec... exemplul unei vieți cuminte și rodnice, închinată în egală măsură*

obligațiilor cetățenești, profesiei de dascăl și patimii de scriitor“.

La lectura acestor rânduri am avut o sclipire. Ce coincidență! Exact așa l-am sesizat pe R. Cioflec din volumul *Pe urmele Basarabiei...* Cumințenia este primul gând care îți vine în minte la lectura lui. O carte cuminte, scrisă cu bunăvoință, umor și dragoste despre Basarabia și basarabeni. O muncă rodnică în acest ținut. O responsabilitate cetățenească de a lăsa posterității un document scris despre timpurile trăite. Un dascăl-apostol binevenit pe pământul Basarabiei. Un har scriitoricesc în a combina genurile literare și istorice – jurnal, memorii, istorie orală, document – toate la un loc făcând parcurgerea cărții ușoară și atractivă. Unicul „reproș“ este că lucrarea nu conține mai multe pagini. Îți vine greu să te desparți de miraculosul trecut, descris cu măiestrie și umor fin de scriitorul Romulus Cioflec.

PS. Ideea realizării acestui material s-a născut după simpozionul de la Araci. Reveneam la București cu mașina mică, alături de fiicele lui Romulus Cioflec, d-nele Gabriela Corodeanu, Eleonora Popa, și ginerele, dl Ilie Popa. La Araci ei au stat cuminți pe o bancă, fără să intervină în discuție. În mașină însă se poate spune că simpozionul a continuat.

Totul a pornit de la constatarea d-nei Eleonora Popa, cum că evocarea lui Romulus Cioflec din acea zi a fost cea mai reușită dintre toate care s-au mai ținut. Mi-am permis să intervin cu afirmația: „Poate și din motiv că la manifestare au participat basarabeni, cu care Romulus Cioflec s-a înțeles foarte bine“.

Adevărul este că, în general, relațiile dintre ardeleni și basarabeni sunt mai speciale, mai calde, poate și datorită faptului că și unii și alții s-au aflat sub ocupații străine.

Nu-l cunoașteam pe Romulus Cioflec decât din cartea *Pe urmele Basarabiei...* Înșușirile de om, sesizate de mine, mi-au fost confirmate de fiicele Gabriela Corodeanu și Eleonora Popa. Trei dintre ele au fost predominante – cumințenie, modestie și altruism.

Famiiliile Corodeanu și Popa nu pot decât să se mândrească cu ce a însemnat Romulus Cioflec pentru Basarabia. Dânsul înțelegea să fie un avocat al basarabenilor, și nu un acuzator superficial și disprețuitor, cum se mai întâmplă, cu regret, cu unii confrăți români. Între noțiunile „deschidere, îngăduință, ajutor“, pe de o parte, și „aroganță, intoleranță, comoditate“, pe de altă parte, Romulus Cioflec a optat pentru cele dintâi. Iată de ce el rămâne un frate bun al Basarabiei și al basarabenilor. Toată admirația și recunoștința pentru astfel de confrăți!

Sursele ilustrațiilor: p. 2: Augustin Z.N. Pop, *Pe urmele lui Mihai Eminescu*, Ed. Sport-Turism, Buc., 1978; p. 3: Wikipedia; pp. 4, 6, 9, 21, 28: din fondul documentar al Serviciului Memorie Comunitară al BMB; pp. 10, 12: Augustin Z.N. Pop, *Pe urmele lui Mihai Eminescu*; pp. 32, 34: arhiva familiei Cioflec; coperta II: Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, *Dicționarul Scriitorilor Români*, Ed. Albatros, Buc., 2002; coperta III: Wikipedia; coperta IV: Grigore Vieru, *Acum și în veac*, Ed. Litera Internațional, Chișinău, 2002.

Sursele citatelor: coperta II: Mircea Tomuș, *Aripile demonului*, vol. I, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2007; coperta III: Georg Wilhelm Friedrich Hegel, *Prelegeri de Istorie a Filozofiei*, vol. II, trad. de D.D. Roșca, Ed. Academiei RPR, Buc., 1964; coperta IV: Grigore Vieru, *Acum și în veac*.

Catalog

Nicolae MANOLESCU, *Istoria critică a literaturii române: 5 secole de literatură*
Editura Paralela 45, Pitești, 2008, 1527 p.

... Nu ofer un manual destinat instruirii, ci, cel mult, o încercare menită să placă celor instruiți. Dacă, pe de altă parte, e adevărat, și cât de frumos spus de către Călinescu în finalul prefeței la Istoria lui, că literatura „poate sluji drept cea mai clară hartă a poporului român“, nu mă consider, în ce mă privește, decât unul dintre zecile de cartografi, silitor și modest benedictin al ideii că fiecare se cuvine judecat după ce a realizat, oricât de mare ar fi depărtarea la care se află harta lui de harta ideală pe care, în naivitatea lor, iubitorii de literatură o cred posibilă. (Autorul)

Amos OZ, *Fima*

Traducere din limba ebraică și note de Any Shilon, Editura Polirom, Iași, 2008, 408 p.

Fima este o panoramă satirică a primei jumătăți de secol de existență a Israelului, văzută prin ochii unui visător anost, ciudat și copleșit de cele mai pământești detalii ale rutinei sale zilnice, o carte de un umor profund și încântător, în maniera lui Gogol. („Kirkus Reviews“)

Un roman al cărui erou idealist trăiește într-o lume proprie, visând cu ochii deschiși să pună mâna pe putere și să aducă pacea în Israel, când în realitate abia reușește să facă ordine în propria-i viață. („The New York Times“)

Marina ȚVETAIEVA, *Proză*

Traducere din limba rusă de Janina Ianoși, prefață și note de Ion Ianoși, Ideea Europeană, București, 2008, 320 p.

... Care să fie cuvântul potrivit pentru a surprinde particularitatea acestei creații? I-am spus: stare patetică. Îi pot spune: stare febrilă. I-am spus: radicalitate. Îi pot spune: frenezie. Și viața, și opera Țvetaievei febricitează. Ele repudiază, fără încetare, situațiile medii, mediocre, cotidiene, cuminți. Manifestă o propensiune nesăbuită, vor să obțină totul. Dacă excesul poate periclita viața, excesivul poate salva arta. Excesivul e aici o supralicitare a dăruirii, o hipertrofie a atașamentului. Țvetaieva smulge arta din strâmtorările ei, ale Țvetaievei și ale artei... (Ion Ianoși)

F. Scott FITZGERALD, *Cei frumoși și blestemați*

Traducere din limba engleză și note de Ciprian Șiulea, Editura Polirom, Iași, 2008, 527 p.

Văzut în ansamblu, romanul *Cei frumoși și blestemați* poate fi citit în cheia unei parabole crude despre lumea iluzorie a visurilor, despre natura complicată a realității și despre ruinele pe care trecerea timpului le lasă în urma sa – aceleași teme pe care Fitzgerald le va relua, cu și mai multă înverșunare, în următorul său roman, *Marele Gatsby*. (Jay Parini)

Gabriela ADAMEȘTEANU, *Drumul egal al fiecărei zile*

Ediția a V-a revăzută, postfață de Sanda Cordoș, Editura Polirom, Iași, 2008, 360 p.

În *Drumul egal al fiecărei zile*, Gabriela Adameșteanu izbuteste o proză sarcastică, de observație realistă, de tipul celei ilustrate de romanul englez al deceniului șase (Room at the Top, The Sporting Life), în care regăsim eroul însingurat al unei familii umile sau umilite, decis să spargă carapacea și să obțină, eventual, revanșa socială. Demersul artistic al autoarei se deosebește de cel al „furioșilor” britanici (John Braine, David Storey) în modul cum evită angajarea și patetismul, menținând un balans viclean, așteptarea moderat-egoistă, răbdătoare, parțial resemnată. Cele mai bune pagini rezultă acolo unde scriitoarea scrutează cu necruțare, în scene memorabile, sordidul tinereții, penibilitatea gregară a vârstei haotice. (Norman Manea)

Ioan GROȘAN, *Planeta Mediocrilor precedată de Epopea spațială 2084*

Ediția a III-a, Editura Polirom, Iași, 2008, 287 p.

Textele acestea reprezintă un exorcism. Am avut – și mai am – prejudecata că un scriitor trebuie să-ncerce să scape nu numai de demonul defectelor, dar și de cel al calităților sale prea evidente. În cazul meu – iertată-mi fie lipsa de modestie – de demonul umorului. Timp de mai mulți ani, m-am luptat cu el în revista Știință și tehnică, sub pseudonimul Ars Amatoria (numele grupului literar din care fac parte), publicând aceste două seriale pseudo-S.F. ce și-au câștigat un anumit public, au stârnit anumite simpatii și au sfârșit prin a atrage atenția anumitor organe și organisme de partid și de stat... (Autorul)

Philip ROTH, *Viața mea de bărbat*

Traducere din limba engleză și note de Horia Florian Popescu, traducere și note revizuite de Nadia Brunstein, Editura Polirom, Iași, 2008, 519 p.

Apogeul lui Roth... Nici un alt autor în viață nu poate menține un întreg roman la standardul de excelență pe care și-l fixează Philip Roth. („Newsweek“)

O operă uluitoare prin inventivitatea sa, prin puterea ei de pătrundere, prin înțelegerea durosă a contradicțiilor ale vieții și ale artei. („New York Times“)

Alain CORBIN, Jean-Jacques COURTINE, Georges VIGARELLO (coord.), *Istoria corpului. I. De la Renaștere la Secolul Luminilor*

Traducere din limba franceză de Simona Manolache, Gina Puică, Muguraș Constantinescu, Giuliano Sfichi, Grupul editorial ART, București, 2008, 568 p.

O focalizare istorică asupra corpului reconstituit în primul rând inima civilizației materiale, moduri de a acționa și de a simți, implicări în tehnică, confruntarea cu vitregiile naturii: omul „concret”, așa cum îl evoca Lucien Febvre, „omul viu, omul în carne și oase”. Un adevărat furnicar existențial răsare din acest univers sensibil: un cumul de impresii, de gesturi, de producții impunând hrana, frigul, mirosul, mobilitățile sau boala în tot atâtea cadre „fizice” primare. O istorie a corpului reconstituit în primul rând această lume imediată, lumea simțurilor și a mediilor, lumea stărilor „fizice”... (Alain Corbin, Jean-Jacques Courtine, Georges Vigarello)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

Repere

PARADIGMA

Revistă de cultură și literatură
Anul 16, nr. 3-4/2008

Marin Mincu lansează în acest număr o serie de întrebări legate de autonomia domeniului literaturii, de programul *estetic* al literaturii politice și de publicarea/dezvăluirea dosarelor de securitate ale scriitorilor. Toate aceste aspecte implică o privire în trecutul spațiului autohton și străin cu diferențele de rigoare, dar și o privire critică asupra noilor concepte precum corectitudine politică, drepturile omului, diversitate culturală ș.a. Bourdieu a răspuns la aceste întrebări în *Regulile artei*, unde sublinia relația de dependență dintre câmpul literar și cel economic și politic, câmpuri de forțe interdependente, precum și iluzia autonomiei domeniului literar.

În acest număr ilustrat cu lucrări de Andrea Mantegna, criticii și scriitorii invitați formulează răspunsuri în care se pot identifica genuri proxime și diferențe specifice, cele din urmă instituindu-se de multe ori pornind chiar de la înțelegerea conceptelor de „autonomie”, „literatură politică” ș.a.

Temele politice sunt considerate „un rezervor nepuizabil, major chiar pentru literatură” de **Paul Cernat**, autenticitatea primând în judecarea operei, nu tema sau biografia autorului. **George Popescu** pornește de la identificarea câmpului semantic al celor două noțiuni și a punctului de interferență pentru validarea a ceea ce el numește „dimensiunea civic-umanistă”. Autorul este „un martor și un mărturisitor al văzutului și îndeosebi al nevăzutului”. **Vasile Spiridon** definește scriitorii ca „agenți ai sistemelor culturale, fiind purtătorii unei forme de Putere mai mult simbolică decât de o potențialitate reală”. Günter Grass și Milan Kundera sunt două exemple de confesiuni întârziate sau de „cazuri” care justifică tocmai faptul că autenticitatea va prima în fața oricărei implicări SS sau de altă natură politică. Întrebarea lui **Florin Mihăilescu** se referă la actualitatea disocierii maioresciene între creația literară și știință, între domeniul frumosului și grauității și interesul cognitiv și pragmatic. Literatura are acces la orice formă a realității obiective sau subiective. Literatura politică ar fi o literatură care se inspiră din tematica largă a vieții politice și exemplul dat este *Gorila* lui Rebreanu. **Adrian Dinu Rachieru** aduce în discuție situarea scriitorului între a nu tolera realul (Nietzsche) și neputința de a se dispensa de real (Camus), adică „orice scriitor este sau ar trebui să fie un om revoltat”. **Constantin Pricop** observă că imediat după 1989 mulți scriitori au decis să participe prin intermediul articolelor în presă la viața politică. Scriitorul a devenit un fel de conștiință publică în cadrul dezbaterilor mediatică. **Marian Victor Buciu** susține că recursul la politic, etic sau spiritual, fără o decizie estetică, modifică cursul identitar al literaturii, fapt regăsit în articolul lui **Bogdan Crețu** – politicul e doar o temă și nu o cauză de apărare, „nu cunosc nici un titlu care să se pună în slujba unei ideologii politice și care să capete, doar pentru atât, valoare”. Atunci când se acceptă pactul cu diavolul, se renunță la conștiință. Situația scriitorului în opoziție față de politic este susținută și de **Octavian Soviany**. Acesta remarcă faptul că „centrul unic” a fost transformat în „mici centre”, iar cenzura politică a fost înlocuită de cea economică. Soviany atribuie literaturii politice o filozofie a puterii, iar ingerința politicului a afectat valoarea literaturii în comunism producând multă maculatură. Literatura originală nu se supune unor reguli, afirmă **Liviu Ioan Stoiciu**, și oferă ca exemplu temele politice din operele laureatului la Nobel Orhan Pamuk, amenințat cu moartea de către naționaliștii turci, fără a se considera „un scriitor politic”, exemple asemănătoare fiind S. Rushdie și Roberto Saviano, invocate mai departe în articol, România neavând parte de astfel de scriitori „care să intre în conflict cu opinia publică”. Stoiciu ne amintește la finalul articolului de răspunsul lui Manolescu la acuzația lui Eugen Simion de politizare a cursului de literatură modernă: „Cum aș putea să fiu apolitic în aprecierea mea?” Interesantă este remarca lui **Ilie Mosiuc**, „cred că NU există interferențe obligatorii

între politică și literatură”, subliniind intersecția acestora la nivelul limbajului.

Spre deosebire de Irina Petraș, căreia îi e cu neputință să vadă *rostul* dezvăluirii dosarelor, sau de George Popescu, pentru care acest lucru este o decizie a fiecăruia în parte, Cornel Ungureanu consideră că fără acest lucru „nu se poate face istorie literară serioasă”. În privința publicării lor, Soviany nuanțează: „pot avea înțelegere pentru cei care au acceptat să facă pactul cu diavolul, după ani lungi de pușcărie politică, sub presiuni teribile”.

La „Vitrina literară”, **Ștefania Mincu** expune poezia nouă-zecistului Vasile Baghiu sugerând o relectură a *Manierei*. Cu un deosebit simț analitic, criticul reușește să depășească stratul prim, „suprafața textului” pentru a ajunge la identificarea resorturilor și la maniera de a vedea a poetului.

Aflăm din interviul acordat lui Nicolae Țone de întâlnirile cu avangarda ale lui Marin Mincu, prima fiind volumul *Priveliști* al lui Fundoianu din 1962. Au urmat alte momente importante – călătoria în Italia, întâlnirea poetilor avangardiști italieni, cei patru ani la Universitatea din Torino. Mincu precizează cele trei mari etape ale avangardei literare românești: Urmuz, Tristan Tzara și revistele „Integral”, „Unu” și grupul surrealism român reprezentat de Naum, Teodorescu, Luca, Trost și alții. Întâlnirile cu Naum, Virgil Teodorescu, Eugen Ionescu, Geo Bogza sunt valoroase pentru biografia unor scriitori spectaculoși prin operă, unii dintre ei vizionari, a căror „viață bine scrisă este aproape la fel de rară ca și una bine folosită”, cum spunea eseistul scoțian Thomas Carlyle.

Astăzi, Mincu este considerat pe bună dreptate un specialist al avangardei literare. Alături de acest interviu, remarcabil este și studiul *Limbaajul pământului austral* de **Umberto Eco**, un fragment din lucrarea *De la arbore la labirint* în traducerea Ștefaniei Mincu. Studiul pornește de la căutarea unei limbi perfecte pornind de la ipoteza că limba perfectă este cea a lui Adam, o limbă potrivită lucrurilor, „acel nume pe care lucrurile trebuiau să-l aibă întrucât exprima natura lor”; altfel spus raportul dintre cuvânt și lucru într-o analiză diacronică. Limbaajul matematic și cel chimic au „caracteristicile universalității și adecvării dintre termen și natura lucrurilor”. Căutările limbii perfecte au avut ca rezultat și această limbă australă, „o caricatură de limbaj”, un proiect marca Foigny. Am atras atenția doar asupra temelor celor două savuroase articole.

În „Generația 2000”, suplimentul „Paradigmei”, este consemnat simpozionul internațional *Paul Celan: creație și destin* ținut la Chișinău, printre actanți fiind Marin Mincu, Grete Tartler, Mihai Cimpoi, Mircea Țuglea, Arcadie Suceveanu. Suplimentul cuprinde poeme de Carmen Dominte, Dumitru Bădița, Dan Mihuleț, Sorin Dinco și proză de Paul Mihalache și un cristian.

Subiectele abordate de Marin Mincu în revistă sunt de importanță majoră pentru identificarea mentalității și formelor flexionare ale unei societăți. „Paradigma” este o revistă care se înscrie într-un proiect cultural major realizat de Marin Mincu, dintre care amintim aici *Avangarda literară românească* și *O panoramă critică a poeziei românești din secolul al XX-lea*.

Gabriela TOMA

Calendar**ianuarie 2009**

- ◆ 1 ianuarie 1449. 560 de ani de la nașterea lui **Lorenzo de Medici**, om de stat, poet (1 ian. 1449 – 8 apr. 1492)
- ◆ 1 ian. 1809. 200 de ani de la nașterea mitropolitului **Andrei Șaguna** (1 ian. 1809 – 28 iun. 1873)
- ◆ 1 ianuarie 1894. 115 ani de la moartea lui **Heinrich Hertz**, fizician german (22 feb. 1857 – 1 ian. 1894)
- ◆ 1 ianuarie 1894. 115 ani de la apariția, la București, a revistei bilunare „**Vatra**“, sub conducerea lui I.L. Caragiale, Ioan Slavici și George Coșbuc
- ◆ 1 ianuarie 1934. 75 de ani de la nașterea actorului **Gheorghe Dinică**
- ◆ 1 ianuarie 1939. 70 de ani de la nașterea poetului **Emil Brumar**
- ◆ 1 ianuarie 1939. 70 de ani de la nașterea pictorului **Gheorghe Staicu**
- ◆ 1 ianuarie 1939. 70 de ani de la apariția, la Iași, a revistei „**Jurnalul literar**“, sub conducerea lui G. Călinescu
- ◆ 4 ianuarie 1809. 200 de ani de la nașterea inventatorului francez **Louis Braille** (4 ian. 1809 – 6 ian. 1852)
- ◆ 4 ianuarie 1899. 110 ani de la nașterea filologului și folcloristului **Emil Petrovici** (4 ian. 1899 – 7 oct. 1968)
- ◆ 5 ianuarie 1859. 150 de ani de la alegerea, de către Adunarea Electivă a Moldovei, a lui **Al. Ioan Cuza ca domn al țării**
- ◆ 5 ianuarie 1909. 100 de ani de la nașterea poetului **Bazil Grui**a (5 ian. 1909 – 7 oct. 1995)
- ◆ 5 ianuarie 1949. 60 de ani de la nașterea scriitorului, traducătorului și editorului basarabean **Leo Butnar**
- ◆ 6 ianuarie 1834. 175 de ani de la nașterea poetului **Alexandru Sihleanu** (6 ian. 1834 – 14 mart. 1857)
- ◆ 6 ianuarie 1849. 150 de ani de la nașterea poetului bulgar **Hristo Botev** (6 ian. 1849 – 1 iun. 1876)
- ◆ 7 ianuarie 1869. 140 de ani de la nașterea lui **Ștefan Orășanu**, poet, publicist, istoric și critic literar (7 ian. 1869 – 12 nov. 1903)
- ◆ 8 ianuarie 1939. 70 de ani de la moartea dramaturgului **Caton Theodorian** (14 mai 1877 – 8 ian. 1939)
- ◆ 8 ianuarie 1954. 55 de ani de la nașterea scriitorului **Lucian Vasiliu**
- ◆ 9 ianuarie 1844. 165 de ani de la apariția, la Iași, a revistei „**Propășirea**“, sub redacția lui V. Alecsandri, M. Kogălniceanu și I. Ghica
- ◆ 9 ianuarie 1934. 75 de ani de la nașterea lui **Mircea Tomuș**, prozator, istoric și critic literar
- ◆ 10 ianuarie 1799. 210 ani de la nașterea lui **Petrache Poenaru**, inginer, matematician, scriitor, traducător (10 ian. 1799 – 2 oct. 1875)
- ◆ 10 ianuarie 1869. 140 de ani de la nașterea lui **Valeriu Braniște**, gazetar, om politic, memorialist (10 ian. 1869 – 1 ian. 1928)
- ◆ 10 ianuarie 1939. 70 de ani de la moartea sopranei **Haricleea Darclée** (10 iun. 1860 – 10 ian. 1939)
- ◆ 11 ianuarie 1929. 80 de ani de la nașterea scriitorului **Ștefan Bitan**
- ◆ 12 ianuarie 1909. 100 de ani de la moartea lui **Hermann Minkowski**, matematician german (22 iun. 1864 – 12 ian. 1909)
- ◆ 12 ianuarie 1939. 70 de ani de la nașterea actriței **Rodica Tapalagă**
- ◆ 13 ianuarie 1859. 150 de ani de la nașterea lui **Kostas Palamas**, poet grec (13 ian. 1859 – 27 feb. 1943)
- ◆ 14 ianuarie 1934. 75 de ani de la moartea lui **Ioan C. Cantacuzino**, medic bacteriolog (25 nov. 1863 – 14 ian. 1934)
- ◆ 15 ianuarie 1919. 90 de ani de la nașterea lingvistului **Boris Cazacu** (15 ian. 1919 – 24 aug. 1987)
- ◆ 16 ianuarie 1599. 410 ani de la moartea lui **Edmund Spenser**, poet englez renașcentist (1552 – 16 ian. 1599)
- ◆ 16 ianuarie 1749. 260 de ani de la nașterea lui **Vittorio Alfieri**, poet și dramaturg italian (16 ian. 1749 – 8 oct. 1803)
- ◆ 17 ianuarie 1924. 85 de ani de la nașterea prozatorului **Radu Theodoru**
- ◆ 18 ianuarie 1689. 320 de ani de la nașterea scriitorului francez **Charles-Louis de Secondat Montesquieu** (18 ian. 1689 – 10 feb. 1755)
- ◆ 18 ianuarie 1879. 130 de ani de la premiera, la Teatrul Național din București, a piesei **O noapte furtunoasă sau nr. 9** de I.L. Caragiale
- ◆ 19 ianuarie 1809. 200 de ani de la nașterea poetului american **Edgar Allan Poe** (19 ian. 1809 – 8 oct. 1849)
- ◆ 19 ianuarie 1839. 170 de ani de la nașterea pictorului francez **Paul Cézanne** (19 ian. 1839 – 23 oct. 1906)
- ◆ 21 ianuarie 1909. 100 de ani de la nașterea poetului **Ion Bălan** (21 ian. 1909 – 24 dec. 1979)
- ◆ 22 ianuarie 1729. 280 de ani de la nașterea lui **Gotthold Ephraim Lessing**, scriitor, filosof, critic de artă german (22 ian. 1729 – 15 feb. 1781)
- ◆ 22 ianuarie 1849. 160 de ani de la nașterea scriitorului suedez **August Strindberg** (22 ian. 1849 – 14 mai 1912)
- ◆ 22 ianuarie 1939. 70 de ani de la nașterea regizorului **Timotei Ursu**
- ◆ 23 ianuarie 1549. 460 de ani de la moartea lui **Johannes Honterus**, învățat umanist sas (1498 – 23 ian. 1549)
- ◆ 23 ianuarie 1834. 175 de ani de la nașterea lui **Alexandru Odobescu**, prozator, eseist, istoric (23 ian. 1834 – 10 nov. 1895)
- ◆ 23 ianuarie 1944. 65 de ani de la moartea pictorului norvegian **Edvard Munch** (12 dec. 1863 – 23 ian. 1944)
- ◆ 23 ianuarie 1944. 65 de ani de la nașterea lui **Valentin Tașcu**, scriitor, critic și istoric literar (23 ian. 1944 – 26 nov. 2008)
- ◆ 24 ianuarie 1859. 150 de ani de la **Unirea Principatelor Române**
- ◆ 24 ianuarie 1889. 120 de ani de la nașterea lui **Victor Eftimiu**, poet, prozator, dramaturg, memorialist, publicist (24 ian. 1889 – 27 nov. 1972)
- ◆ 24 ianuarie 1909. 100 de ani de la moartea lui **Petre N. Aurelian**, economist, om politic, agronom, botanist (13 dec. 1833 – 24 ian. 1909)
- ◆ 25 ianuarie 1759. 250 de ani de la nașterea poetului englez **Robert Burns** (25 ian. 1759 – 21 iul. 1796)
- ◆ 25 ianuarie 1874. 135 de ani de la nașterea scriitorului englez **William Somerset Maugham** (25 ian. 1874 – 16 dec. 1965)
- ◆ 25 ianuarie 1934. 75 de ani de la nașterea lui **Val Gheorghiu**, pictor, scriitor
- ◆ 26 ianuarie 1824. 185 de ani de la moartea pictorului francez **Théodore Géricault** (26 sept. 1791 – 26 ian. 1824)
- ◆ 27 ianuarie 1814. 195 de ani de la moartea lui **Johann Gottlieb Fichte**, filosof german (19 mai 1762 – 27 ian. 1814)
- ◆ 27 ianuarie 1909. 100 de ani de la nașterea poetului **Petre Pascu** (27 ian. 1909 – 23 mart. 1994)
- ◆ 28 ianuarie 1889. 120 ani de la nașterea scriitoarei **Martha Bibescu** (28 ian. 1889 – 28 nov. 1973)
- ◆ 29 ianuarie 1939. 70 de ani de la nașterea lui **Mircea Popa**, istoric și critic literar
- ◆ 31 ianuarie 1904. 105 de ani de la nașterea scriitoarei japoneze **Fumiko Hayashi** (31 dec. 1904 – 2 iun. 1951)
- ◆ 31 ianuarie 1929. 80 de ani de la nașterea scriitorului **Constantin Mateescu**
- ◆ 31 ianuarie 1944. 65 de ani de la moartea dramaturgului francez **Jean Giraudoux** (22 oct. 1882 – 31 ian. 1944)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

Contents

<i>Mihai EMINESCU</i> – History. Geography. Biography	2
Centenary – Eugen Ionescu	
The Writer and His Problems	3
<i>B. ELVIN</i> – Unity and Continuity	5
<i>Eugen BARBU</i> – Princely Feast	7
<i>Corneliu LUPEȘ</i> – Eminescu's Bucharest	10
Bucharest Metropolitan Library – Patrimony	13
History of the Book – GIOVANNI BOCCACCIO	14
Contemporary Autographs – Ștefan DIMITRIU	16
<i>Claudia LUX</i> – „What Is It that Librarians Love about Their Jobs?“	22
World Library and Information Congress, Québec, 2008	
Opening Address by the President of IFLA, Claudia Lux	23
Opening Address by the General Governor of Canada, Michaëlle Jean	24
<i>Roswitha POLL, Peter te BOEKHOST</i> – Measuring Quality. Performance Measurement in Libraries (IV)	26
News on Bucharest Metropolitan Library's Branches	29 – 30
<i>Sergiu GĂBUREAC</i> – A True Library in Verona	30
<i>Maria VIERU-IȘAEV</i> – The 1917 Bessarabia in Transylvanian Romulus Cioflec's Memoir-Writings	32
Catalogue	36
<i>Gabriela TOMA</i> – Reference Reviews – PARADIGMA	38
Calendar – January 2009	39

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1
 ABIDOR: Tel./Fax: 021 316.36.25
 BMB: Tel./Fax: 021 316.83.00/04/05/06
 Redacția: Tel./Fax: 021 316.83.06/Int. 129
 E-mail: bibliobuc@yahoo.com / Web: www.bmms.ro

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redacția: Ion HOREA (redactor șef), Georgeta FILITTI
 Iulia MACARIE (secretar de redacție), Radu VLĂDUȚ

CUPON

ABONAMENT LA
BIBLIOTECA BUCUREȘTIILOR

Numele

Prenumele

Adresa

Cod..... Telefon.....

Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREȘTIILOR** pe o perioadă de luni.

Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poștal 010354, București.

Anexez chitanța de plată a sumei de RON în contul dvs.

nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociația noastră ABIDOR și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREȘTIILOR**. Prețul unui număr este de 2 RON. Prețul unui abonament anual (12 numere) este de 24 RON.

Tipărit la Tipografia COPERTEX

Redacția revistei **BIBLIOTECA BUCUREȘTIILOR** respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

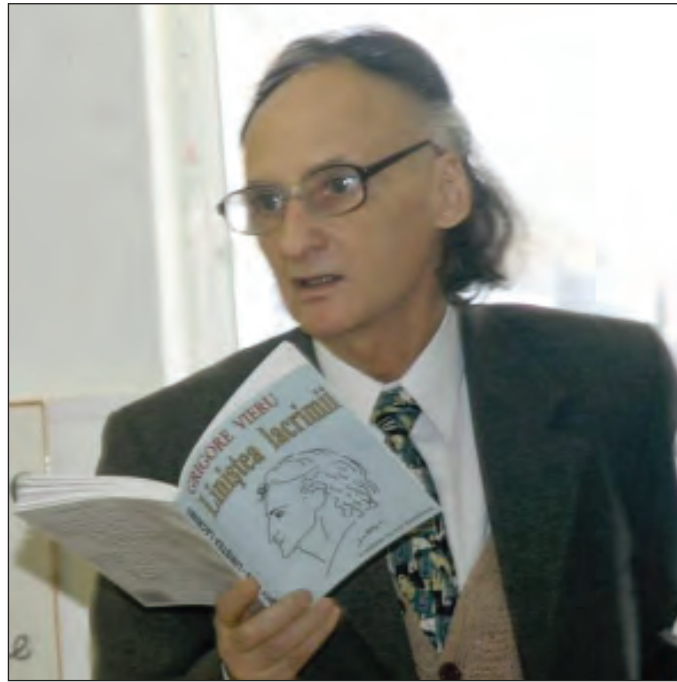
JOHANN GOTTLIEB FICHTE

1762-1814

195 de ani de la moarte

„Filozofia lui Fichte are marele merit și marea însemnătate de a fi stabilit că filozofia trebuie să fie știință [derivată] din principiul suprem, principiu din care sunt deduse în chip necesar toate determinările. Ceea ce e grandios în ea este unitatea principiului și încercarea de a dezvolta cu consecvență științifică din acesta întregul conținut al conștiinței, sau, cum se spunea, de a construi, plecând de la el, întreaga lume. Încercarea a fost criticată. Este o trebuință proprie filozofiei aceea de a conține o idee vie. Lumea este o floare care se naște veșnic dintr-un mic fir de sămânță“.

Hegel

GRIGORE VIERU

1935-2009

„Poezia lui Grigore Vieru a făcut mai mult pentru unitatea națională a tuturor românilor decât toți politicienii și decât toate armatele la un loc. Și pentru că unitatea națională nu este pe de-a-ntregul realizată,

Vieru e o rană, iar poezia lui e o dramă.

... Vieru e de pretutindeni din România. Românii au impresia că-l cunosc din tată-n fiu, recunoscând în gândirea și sensibilitatea lui un tipar genetic imposibil de imitat și de trădat.

Chiar situația existențială a lui Vieru seamănă până la identitate cu situația poporului român. Mereu amenințat, mereu fragil, mereu suferind și mereu nemuritor“.

Adrian Păunescu